

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**TÜRKİYE’DE KADIN SEÇMENLERİN OY VERME
DAVRANIŞI BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIMINI
ETKİLEYEN UNSURLAR: NEVŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ**

Ömür GENÇ

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

TÜRKİYE’DE KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞI BAĞLAMINDA
SİYASAL KATILIMINI ETKİLEYEN UNSURLAR: NEVŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Ömür GENÇ

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

KABUL VE ONAY

Ömür GENÇ tarafından hazırlanan “Türkiye’de Kadın Seçmenlerin Oy Verme Davranışı Bağlamında Siyasal Katılımını Etkileyen Unsurlar: Nevşehir İli Örneği” başlıklı bu çalışma, 18/11/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Leyla KAHRAMAN YÜCE (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Berk İlke DÜNDAR (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Suat TAŞKESEN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Sinan AKILLI

Enstitü Müdürü

ÖZET

GENÇ, Ömür. *Türkiye’de Kadın Seçmenlerin Oy Verme Davranışı Bağlamında Siyasal Katılımını Etkileyen Unsurlar: Nevşehir İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2024.

Bu araştırmada, Nevşehir ilinde yaşayan 18 yaş ve üzeri kadınların oy verme davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırma, partinin ideolojisi, lider ve aday cinsiyeti, sosyal çevre ve demografik değişkenler gibi çeşitli unsurların kadınların oy verme tercihleri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülen bu çalışmada, anket yoluyla toplanan veriler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların oy verme davranışlarının çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve bu davranışların sosyal çevre, ideolojik duruş, ekonomik güvenlik ve cinsiyet eşitliği gibi faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Kadınlar, partilerin politikalarını değerlendirirken, toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyal adalet, ekonomik güvenlik ve çevresel sürdürülebilirlik gibi konuları dikkate almaktadır. Araştırma, siyasi partilerin kadın seçmenlere ulaşırken bu çok boyutlu yapıyı göz önünde bulundurmasının ve kadın haklarına, toplumsal eşitliğe ve sosyal politikalarına yönelik hassasiyetlerini artırmasının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal katılım, Kadın, Oy verme davranışları, Cinsiyet Eşitliği, Nevşehir

ABSTRACT

GENÇ, Ömür. Factors Affecting the Political Participation of Women Voters in Turkey in the Context of Voting Behavior: The Example of Nevşehir Province, Master's Thesis, Nevşehir, 2024.

This study examines the factors influencing the voting behavior of women aged 18 and over residing in Nevşehir. The research aims to identify the impact of various factors, such as party ideology, gender of the party leader and candidate, social environment, and demographic variables, on women's voting preferences. Using a relational survey model, data were collected through a questionnaire and analyzed to understand this dynamic. The findings reveal that women's voting behavior is multidimensional, influenced by factors such as social environment, ideological stance, economic security, and gender equality. Women consider issues like gender equality, social justice, economic security, and environmental sustainability when evaluating party policies. The study emphasizes the importance of political parties acknowledging this multidimensional structure when addressing female voters and enhancing their sensitivity towards women's rights, social equality, and social policies.

Keywords: Political participation, Women, Voting behavior, Gender Equality, Nevşehir

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET..	iv
ABSTRACT	..v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
GİRİŞ...	1
1. BÖLÜM	9
SİYASAL KATILIM.....	9
1.1. SİYASAL KATILIM KAVRAMI	9
1.1.1. Siyasal Katılımın Tanımı ve Kapsamı	9
1.1.2. Siyasal Katılımın Ne Olmadığı	11
1.1.3. Siyasal Katılımın Önemi ve İşlevi.....	12
1.2. DÜNYA GENELİNDEŞİ SİYASAL KATILIMIN TARİHSEL	
GELİŞİMİ.....	13
1.2.1. 16. ve 17. Yüzyıldan İtibaren Siyasal Katılımda Yaşanan	
Değişimler.....	16
1.2.2. Farklı Tarihsel Dönemlerde Siyasal Katılımın Aşamaları.....	17
1.2.3. Rönesans ve Reform Hareketlerinin Etkileri	19
1.2.4. Aydınlanma Dönemi ve Siyasal Katılım	20
1.2.5. Fransız ve Amerikan Devrimlerinin Etkileri.....	22
1.2.5.1. 19.Yüzyıl İşçi Hareketleri ve Demokratikleşme Süreci.....	24

1.2.5.2.	20.Yüzyıl Dünya Savaşları Sonrası Siyasal Katılımın Genişlemesi.....	25
1.3.	SİYASAL KATILIMIN ÖZNELERİ.....	26
1.3.1.	Başlangıçta Beyaz Erkeklerin Egemenliği.....	26
1.3.2.	İşçi Sınıfının Katılımı: Sınıfsal Temelde Genişleme.....	27
1.3.3.	Kadınların Siyasal Katılıma Dahil Edilmesi.....	28
1.3.3.1	Kadın Hareketlerinin Tarihsel Gelişimi.....	29
1.3.3.2	Farklı Ülkelerde Kadınların Oy Hakkı Mücadelesi.....	31
1.3.4.	Etnik ve Dini Grupların Katılımı: Çoğulcu Yapının Gelişmesi.....	32
1.4.	SİYASAL KATILIMIN TEORİK TEMELLERİ.....	34
1.4.1.	Temsili Demokrasi ve Katılımcı Demokrasi Kavramları.....	34
1.4.2.	Siyasal Katılımın Teorik Çerçevesi.....	36
1.4.2.1.	Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Teorisi.....	36
1.4.2.2.	Anthony Downs'ın Rasyonel Seçmen Teorisi.....	37
1.4.2.3.	Habermas'ın Kamusal Alan ve Siyasal Katılım Yaklaşımları.....	38
1.5.	SİYASAL KATILIM TÜRLERİ	39
1.5.1.	Seçimlerde Oy Kullanma.....	40
1.5.2.	Siyasal Parti Üyeliği	40
1.5.3.	Protesto ve Gösterilere Katılım.....	41
1.5.4.	Siyasal Bağış Yapma	42
1.5.5.	Siyasal Karar Alma Süreçlerine Doğrudan Katılım	43
1.6.	SİYASAL KATILIMIN GENİŞLEME DİNAMİKLERİ.....	43
1.6.1.	Siyasal Hakların Genişlemesi ve Tarihsel Aşamaları.....	44
1.6.2.	Demokrasi ve İnsan Haklarının Yaygınlaşmasının Etkisi	44
1.6.3.	Globalleşmenin Siyasal Katılıma Etkileri.....	45
2.	BÖLÜM	47

TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIM VE KADINLAR.....	47
2.1. OSMANLI İMPARATORLUĞU’NDA SİYASAL KATILIM	47
2.1.1. Osmanlı’da Siyasal Katılımın Yapısı ve Sınırlamaları.....	47
2.1.2. Tanzimat ve Islahat Fermanları İle Başlayan Reformlar	48
2.1.3. II. Meşrutiyet ve Siyasal Katılım	49
2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASAL KATILIMIN BAŞLANGICI	
.....	49
2.2.1. Cumhuriyet’in Kuruluşuyla Gelen Siyasal Reformlar	50
2.2.2. 1930’larda Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkının Tanınması.....	51
2.2.3. Çok Partili Hayata Geçişin Siyasal Katılıma Etkileri.....	51
2.3. TÜRKİYE’DE KADINLARIN SİYASAL KATILIMININ	
TARİHSEL GELİŞİMİ.....	52
2.3.1. Cumhuriyet’in Erken Dönemlerinde Kadınların Siyasal Rolü	53
2.3.2. 1950’lerden İtibaren Kadınların Siyasi Arenada Artan	
Görünürlüğü.....	54
2.3.3. 1980 Sonrası Türkiye’de Kadın Siyasetçilerin Durumu.....	55
2.4. TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIMIN ENGELLERİ	58
2.4.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri	58
2.4.2. Siyasal Kültür ve Geleneksel Değerlerin Etkisi.....	60
2.4.3. Eğitim ve Ekonomik Bağımsızlık Faktörleri	61
2.4.4. Medya ve Kamusal Alanda Kadınların Temsili.....	63
2.5. TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIMIN GÜNCEL DURUMU.....	65
2.5.1. 2000’ler ve Sonrasında Kadınların Siyasal Katılımı	65
2.5.2. Yerel ve Genel Seçimlerde Kadın Adaylar.....	67
2.5.3. Mevcut Siyasal Temsilde Cinsiyet Dengesi.....	68
2.5.4. Kadın STK’larının Siyasal Katılım Üzerindeki Etkisi	69

2.6. TÜRKİYE’NİN SİYASAL KATILIM KONUSUNDA GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ.....	70
2.6.1. Yasal Düzenlemeler ve Politikalar	70
2.6.2. Uygulama Sorunları ve Toplumsal Engeller.....	71
2.6.3. Kadınların Siyasal Süreçlere Katılımının İyileştirilmesi İçin Öneriler.....	74
2.6.4. Seçim Barajı Engeli.....	77
2.6.5. d'Hondt Sistemi.....	78
3. BÖLÜM	81
KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞI BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIMINI ETKİLEYEN UNSURLARIN NEVŞEHİR İLİ ÖRNEĞİNDE BELİRLENMESİ.....	81
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	81
3.1.1. Araştırmanın Modeli.....	81
3.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	83
3.1.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı.....	88
3.1.4. Araştırmanın Veri Analiz Yöntemi	88
3.1.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik	88
3.2. BULGULAR.....	91
3.2.1. Betimsel Bulgular.....	91
3.2.2. Değişkenlere Göre Siyasal Katılım ve Oy Verme Tercihlerinin İncelenmesi.....	101
3.2.2.1. Yaş Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	101
3.2.2.2. Eğitim Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	104
3.2.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Oy Verme Tercihler.....	108
3.2.2.4. Sosyal Güvence Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	111

3.2.2.5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	116
3.2.2.6. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	120
3.2.2.7. İlçe Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	124
3.2.2.8. Parti İdeolojisi, Liderin Cinsiyeti, Sosyal Çevre Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri.....	128
SONUÇ.....	132
KAYNAKÇA	141
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU.....	148
EK 2. ETİK KURUL İZNİ	149
EK 3. ANKET VE BİLGİ FORMU	150

KISALTMALAR DİZİNİ

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu

BAĞKUR: Esnaf ve sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar
Kurumu

LGBTQ+: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve Queer

WSPU: Kadınların Sosyal ve Politik Birliği

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü

CEDAW: Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası
Sözleşmesi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Eğitim durumuna göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri	84
Tablo 2. Medeni durumlarına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri	84
Tablo 3. Yaşa göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri	85
Tablo 4. Çocuk sayısına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri.....	85
Tablo 5. Sosyal güvence durumuna göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri	86
Tablo 6. Gelir durumlarına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri	86
Tablo 7. İlçeye göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri.....	87
Tablo 8. Seçmen Davranışları İçin KMO Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları	89
Tablo 9. Faktörler İçin Bulunan Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları.....	90
Tablo 10. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi	90
Tablo 11. Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Faktörler ve Maddeler.....	91
Tablo 12. Madde 1'e Dair Betimsel Bulgular	92
Tablo 13. Madde 2'ye Dair Betimsel Bulgular	92
Tablo 14. Madde 3'e Dair Betimsel Bulgular	93
Tablo 15. Madde 4'e Dair Betimsel Bulgular	94
Tablo 16. Madde 5'e Dair Betimsel Bulgular	95
Tablo 17. Madde 6'ya Dair Betimsel Bulgular	96
Tablo 18. Madde 7'ye Dair Betimsel Bulgular	97
Tablo 19. Madde 8'e Dair Betimsel Bulgular	98
Tablo 20. Madde 9'a Dair Betimsel Bulgular	99
Tablo 21. Madde 10'a Dair Betimsel Bulgular	100
Tablo 22. Yaş Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler	102
Tablo 23. Eğitim Durumuna Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler	105

Tablo 24. Medeni Durum Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler	108
Tablo 25. Sosyal Güvence Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler	112
Tablo 26. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler .	117
Tablo 27. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler .	120
Tablo 28. İlçe Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler	124
Tablo 29. Maddeler Arasındaki Korelasyon ve Faktör Analizi Sonuçları	129

GİRİŞ

Türkiye’de kadınların siyasal katılımı, demokratik süreçlerin gelişimi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından son derece önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, kadınların siyasal alanda varlık göstermeleri uzun bir mücadele gerektirmiş ve günümüzde dahi istenen düzeye tam olarak ulaşamamıştır. Kadınların siyasal katılımını artırmak, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir gereği olarak değil, aynı zamanda toplumun tüm bireylerinin siyasal süreçlere katılımını sağlamaya yönelik demokratik bir zorunluluk olarak ele alınmalıdır. Türkiye’de kadınların siyasal katılımını etkileyen unsurlar, tarihsel, kültürel, sosyoekonomik ve yasal faktörlerle şekillenmektedir. Bu araştırmada, Türkiye’nin merkezi konumunda yer alan Nevşehir ilini örnek alarak, kadınların siyasal katılımını etkileyen unsurların kapsamlı bir analizi yapılacak ve kadınların siyasal alanda daha fazla varlık göstermelerini sağlayacak stratejiler tartışılacaktır.

Türkiye, kadınların siyasal haklarını dünyada pek çok ülkeden önce elde etmesine rağmen, kadınların siyasal temsili ve katılımı açısından hala önemli sorunlarla karşı karşıyadır (Arslanel, 2021: 200). Kadınların seçme ve seçilme hakkını kazandığı 1930’lu yıllardan bu yana, kadınların siyasetteki görünürlüğü belirli dönemlerde artmış olsa da genel olarak erkek egemen siyaset anlayışının baskınlığı devam etmektedir (Doğru, 2023: 252). Özellikle yerel yönetimlerde kadınların temsili oldukça sınırlıdır ve siyasal karar alma süreçlerinde etkin bir rol oynayamadıkları görülmektedir (Beken, 2015: 162). Bu çalışmada, Nevşehir ili özelinde kadınların siyasal süreçlere katılımını etkileyen toplumsal, kültürel ve ekonomik engeller analiz edilerek, bu engellerin aşılması için öneriler sunulacaktır.

Kadınların siyasal katılımı, yalnızca siyasal temsil anlamında değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından da büyük önem taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, kadınların siyasal süreçlere katılımını engelleyen en önemli faktörlerden biridir (Demir, 2015: 36). Bu eşitsizlikler, özellikle geleneksel toplumsal yapının güçlü olduğu bölgelerde daha belirgin hale gelmekte ve kadınların kamusal alanda varlık göstermesini sınırlamaktadır (Bozkaya, 2014: 72). Nevşehir gibi geleneksel toplumsal yapının baskın olduğu illerde, kadınların siyasal katılımı hem toplumsal normlar hem de ekonomik bağımlılık gibi nedenlerle sınırlı kalmaktadır.

Kadınların siyasal alanda daha fazla yer alabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması ve bu doğrultuda politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Güçlü, 2018: 206).

Türkiye’de kadınların siyasal katılımını etkileyen en önemli unsurlardan biri, siyasal kültür ve geleneksel değerlerin kadınların rolünü sınırlandırmasıdır. Siyasal katılım, genellikle erkeklerin egemen olduğu bir alan olarak kabul edilmekte ve kadınların siyasetteki varlığı ikinci planda bırakılmaktadır (Öztürk, 2023: 195). Siyasal partilerin erkek egemen yapısı, kadınların bu partilerde liderlik pozisyonlarına gelmesini zorlaştırmakta ve kadınların siyasi kariyer yapma olanaklarını kısıtlamaktadır. Ayrıca, Türkiye’deki siyasal partilerin kadın kotaları konusundaki tutumları da kadınların siyasete katılımını sınırlayan bir diğer faktördür. Kadın kotası uygulamaları, bazı partiler tarafından yeterince benimsenmemekte ve bu durum, kadınların siyasi temsilde etkin bir şekilde yer almasını engellemektedir (Yüksel, 2021: 102).

Ekonomik bağımsızlık, kadınların siyasal katılımını etkileyen bir diğer önemli faktördür. Kadınların siyasal süreçlere katılımı, büyük ölçüde ekonomik bağımsızlıklarına bağlıdır. Ekonomik açıdan bağımlı olan kadınlar, siyasal süreçlerde aktif rol almakta zorlanmakta ve bu durum, kadınların siyasetteki varlığını sınırlandırmaktadır (Koyuncu vd., 2016: 243). Nevşehir gibi tarımın ve geleneksel ekonominin yaygın olduğu illerde, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları daha zor olmakta ve bu durum, siyasal süreçlere katılım oranlarını da olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi, siyasal süreçlere katılımlarının artırılmasında kilit bir rol oynamaktadır (Levent vd., 2018: 254). Kadınların iş gücüne katılımını artırmak amacıyla uygulanan politikalar, aynı zamanda kadınların siyasal süreçlerde de daha aktif rol almalarına katkı sağlayacaktır.

Medya ve kamusal alanda kadınların temsili de kadınların siyasal katılımını etkileyen önemli bir unsurdur. Medyada kadın siyasetçilere yönelik cinsiyetçi söylemler ve kadınların siyasal başarısızlıklarının daha fazla vurgulanması, toplumun kadın siyasetçilere olan güvenini azaltmaktadır (Atik, 2022: 12). Medya, kadın siyasetçilerin başarılarını ve liderlik rollerini öne çıkararak, kadınların siyasetteki varlığını güçlendirebilmektedir. Aynı zamanda, kadın siyasetçilere yönelik pozitif bir medya dilinin kullanılması, kadınların siyasete katılımını teşvik edici bir rol oynayabilmektedir.

(Seki, 2016: 60). Bu bağlamda, Nevşehir gibi daha küçük ölçekli illerde kadınların siyasal temsili, medya desteği ile daha görünür hale getirilebilmektedir ve kadınların siyasal süreçlerde etkin rol almaları sağlanabilmektedir.

Kadınların siyasal katılımını etkileyen unsurların bir diğer boyutu da STK'lar aracılığıyla kadınların siyasal süreçlere dahil edilmesidir. Kadın STK'ları, kadınların siyasal temsili ve katılımını artırmak için önemli çalışmalar yürütmektedir. Ancak, bu çalışmaların etkili olabilmesi için siyasal partilerle ve yerel yönetimlerle daha etkin iş birliği içinde olunması gerekmektedir (Onay, 2013: 108). Nevşehir gibi yerel düzeyde kadınların siyasal süreçlere katılımının sınırlı olduğu bölgelerde, kadın STK'larının daha fazla desteklenmesi ve bu STK'ların siyasal partilerle iş birliği yaparak kadınların siyasal temsilde daha etkin rol almasını sağlaması gerekmektedir.

Kadınların siyasal katılımını artırmak için yasal düzenlemelerin yanı sıra toplumsal farkındalık çalışmalarının da yaygınlaştırılması gerekmektedir. Türkiye'de kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış olsa da bu düzenlemelerin hayata geçirilmesi konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle yerel düzeyde kadınların siyasal katılımını artırmak için pozitif ayrımcılık politikalarının uygulanması ve bu politikaların etkin bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir (Baloğlu & Dilek, 2023: 272). Kadınların siyasal temsilde daha fazla yer alabilmesi için siyasal partilerin kadın kotası uygulamalarının artırılması ve bu kotanın etkin bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır (Yüksel, 2023: 1306). Ayrıca, yerel yönetimlerde kadınların liderlik pozisyonlarına gelmelerini teşvik eden programlar ve eğitimler düzenlenmelidir (Ugan, 2017: 393).

Kadınların siyasal katılımı, sadece demokratik toplumların temel ilkelerinden biri olan eşitlik kavramının gerçekleştirilmesi açısından değil, aynı zamanda toplumların siyasal, ekonomik ve kültürel kalkınmalarını sürdürebilmeleri açısından da büyük bir öneme sahiptir. Siyasal katılım, bireylerin kamusal alandaki temsiliyetlerini güçlendirirken, karar alma süreçlerine etkili bir şekilde dahil olmalarını sağlar. Ancak, Türkiye'de kadınların siyasal alandaki temsili halen arzu edilen düzeyde değildir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönündeki çabaların sınırlı kaldığını göstermekte ve kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik daha kapsayıcı politikaların geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Kadınların siyasal temsilde eksik

kalmasının sadece cinsiyet eşitliği açısından değil, aynı zamanda siyasal süreçlerin meşruiyeti, demokratik katılımın genişletilmesi ve toplumun her kesiminin sorunlarının temsil edilmesi açısından da derin etkileri bulunmaktadır.

Nevşehir ili, bu çalışmanın merkezinde yer almakta olup, ilin siyasal eğilimleri ve sosyo-kültürel yapısı açısından bu tür bir araştırmaya önemli bir zemin sunmaktadır. Nevşehir, geçmişten günümüze seçim sonuçlarına baktığımızda milliyetçi ve muhafazakâr partilere verilen oy oranlarının yüksekliği ile dikkat çekmektedir. Bu durum, geleneksel yapının güçlü olduğu bir toplumsal dinamiğin varlığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, bu ilde kadınların siyasal süreçlere katılımını incelemek, Türkiye’de benzer yapısal özelliklere sahip diğer iller için de yol gösterici olacaktır. Araştırmada kullanılan örneklem Nevşehir ili olsa da bu çalışmada ele alınan bulguların, Türkiye’nin genel siyasal yapısı ve toplumsal dinamiklerine dair önemli ipuçları sunacağı öngörülmektedir. Böylece, yerel düzeydeki siyasal katılımın artırılmasına yönelik politika önerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlanacaktır.

Bu çalışmanın önemi, kadınların siyasal süreçlere katılımını etkileyen toplumsal, kültürel ve ekonomik engellerin derinlemesine incelenmesinde yatmaktadır. Çalışmada, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin özellikle geleneksel yapının baskın olduğu bölgelerde daha belirgin olduğuna dikkat çekilmektedir. Kadınların siyasal süreçlerde varlık göstermelerinin önündeki engellerin aşılması, sadece kadınların bireysel haklarını koruma anlamına gelmemekte, aynı zamanda demokratik temsilin niteliğini artırarak toplumun tüm kesimlerinin siyasal süreçlere etkin katılımını sağlamaktadır. Bu bağlamda, toplumsal normların dönüştürülmesi, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi ve siyasal partilerle iş birliği içinde daha kapsayıcı politikaların geliştirilmesi büyük bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadınların siyasal katılımını artırmak için ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması ve bu doğrultuda istihdam politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınların ekonomik olarak bağımsız olmaları, siyasal süreçlere katılımlarını doğrudan etkilemektedir. Bu durum, özellikle tarımın ve geleneksel ekonominin baskın olduğu Nevşehir gibi illerde daha büyük bir önem kazanmaktadır. Tarım sektöründe kadınların yoğun olarak çalışmasına rağmen, ekonomik karar alma mekanizmalarında söz sahibi olamamaları, siyasal süreçlere katılım oranlarını da olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle,

kadınların iş gücüne daha etkin bir şekilde katılımını sağlamak amacıyla uygulanan politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların siyasal katılım üzerinde yaratacağı olumlu etkilerin incelenmesi bu araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın önemli bir diğer yönü, kadınların siyasal süreçlere katılımında sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve yerel yönetimlerin rolüne dikkat çekmesidir. Kadın STK'larının yürüttükleri çalışmalar, kadınların toplumsal hayatta daha fazla yer almasını sağlamayı amaçlarken, bu çalışmaların siyasal süreçlere etkisi sınırlı kalmaktadır. Siyasal partiler ve STK'lar arasındaki iş birliğinin artırılması, kadınların liderlik pozisyonlarına gelmelerini teşvik edecek stratejilerin geliştirilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Nevşehir gibi yerel düzeyde kadınların siyasal süreçlere katılımının düşük olduğu illerde, bu iş birliğinin sağlanması daha da önemlidir. Çalışma, kadınların siyasal temsilde daha etkin rol almalarını sağlamak amacıyla siyasal partilerin ve yerel yönetimlerin politikalarına yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Bu araştırma, aynı zamanda Türkiye'de siyasal katılımın artırılmasına yönelik politika yapıcılara da önemli veriler sunacaktır. Kadın kotası uygulamalarının artırılması, pozitif ayrımcılık politikalarının geliştirilmesi ve yerel yönetimlerde kadın liderliğini teşvik edecek eğitim programlarının düzenlenmesi gibi öneriler, bu araştırmanın bulgularından elde edilecek somut çıktılar arasında yer almaktadır. Araştırmanın amacı, sadece mevcut durumun analizini yapmak değil, aynı zamanda kadınların siyasal süreçlere daha etkin bir şekilde katılabilmelerini sağlayacak stratejik öneriler sunmaktır. Nevşehir gibi geleneksel yapının güçlü olduğu illerde toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması ve bu doğrultuda politikaların uygulanması, kadınların siyasal temsilde daha fazla yer almasını sağlayacaktır. Bu araştırma, kadınların siyasal katılımını artırmanın önünde duran engelleri kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi ve bu engellerin aşılmasına yönelik çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Türkiye'de kadınların siyasal temsili ve katılımı, tarihsel süreçler, toplumsal normlar, ekonomik yapılar ve siyasal kültür gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Kadınların siyasal süreçlerde daha fazla yer alabilmeleri, yalnızca cinsiyet eşitliğini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda demokratik katılımın niteliğini artırarak toplumsal kalkınmayı da destekleyecektir. Özellikle Nevşehir gibi geleneksel yapının güçlü olduğu illerde, kadınların siyasal alandaki varlığını artırmak için sadece yasal düzenlemeler yeterli olmayıp, toplumsal farkındalık çalışmalarının da yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın bir diğer önemli katkısı, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin geliştirilmesine yönelik stratejiler sunmasıdır. Kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik politikaların etkili bir şekilde uygulanması, sadece yasal zorunluluklarla sağlanamaz; bunun yanı sıra toplumsal algıların dönüştürülmesi de kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye’de, özellikle yerel yönetimlerde kadınların liderlik pozisyonlarına gelmelerini teşvik eden programların geliştirilmesi, kadınların siyasal temsilde daha fazla yer almalarını sağlayacaktır. Bu bağlamda, siyasal partilerin kadın kotası uygulamalarına yönelik tutumlarının değiştirilmesi ve kotanın etkin bir şekilde uygulanması büyük bir önem taşımaktadır.

Ekonomik bağımsızlık, kadınların siyasal katılımını doğrudan etkileyen faktörlerden biridir. Kadınların iş gücüne katılımını artırmaya yönelik politikalar, siyasal süreçlerdeki varlıklarını da güçlendirecektir. Özellikle Nevşehir gibi illerde kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi, tarım ve geleneksel ekonominin sınırlarını aşarak kadınların kamusal alanda daha görünür olmalarına olanak tanıyacaktır. Ekonomik bağımsızlıklarını kazanan kadınlar, siyasal karar alma mekanizmalarına daha etkin bir şekilde katılabilecek ve liderlik pozisyonlarında rol alabileceklerdir.

Kadınların siyasal katılımını anlamak, demokratik süreçlerin daha kapsayıcı hale gelmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Siyasal katılımın en somut göstergelerinden biri olan oy verme davranışı, bireylerin yaşam koşulları, demografik özellikleri ve toplumsal çevreleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Kadın seçmenlerin siyasal tercihlerini ve bu tercihlerin altında yatan nedenleri anlamak, bu alandaki literatürde önemli bir araştırma boşluğunu doldurmak için gereklidir. Bu bağlamda, çalışmamız Nevşehir ili örneğinde kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen temel unsurları belirlemeyi ve bu unsurların siyasal katılım üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Nevşehir’in toplam nüfusunun %50,66’sını oluşturan kadın nüfusu, yerel siyaset ve toplumsal dinamikler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Çalışmamız, bu nüfus içerisindeki kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını analiz ederken yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, sosyal güvence gibi demografik faktörlerin yanı sıra parti politikaları, liderin ve adayın cinsiyeti ile sosyal çevrenin etkilerini incelemektedir. Literatürde daha önce yapılan çalışmalarda kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörlere dair genel

değerlendirmeler yapılmış olsa da yerel düzeyde bu ilişkileri anlamaya yönelik kapsamlı analizler sınırlıdır. Bu çalışma, Nevşehir ili özelinde kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen faktörleri belirleyerek, bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır.

Araştırmamızın temel metodolojisi, nicel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Çalışmada, Nevşehir'deki kadın seçmenlere yönelik uygulanan bir anket ile demografik ve siyasal katılım verileri toplanmıştır. Anket sonuçları, SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş ve kadınların oy verme davranışlarını etkileyen temel faktörler yaş grupları, eğitim düzeyleri, gelir seviyeleri, sosyal güvence durumları ve medeni durumlar gibi değişkenler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca, parti politikalarının, liderin cinsiyetinin, adayın cinsiyetinin ve sosyal çevrenin kadınların oy verme davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, kadınların oy verme davranışlarının bireysel, toplumsal ve politik birçok faktörün bir araya gelmesiyle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, genç yaş gruplarındaki kadınların parti politikalarına daha duyarlı olduğu, ileri yaş gruplarının ise ideolojik unsurlara ağırlık verdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde, yüksek eğitim seviyesindeki kadınların toplumsal ve çevresel faktörlere daha fazla önem verdiği, düşük gelir düzeyindeki kadınların ise ekonomik vaatlere yöneldiği gözlemlenmiştir. Bu bulgular, kadın seçmenlerin farklı demografik özelliklerine göre ayrılan siyasal davranışlarını anlamamızı sağlamış ve bu alandaki literatüre özgün katkılar sunma potansiyeli ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen faktörleri analiz etmek ve bu davranışların altında yatan demografik, ekonomik ve toplumsal dinamikleri ortaya koymaktır. Kadın seçmenler, siyasal katılımın önemli bir bileşenini oluşturmakla birlikte, onların tercihlerini etkileyen unsurlar yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde demokratik süreçlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Çalışmamız, Nevşehir ili örneğinde kadınların oy verme davranışlarını etkileyen temel değişkenleri belirlemeyi ve bu değişkenlerin seçmen davranışları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, sosyal güvence ve medeni durum gibi demografik unsurlar detaylı

bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, partilerin ideolojik duruşları, liderin ve adayın cinsiyeti, sosyal çevrenin etkisi gibi siyasal ve toplumsal faktörlerin kadınların siyasal tercihlerini nasıl şekillendirdiği ele alınmıştır. Çalışmamız, bu unsurların birbirleriyle olan ilişkilerini analiz ederek kadın seçmenlerin siyasal tercihlerini belirleyen mekanizmaları ortaya koymayı hedeflemektedir.

1. BÖLÜM

SİYASAL KATILIM

1.1. SİYASAL KATILIM KAVRAMI

1.1.1. Siyasal Katılımın Tanımı ve Kapsamı

Siyasal katılım, bireylerin toplumsal yaşamda aktif olarak yer almalarını sağlayan, demokratik süreçlerin vazgeçilmez bir unsuru olan bir kavramdır. Genellikle, bireylerin siyasi sistemde var olan süreçlere dahil olmalarını, alınan kararlara müdahale etmelerini ve bu süreçleri etkilemelerini ifade etmektedir. Siyasal katılım, oy kullanma, aday olma, siyasi kampanyalara katılma, protesto etme gibi çeşitli şekillerde tezahür edebilmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 36; Yolçu, 2017: 42). Gökçe, Özdemirci ve Ceylan (2017: 290) ise siyasal katılımı, halkın devlet mekanizmalarına çeşitli şekillerde katkı sağlaması ve karar alma süreçlerine dahil olma çabası olarak tanımlamaktadır.

Siyasal katılım, yalnızca seçimlerde oy vermekten ibaret değildir; aksine, bireylerin yaşamlarına etki eden politikaları etkileme çabasıdır. Bu katılım, aynı zamanda bireylerin siyasette daha aktif roller üstlenerek temsili demokrasinin güçlendirilmesine katkı sunmalarını sağlamaktadır (Sezgin & Şimşek, 2021: 510). Bu bağlamda, siyasal katılımı sadece seçim dönemlerinde değil, aynı zamanda hükümet politikalarının oluşturulma süreçlerinde, sosyal hareketlerde ve siyasi karar alma süreçlerinin çeşitli evrelerinde değerlendirmek gerekir (Kutlu, 2018: 92).

Siyasal katılım, bireylerin politik karar alma süreçlerine doğrudan veya dolaylı yollarla katılımını ifade eden çok boyutlu bir kavramdır. Siyasal katılım, bireylerin veya grupların toplumsal yaşamda siyaset aracılığıyla kendilerini ifade etmelerine, yönetime müdahil olmalarına ve alınan kararlarda söz sahibi olmalarına imkân tanımaktadır. Bu katılım hem bireysel hem de kolektif eylemleri kapsar ve demokrasilerin işleyişi açısından kritik bir öneme sahiptir (Akıncı & Eriş, 2019: 36; Yolçu, 2017: 42). Bireylerin siyasi süreçlere katılımı, aynı zamanda devletin politikalarını belirleme, şekillendirme ve denetleme gücünü kazanmasını sağlamaktadır. Siyasal katılım hem yerel hem de ulusal düzeyde gerçekleşebilmektedir ve bu katılım yolları, oy kullanma, siyasi partilere üye

olma, gösteriler düzenleme, dilekçeler hazırlama, sosyal medya aracılığıyla sesini duyurma gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Silsüpür, 2021: 165).

Gökçe, Özdemirci ve Ceylan (2017: 290), siyasal katılımı bireylerin sadece bir politik tavır sergilemekle kalmadığı, aynı zamanda toplumsal yapıya aktif bir katkı sağlama yolu olarak değerlendirmiştir. Bu katılım, bir toplumun demokrasisinin ne kadar işlevsel olduğunu belirlemek için bir ölçüt olarak da kullanılabilir. Toplumun her kesiminin politik süreçlere katılması, devletin demokratik yapısını güçlendirmektedir. Siyasal katılım, sadece bireysel çıkarların korunması değil, aynı zamanda toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesi anlamına da gelir (Sezgin & Şimşek, 2021: 510). Bu bağlamda, siyasal katılımın farklı düzeyleri vardır ve her bir düzeyin toplumsal işleyiş üzerindeki etkisi farklı olabilmektedir.

Özkılıççı ve Uzun (2022: 85), siyasal katılımın toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesinin önemine değinir. Siyasal katılımın kadınlar için yalnızca sayısal olarak değil, aynı zamanda niteliksel anlamda da genişletilmesi gerektiğini savunurlar. Kadınların siyasal süreçlerdeki temsili, demokrasilerin başarısını ve toplumsal eşitliği doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu durum, sadece politik karar alma mekanizmalarında değil, toplumsal yapının her alanında kadınların daha fazla söz sahibi olmasını sağlayabilmektedir. Bu açıdan siyasal katılım, bireylerin sadece politik süreçlere dahil olma biçimlerini değil, aynı zamanda bu süreçlere katılım yollarını da genişletir.

Bunun yanı sıra siyasal katılımın tanımı, sadece demokratik sistemlerle sınırlı olmayıp, otoriter rejimlerde de farklı şekillerde kendini gösterebilmektedir. Otoriter sistemlerde siyasal katılım daha sınırlı olabilmektedir, ancak bireyler ve gruplar, protesto hareketleri, sivil itaatsizlik gibi yollarla katılım sağlayabilmektedir (Tan & Bayram, 2021: 38). Güngör (2017: 2260) ise siyasal katılımın, özellikle dijitalleşen dünyada daha geniş bir kavramsal çerçeveye kavuştuğunu belirtir. Dijitalleşme ile siyasal katılım biçimleri çeşitlenmiş ve yeni nesil dijital araçlar, bireylerin daha hızlı ve etkili bir şekilde seslerini duyurmasına imkân tanımıştır. Bu bağlamda, internet, sosyal medya ve dijital platformlar, siyasal katılımın yeni ve güçlü araçları haline gelmiştir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 70).

Siyasal katılım, demokrasilerde bireylerin devlet işleyişine müdahil olma isteği ve yeteneğini ifade etmektedir. Güçlü bir demokrasi için halkın etkin katılımı oldukça önemlidir, çünkü siyasal katılım aynı zamanda bireylerin vatandaşlık bilincini pekiştiren

bir araçtır (Güngör, 2017: 2260). Akgün (2018: 93) bu durumu, bireylerin kamusal alanda var olma ve haklarını savunma hakkı olarak değerlendirmekte ve siyasal katılımın bireylerin demokratik topluma aidiyetini artırdığını vurgulamaktadır. Özellikle demokratik toplumlar için siyasal katılım, toplumsal düzenin devamlılığı açısından kilit bir işlev üstlenmektedir (Tan & Bayram, 2021: 38).

1.1.2. Siyasal Katılımın Ne Olmadığı

Siyasal katılımın tanımını daha net bir biçimde kavrayabilmek için, bu kavramın ne olmadığını tartışmak da önemlidir. Siyasal katılım, yalnızca seçim dönemlerinde oy vermekle sınırlı bir eylem değildir; bu, siyasal katılımın yalnızca en temel ve yaygın biçimi olarak kabul edilebilmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 40). Siyasal katılım, bireylerin yalnızca siyasi olayları gözlemleyerek ya da medya üzerinden siyasi haberleri takip ederek gerçekleşen pasif bir süreç değildir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 311). Gerçek siyasal katılım, bireylerin politik süreçlere aktif bir şekilde dahil olmalarını, fikirlerini ifade etmelerini, haklarını savunmalarını ve taleplerini yönetime iletmelerini içermektedir.

Uzun (2010: 296), siyasal katılımın yalnızca seçimlerde oy kullanmak ya da siyasi partilere üye olmak olmadığını vurgulamaktadır. Seçimlerde oy kullanmak, siyasal katılımın en yaygın ve en dolaylı yoludur, ancak siyasal katılım, çok daha geniş bir yelpazede gerçekleşen bir olgudur. Bahadır Eser ve Sarışahin (2016: 44), siyasal katılımın bireylerin politik süreçlere aktif olarak katılması gerektiğini ve pasif bir izleyici ya da gözlemci olmanın bu kavramın kapsamına girmediğini belirtir. Bu bağlamda, siyasi partilere sadece maddi katkı yapmak, siyasal katılımın tüm unsurlarını karşılamaz. Gerçek siyasal katılım, bireylerin kamu politikalarının şekillendirilmesinde aktif rol oynadığı bir süreçtir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 200).

Özellikle sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, siyasal katılımın sınırları genişlemiş ve farklı boyutlar kazanmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 70). Ancak sosyal medyada sadece siyasi içerikler paylaşmak, siyasal katılımın tam anlamıyla bir parçası olarak değerlendirilemez. Sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen siyasal katılım, daha çok bilgi paylaşımı ve toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik olabilmektedir. Bu tür eylemler, siyasal katılımın bir parçası olarak görülmekle birlikte,

gerçek anlamda politik süreçleri etkilemek için yeterli değildir (Kutlu, 2018: 98). Gerçek siyasal katılım, bireylerin kendilerini temsil eden politikacıları, politikaları ve karar alma süreçlerini doğrudan etkileyebilme yeteneğini içermektedir (Sezgin & Şimşek, 2021: 510).

1.1.3. Siyasal Katılımın Önemi ve İşlevi

Siyasal katılım, demokratik toplumlar için vazgeçilmez bir unsur olup, toplumların işleyişinde kritik bir rol oynamaktadır. Siyasal katılımın en temel işlevlerinden biri, bireylerin siyasi süreçlere dahil olarak devletin politikalarını ve karar alma süreçlerini şekillendirme fırsatı bulmasıdır (Akıncı & Eriş, 2019: 50). Bu süreç, bireylerin vatandaşlık bilincini pekiştiren ve toplumsal düzenin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan bir işlevdir. Demokratik bir toplumda bireylerin aktif siyasal katılımı, yöneticilerin halkın taleplerini dikkate almasını sağlamaktadır ve devletin meşruiyetini güçlendirmektedir (Poyraz, 2017: 137).

Siyasal katılımın önemli işlevlerinden biri de toplumda farklı kesimlerin ve grupların temsil edilmesine olanak tanımasıdır. Bu, toplumda çoğulculuğun korunmasına ve sosyal adaletin sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Bahadır Eser ve Sarışahin (2016: 45), bu bağlamda siyasal katılımın toplumda çoğulcu bir demokrasiyi güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Siyasal katılım, bireylerin ve grupların devlete karşı taleplerini ifade edebilmelerine olanak tanımaktadır. Bu süreç, toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasında ve dezavantajlı grupların haklarının korunmasında kritik bir rol oynamaktadır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 87).

Siyasal katılım aynı zamanda toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında önemli bir işleve sahiptir. Toplumun her kesiminin, özellikle de marjinal grupların, siyasi süreçlere katılması, bu grupların haklarının korunmasını ve toplumsal sisteme entegre olmasını sağlamaktadır (Güngör, 2017: 2265). Bu bağlamda siyasal katılım hem bireylerin kendi çıkarlarını savunmalarına hem de toplumun geneli için daha adil ve kapsayıcı politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Sezgin ve Şimşek (2021: 518), empati ile siyasal katılım arasındaki ilişkiyi vurgulayarak, siyasal katılımın bireyler arası empatiyi artırabileceğini ve toplumsal barışa katkı sunabileceğini belirtir.

Siyasal katılımın bir diğer kritik işlevi ise yöneticiler üzerinde bir denetim mekanizması oluşturmaktır. Siyasal katılım, yöneticilerin halkın taleplerine karşı daha duyarlı olmalarını ve hesap verebilirliklerini artırmalarını sağlamaktadır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 80). Bu durum, toplumun daha iyi yönetilmesine ve yöneticilerin halkın çıkarlarına daha uygun politikalar üretmesine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda, siyasal katılım bireylerin kendi yaşadıkları sorunları çözme gücünü ellerinde bulundurmalarını sağlamaktadır ve böylece toplumsal sorunların çözümüne aktif bir katkıda bulunmaktadır (Kutlu, 2018: 98).

Son olarak, siyasal katılımın toplumsal gelişimde itici bir güç olduğunu söylemek mümkündür. Toplamların gelişimi, bireylerin siyasi süreçlere etkin katılımıyla yakından ilişkilidir. Tütünsatar ve Okcu (2020: 83), dijital dünyada siyasal katılımın yeni biçimlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte bireylerin daha fazla bilgiye erişme ve bu bilgiyi kullanarak siyasi süreçleri etkileme gücüne sahip olduğunu belirtir. Bu bağlamda siyasal katılım, bireylerin sadece politik süreçlere dahil olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refah düzeyini artıracak politikaların oluşturulmasına da katkıda bulunmaktadır.

1.2. DÜNYA GENELİNDE SİYASAL KATILIMIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Siyasal katılım, bireylerin kamusal yaşamda söz sahibi olmalarını sağlayan bir süreç olarak, tarih boyunca değişim göstermiştir. Siyasal katılımın kökenleri, demokrasi kavramıyla yakından ilişkilidir. Bu nedenle, siyasal katılımın tarihsel gelişimini ele almak, Antik Yunan'dan başlayarak 16. ve 17. yüzyıllara kadar uzanan süreci incelemeyi gerektirir. Ancak siyasal katılımın modern bir kavram olarak özellikle liberal demokrasi ile anlam kazandığını belirtmek önemlidir. Modern döneme gelene kadar, siyasal katılımın hem anlamı hem de kapsayıcılığı sınırlı kalmış, özellikle kadınların siyasal süreçlere katılımı büyük ölçüde engellenmiştir.

Siyasal katılımın ilk örneklerinden biri, Antik Yunan'daki şehir devletlerinde (polis) görülen doğrudan demokrasi uygulamalarıdır. Atina demokrasisi, vatandaşların doğrudan siyasal süreçlere katılabildiği, kararların halk meclislerinde alındığı bir yapıya sahipti (Ober, 2003: 15). Ancak bu katılımın kapsayıcılığı sınırlıydı; sadece yetişkin

erkek vatandaşlar siyasal haklara sahipken, kadınlar, köleler ve yabancılar bu süreçlerin tamamen dışında bırakılmıştır (Cartledge, 2011: 38). Dolayısıyla Antik Yunan demokrasisi, halkın tamamının değil, belirli bir kesimin siyasal katılımına dayanan bir sistem olarak şekillenmiştir.

Orta Çağ ile feodal yapılar güçlenmiş ve siyasal katılım, merkezi otoritenin ve feodal lordların denetiminde kalmıştır. Bu dönemde siyasal süreçler, monarşiler ve kilise otoriteleri tarafından şekillendirilmiş, bireylerin siyasal alanda varlık göstermesi neredeyse imkânsız hale gelmiştir (Tilly, 1990: 45). Siyasal katılımın zayıflaması, halkın yönetim süreçlerine doğrudan müdahalesini engellemiş ve kadınlar başta olmak üzere toplumun büyük kesimleri siyasal yaşamdan dışlanmıştır. Bu dönemde kadınların durumu, özellikle dini kurumların etkisiyle daha da kısıtlanmış, kadınların kamusal ve siyasal hakları neredeyse yok sayılmıştır (Bock, 2002: 70).

16. ve 17. yüzyıllar, siyasal katılımın yeniden canlanmaya başladığı bir dönemi temsil etmektedir. Rönesans ile bireyin ön plana çıkması ve Reform hareketleriyle kilisenin otoritesinin zayıflaması, siyasal katılımın çerçevesini genişletmiştir (Skinner, 2008: 120). Ancak bu dönemde de siyasal katılım daha çok eğitilmiş erkeklerin tekelinde kalmış, kadınların kamusal ve siyasal süreçlere katılımı büyük ölçüde engellenmiştir. Öte yandan, özellikle bazı kadın kraliçeler ve soylular, bu dönemde sınırlı da olsa siyasal arenada varlık göstermeyi başarmıştır (Fraser, 2004: 102). Ancak bu istisnalar, kadınların genel anlamda siyasal katılımının mümkün olduğu anlamına gelmemektedir; siyasal katılım, hâlâ büyük ölçüde erkek egemen bir yapıdadır.

17. yüzyılda ortaya çıkan Aydınlanma düşüncesi, siyasal katılım kavramının modern temellerini atmıştır. John Locke ve Jean-Jacques Rousseau gibi düşünürlerin geliştirdiği halk egemenliği ve toplumsal sözleşme teorileri, siyasal süreçlere katılımı bir hak olarak tanımlamış ve bireylerin siyasal alanda yer almalarının gerekliliğini savunmuştur (Locke, 1689; Rousseau, 1762). Ancak bu düşünceler bile başlangıçta kadınları kapsayıcı olmamış, siyasal haklar yine sadece erkeklere atfedilmiştir. Rousseau'nun eserlerinde kadının rolü daha çok aile içi sorumluluklarla sınırlandırılmış, kadının kamusal alanda yer almasına dair kısıtlayıcı yaklaşımlar devam etmiştir (Pateman, 1988: 47).

Siyasal katılım kavramı, esas olarak modern dönemde ve liberal demokrasi ile anlam kazanmıştır. 18. ve 19. yüzyıllarda ortaya çıkan liberal düşünceler, bireylerin temel haklarını savunurken, siyasal katılımı bir vatandaşlık hakkı olarak tanımlamıştır. Ancak bu dönemde de kadınlar, siyasal haklar açısından uzun bir süre eşitlik elde edememiştir. Batı'daki pek çok ülke, kadınlara seçme ve seçilme hakkını ancak 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında tanımıştır (Offen, 2000: 85).

Kadınların siyasal haklarına yönelik mücadeleleri, feminizm hareketlerinin de etkisiyle hız kazanmış ve kadınların siyasal süreçlere katılımı için temel haklar kazanılmaya başlanmıştır. Örneğin, İngiltere’de kadınlar 1918’de sınırlı seçme hakkına kavuşurken, ABD’de kadınlar 1920’de oy kullanma hakkını elde etmiştir (Ramazanoglu, 1993: 62). Ancak bu gelişmelere rağmen, siyasal süreçlerde kadınların etkin temsili uzun yıllar boyunca kısıtlı kalmış ve erkek egemen siyaset yapısı devam etmiştir.

Siyasal katılım, tarih boyunca sürekli değişim göstermiş ve modern döneme kadar belirli toplumsal kesimlerin katılımıyla sınırlı kalmıştır. Antik Yunan’dan itibaren gelişen demokratik gelenekler, siyasal katılımın temellerini atarken, bu süreçler uzun bir süre erkek egemen yapılar tarafından şekillendirilmiştir. Orta Çağ’ın feodal yapılarından Aydınlanma’ya kadar geçen süreçte, kadınların siyasal katılımı büyük ölçüde engellenmiş ve siyasal haklar yalnızca erkeklere tanınmıştır. Ancak Aydınlanma ile ortaya çıkan özgürlük ve eşitlik fikirleri, kadınların siyasal haklar mücadelesine de zemin hazırlamıştır. Liberal demokrasi ile siyasal katılım, vatandaşlık hakkı olarak tanımlanmış olsa da kadınların siyasal temsili ve katılımı, ancak 20. yüzyılda elde edilen haklarla anlamlı bir şekilde genişlemiştir.

Bu tarihsel süreç, siyasal katılım kavramının yalnızca modern dönemde anlam kazandığını ve kadınların da dahil olduğu kapsayıcı bir yapıya dönüşmesinin uzun bir mücadele gerektirdiğini göstermektedir. Kadınların siyasal süreçlerdeki yeri, tarihsel olarak sürekli bir dönüşüm içinde olmuş, ancak bu dönüşüm süreci pek çok engelle karşılaşmıştır. Bugün hâlâ dünya genelinde kadınların siyasal katılımı konusunda önemli eksiklikler bulunmaktadır ve bu alandaki çalışmalar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Siyasal katılım, tarih boyunca farklı şekillerde ve aşamalarda gelişmiştir. İnsan topluluklarının devletleşme süreci, politik katılımın temel unsurlarını da şekillendirmiştir. Siyasal katılımın tarihi, özellikle Batı toplumlarında, bireylerin karar alma süreçlerine ne şekilde dahil olduklarına bağlı olarak sürekli bir değişim ve evrim sürecinden geçmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 38). Bu süreç, monarşik yönetimlerden, temsili demokrasilere, kadınların oy hakkını kazanmasına kadar birçok önemli dönüşümle kendini göstermiştir. Dünya genelinde siyasal katılım, ilk olarak elit sınıfların ayrıcalığı olarak görülürken, zamanla işçi sınıfı, kadınlar ve diğer sosyal grupların da bu sürece dahil olmasıyla daha geniş bir tabana yayılmıştır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 80).

Siyasal katılımın genişlemesi, yalnızca bireylerin hak mücadelesiyle değil, aynı zamanda teknolojik ve toplumsal değişimlerle de paralellik göstermiştir. Siyasal katılımın gelişimindeki önemli dönüm noktalarından biri, Aydınlanma döneminde ortaya çıkan fikirlerdir. Bu fikirler, bireylerin eşitlik ve özgürlük taleplerini artırmış, dolayısıyla siyasal katılımın daha kapsayıcı bir hal almasına neden olmuştur. Özellikle 16. ve 17. yüzyıllarda siyasal katılım kavramı büyük bir değişime uğramış ve bu süreç, günümüzde demokrasilerin temelini oluşturan katılım biçimlerinin gelişimine zemin hazırlamıştır (Silsüprü, 2021: 166).

1.2.1. 16. ve 17. Yüzyıldan İtibaren Siyasal Katılımda Yaşanan Değişimler

16. ve 17. yüzyıllar, siyasal katılımın tarihi açısından kritik bir dönemdir. Bu yüzyıllar, Batı Avrupa'da feodal düzenin yerini merkezi monarşilere bırakmasıyla, siyasal katılımın aristokratlar ve soylularla sınırlı olduğu bir döneme işaret etmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 39). Bu dönemde halkın geniş kesimlerinin siyasal süreçlere dahil olması mümkün değildi; siyasi kararlar genellikle krallar ve aristokratik sınıflar tarafından alınırdı. Siyasal katılım, yalnızca belirli bir zümrenin elinde bulunurken, halkın büyük bir kesimi siyasi süreçlerin dışında tutulurdu (Güngör, 2017: 2261).

Ancak, 16. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da din savaşlarının ve reform hareketlerinin etkisiyle siyasal katılımı bazı değişiklikler yaşanmaya başladı. Reform hareketleri, özellikle Protestanlığın ortaya çıkışıyla, bireylerin dini özgürlük taleplerini güçlendirmiş ve bu taleplerin siyasi süreçlerde de karşılık bulması gerektiği düşüncesini ortaya koymuştur (Tütünsatar & Okcu, 2020: 71). Bu bağlamda, siyasal katılım,

bireylerin sadece dini inançlarını ifade etmekle kalmayıp, aynı zamanda siyasi taleplerini de dile getirdikleri bir araç haline gelmiştir.

17. yüzyıla gelindiğinde, İngiltere'de yaşanan siyasi ve toplumsal olaylar, siyasal katılım kavramını büyük ölçüde genişletmiştir. Özellikle 1642-1651 yılları arasında yaşanan İngiliz İç Savaşı ve 1688'deki Şanlı Devrim, parlamentonun yetkilerinin artırılmasına ve monarşinin sınırlanmasına yol açmıştır. Bu olaylar, aynı zamanda halkın belirli kesimlerinin siyasi süreçlere daha aktif bir şekilde katılmasını sağlamıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 41). Bu dönemde siyasal katılım, soylular ve zengin toprak sahipleriyle sınırlı kalmakla birlikte, parlamenter sistemin temelleri atılmış ve temsili demokrasi fikri ortaya çıkmıştır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 82).

Siyasal katılım açısından en önemli dönüm noktalarından biri de 1789 Fransız Devrimi'dir. Fransız Devrimi, halkın monarşiye karşı isyanı sonucunda, siyasal katılımın yalnızca aristokratlar ve elit sınıfların tekelinden çıkarak, daha geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlamıştır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 46). Devrim, eşitlik, özgürlük ve kardeşlik sloganlarıyla siyasal katılımın herkesin hakkı olduğunu ilan etmiş ve vatandaşlık kavramını siyasal süreçlerin merkezine yerleştirmiştir. Bu bağlamda, 16. ve 17. yüzyıllarda başlayan dönüşümler, siyasal katılımın genişlemesi ve demokratikleşmenin önünü açan önemli kilometre taşları olmuştur (Silsüpür, 2021: 167).

1.2.2. Farklı Tarihsel Dönemlerde Siyasal Katılımın Aşamaları

Siyasal katılımın tarihsel gelişiminde farklı aşamalar ve evreler bulunmaktadır. Siyasal katılım, her toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına göre farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Dünya genelinde siyasal katılımın ilk aşamaları, genellikle sınıf ve cinsiyet ayrımına dayanan bir yapıya sahipti (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 294). Antik Yunan'da siyasal katılım, sadece serbest erkek yurttaşların sahip olduğu bir ayrıcalıktı. Kadınlar, köleler ve yabancılar siyasal süreçlerin tamamen dışında tutulurdu (Sezgin & Şimşek, 2021: 512). Aynı şekilde, Roma İmparatorluğu'nda da siyasal katılım sınırlı bir zümrenin hakkı olarak görülmekteydi.

Orta Çağ'da siyasal katılımın kapsamı iyice daralmış ve feodal yapının hüküm sürdüğü toplumlarda siyasal süreçler, tamamen krallar, soylular ve kilise tarafından kontrol edilmiştir (Tan & Bayram, 2021: 41). Ancak bu dönemde halk kitleleri,

çoğunlukla köylü sınıfı, siyasal süreçlerin dışında bırakılmıştır. Siyasal katılım, feodal düzenin hâkim olduğu bu dönemlerde neredeyse yalnızca yerel lordların ve kilise yetkililerinin inisiyatifine bağlıydı (Tütünsatar & Okcu, 2020: 73). Orta Çağ'ın sonlarına doğru, özellikle şehir devletlerinin ve ticaretin gelişmesiyle birlikte, zengin tüccarlar ve burjuva sınıfı da siyasal süreçlere dahil olmaya başlamıştır. Bu durum, siyasal katılımın sadece aristokrasiye özgü olmaktan çıkıp, ticaretle uğraşan sınıfları da kapsamasına yol açmıştır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 202).

Sanayi Devrimi ile siyasal katılımı yeni bir aşamaya geçilmiştir. 18. ve 19. yüzyıllarda, özellikle işçi sınıfının ortaya çıkışı ve şehirleşmenin artmasıyla birlikte, siyasal katılımın genişlemesi gerektiğine dair güçlü talepler oluşmuştur (Akıncı & Eriş, 2019: 44). Bu dönemde işçi sınıfı, oy hakkı, sendikalaşma ve daha iyi yaşam koşulları için mücadele etmiş ve bu mücadeleler, siyasal katılımın işçi sınıfı lehine genişlemesini sağlamıştır. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında birçok Avrupa ülkesinde işçilerin oy kullanma hakkı elde etmesiyle birlikte, siyasal katılım daha geniş bir tabana yayılmıştır (Poyraz, 2017: 138).

20. yüzyılın başlarına gelindiğinde ise kadınların siyasal katılımı konusunda önemli adımlar atılmıştır. İlk olarak 1893 yılında Yeni Zelanda'da kadınlara oy hakkı tanınmış, ardından bu hak diğer ülkelerde de yaygınlaşmıştır (Güngör, 2017: 2262). 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise kadınların siyasal katılımı, birçok ülkede norm haline gelmiş ve kadınlar, erkeklerle eşit haklar çerçevesinde siyasal süreçlere dahil olmaya başlamıştır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 84). Bu süreçte, kadınların siyasal katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi açısından da büyük bir önem taşımaktadır (Silsüpür, 2021: 168).

Daha yakın tarihlerde, dijitalleşmenin ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte siyasal katılım yeni bir aşamaya girmiştir. 21. yüzyılda sosyal medya ve internet üzerinden gerçekleştirilen siyasal katılım, geleneksel katılım biçimlerinin ötesine geçerek, bireylerin daha hızlı ve etkili bir şekilde siyasal süreçlere müdahil olmalarına olanak tanımıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 74). Bu yeni aşama, siyasal katılımın daha geniş kitlelere ulaşmasını ve bireylerin siyasal süreçlere daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamıştır. Dijital siyasal katılım, geleneksel oy kullanma ve protesto eylemleri gibi yöntemlerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda siyasal bilgi paylaşımı, tartışmalar ve çevrimiçi örgütlenme biçimlerini de içermektedir (Kutlu, 2018: 100).

1.2.3. Rönesans ve Reform Hareketlerinin Etkileri

Rönesans ve Reform hareketleri, siyasal katılım üzerinde derin etkiler yaratan iki önemli tarihsel dönemi işaret etmektedir. Her iki hareket de Avrupa toplumlarının siyasi, kültürel ve dini yapısını köklü bir şekilde değiştirmiş ve bireylerin siyasal süreçlere katılım biçimlerini yeniden şekillendirmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 42). Rönesans, insan aklını ve bireyselliği ön plana çıkaran, insana dair tüm yönleri keşfetmeye yönelik bir hareket olarak, bireylerin siyasal süreçlerde daha aktif rol alabilmelerinin önünü açmıştır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 47). Reform hareketleri ise, özellikle Katolik Kilisesi'ne karşı başlatılan dini değişimler çerçevesinde gelişmiş ve bireylerin dini özgürlük taleplerini siyasal alana taşımasına neden olmuştur (Silsüpür, 2021: 167).

Rönesans, 14. ve 17. yüzyıllar arasında Avrupa'da gerçekleşen geniş çaplı bir kültürel ve entelektüel uyanış dönemidir. Bu dönemde, klasik Antik Yunan ve Roma düşüncelerine dönüş yaşanmış, insan aklı ve bireysel özgürlükler vurgulanmıştır. Bu süreç, yalnızca sanatta ve bilimde değil, aynı zamanda siyasal düşüncelerde de köklü bir dönüşüm yaratmıştır. İnsan merkezli bir dünya görüşünü teşvik eden Rönesans, bireylerin siyasal sistemlerdeki rollerini sorgulamaya ve genişletmeye başlamıştır (Güngör, 2017: 2263).

Rönesans'ın siyasal katılım üzerindeki en büyük etkisi, bireylerin siyasal süreçlerde daha fazla söz sahibi olma taleplerini meşrulaştırması olmuştur. Rönesans düşüncesi, bireyi merkeze alan bir yaklaşımla insanın kendi kaderini tayin etme hakkını ön plana çıkarmış ve bu düşünce siyasal katılımın kapsamını genişletmiştir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 75). Rönesans düşünürleri, bireyin siyasal yaşamda pasif bir izleyici değil, aktif bir katılımcı olması gerektiğini savunmuşlardır. Özellikle Machiavelli gibi düşünürler, siyasal iktidarın meşruiyetini sağlamak için halkın rızasına dayalı bir yönetim biçiminin gerekliliğini vurgulamışlardır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 86).

Rönesans dönemi, özellikle İtalya şehir devletlerinde siyasal katılımın yeni biçimlerini teşvik etmiştir. Bu dönemde İtalya'da Floransa, Venedik gibi şehir devletleri, vatandaşlarına daha geniş katılım fırsatları sunmuş, siyasi güç yalnızca soylulara değil, aynı zamanda zengin tüccarlara ve burjuva sınıfına da dağıtılmıştır. Bu süreç, temsili demokrasinin erken bir formu olarak kabul edilebilecek bir siyasal sistemin gelişmesine zemin hazırlamıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 43). Bu şehir devletlerinde uygulanan siyasi

reformlar, halkın daha geniş kesimlerinin siyasal süreçlere dahil olmasını sağlamış ve Rönesans'ın siyasal düşünceleriyle doğrudan ilişkilendirilmiştir (Silsüpür, 2021: 168).

16. yüzyılda Avrupa'da başlayan Reform hareketleri, siyasal katılım açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Bu hareketler, Katolik Kilisesi'nin Avrupa üzerindeki egemenliğine karşı çıkan dini reformcular tarafından başlatılmış ve özellikle Protestanlığın doğuşuyla birlikte din ile devlet ilişkilerinin yeniden şekillendiği bir süreç haline gelmiştir. Martin Luther'in öncülüğünde başlayan Reform hareketleri, bireylerin dini özgürlük taleplerini ön plana çıkararak, siyasal katılımın da bir parçası haline gelmesine zemin hazırlamıştır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 48). Reform hareketleri, bireylerin sadece dini değil, aynı zamanda siyasal süreçlerde de daha özgür bir şekilde yer almasını talep etmiştir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 76).

Reform hareketleri, özellikle bireysel vicdan ve özgürlük anlayışını savunarak, halkın siyasal süreçlerde daha fazla söz sahibi olmasını teşvik etmiştir. Bu dönemde, dini inanç özgürlüğünün savunulması, siyasal özgürlük taleplerini de beraberinde getirmiştir. Özellikle Almanya, İsviçre ve İngiltere gibi ülkelerde Reform hareketleri, siyasi yapının kiliseden bağımsız hale gelmesi için yapılan reformların bir parçası olmuştur (Akıncı & Eriş, 2019: 45). Reformcular, Katolik Kilisesi'nin otoritesine karşı çıkarak, dini özgürlükleri savunmuş, bu da siyasal katılımın genişlemesine ve kilise-devlet ayrımının siyasal katılım açısından önem kazanmasına neden olmuştur (Yılmaz & Yaşar, 2020: 204).

İngiltere'de Reform hareketlerinin bir parçası olarak ortaya çıkan Anglikan Kilisesi, İngiliz monarşisi ile kilisenin birleştirilmesi sürecini başlatmış, bu da siyasal katılımın bireysel dini inançlardan bağımsız hale gelmesi gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Böylece, siyasal katılımın kilise ile ilişkili olmaktan çıkıp, daha laik bir zeminde yer alması gerektiği fikri güçlenmiştir (Sezgin & Şimşek, 2021: 513). Reform hareketleri, sadece dini özgürlük talepleriyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda siyasal özgürlüklerin de genişletilmesi gerektiğini savunarak, bireylerin siyasal süreçlerdeki rollerinin artmasına öncülük etmiştir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 297).

1.2.4. Aydınlanma Dönemi ve Siyasal Katılım

Aydınlanma dönemi, 17. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa’da ortaya çıkan ve 18. yüzyıl boyunca devam eden entelektüel bir hareket olarak, siyasal katılım kavramını derinden etkilemiştir. Aydınlanma düşünürleri, bireylerin akıl yoluyla siyasal süreçlere katılma haklarını savunmuş, halkın siyasal karar alma mekanizmalarına daha geniş bir katılım göstermesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu dönemde ortaya çıkan fikirler, modern demokrasilerin temelini oluşturan birçok ilkenin doğmasına neden olmuştur (Akıncı & Eriş, 2019: 46). Aydınlanma düşüncesi, siyasal iktidarın halkın rızasına dayalı olması gerektiği fikrini savunmuş ve böylece siyasal katılımın genişlemesi gerektiği görüşünü ortaya koymuştur.

Aydınlanma dönemi, insan aklına duyulan güvenin artmasıyla, bireylerin siyasal süreçlerde daha aktif rol almasını teşvik etmiştir. Aydınlanma düşünürleri, bireylerin sadece yönetilenler olarak kalmaması, aynı zamanda yönetim süreçlerine katılmaları gerektiğini savunmuşlardır (Poyraz, 2017: 139). Aydınlanma, siyasal katılımı bireysel haklar ve özgürlükler çerçevesinde ele almış, siyasal iktidarın mutlak olmaması gerektiği, aksine halkın rızasına dayanması gerektiği fikrini yaygınlaştırmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 78). Bu bağlamda, siyasal katılım kavramı, bireylerin siyasal karar alma süreçlerine katılma hakkı olarak genişletilmiştir.

Aydınlanma düşüncesinin öncülerinden John Locke, bireylerin doğuştan gelen haklara sahip olduğunu ve siyasal iktidarın bu haklara dayanması gerektiğini savunmuştur. Locke’un siyasal düşüncesine göre, halkın siyasal iktidarı denetleyebilmesi ve yönetim üzerinde söz sahibi olması, doğal bir hak olarak kabul edilmelidir (Güngör, 2017: 2266). Bu düşünce, siyasal katılımın sadece bir ayrıcalık değil, aynı zamanda bir hak olduğu fikrini yaygınlaştırmış ve siyasal süreçlere katılımın meşruiyetini güçlendirmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 48).

Aydınlanma döneminin diğer önemli düşünürlerinden Jean-Jacques Rousseau da halkın siyasal süreçlere katılımını savunmuş ve genel irade kavramını ortaya atmıştır. Rousseau’ya göre, siyasal iktidarın meşruiyeti, halkın genel iradesine dayandığı sürece var olabilmektedir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 79). Bu fikir, modern demokrasilerin temellerini oluşturan halk egemenliği ilkesinin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Rousseau’nun görüşüne göre, halk, siyasal süreçlerde sadece seçimlerle değil, aynı

zamanda sürekli bir şekilde karar alma mekanizmalarına katılmalıdır (Silsüpür, 2021: 169).

Aydınlanma dönemi, ayrıca Montesquieu gibi düşünürlerin iktidarın sınırlandırılması ve güçler ayrılığı ilkesini savunmalarıyla siyasal katılımın genişletilmesine katkıda bulunmuştur (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 88). Montesquieu'nün güçler ayrılığı ilkesi, siyasal katılımın sadece seçme hakkı ile sınırlı kalmaması, aynı zamanda yasama, yürütme ve yargı gibi devletin farklı kolları üzerinde halkın denetim kurması gerektiğini savunmuştur. Bu düşünce, halkın siyasal süreçlerde aktif bir rol oynayarak, iktidarın keyfi uygulamalarına karşı bir denetim mekanizması oluşturması gerektiği fikrini güçlendirmiştir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 205).

Aydınlanma dönemi, modern demokrasilerin temellerini atan birçok ilkenin doğmasına neden olmuştur. Siyasal katılımın genişlemesi, özellikle Aydınlanma düşünürlerinin bireysel haklar ve özgürlükler üzerindeki vurgularıyla güçlenmiştir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 298). Aydınlanma düşüncesi, mutlak monarşilere karşı çıkarak, siyasal iktidarın halkın rızasına dayalı olarak meşru hale gelmesi gerektiğini savunmuş ve bu düşünce, siyasal katılımın genişlemesine büyük bir katkı sağlamıştır (Sezgin & Şimşek, 2021: 515).

1.2.5. Fransız ve Amerikan Devrimlerinin Etkileri

Fransız ve Amerikan Devrimleri, siyasal katılımın genişlemesi açısından tarihin en önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu devrimler, yalnızca kendi ülkelerindeki siyasal yapıları değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda dünya genelinde demokrasi ve halkın siyasal sürece katılımı kavramlarını yeniden tanımlamıştır. 18. yüzyılda gerçekleşen Amerikan Devrimi (1775-1783) ve Fransız Devrimi (1789-1799), mutlak monarşilere ve aristokratik yönetimlere karşı bir başkaldırı niteliği taşımış, halkın siyasal süreçlere katılımını genişleten önemli gelişmelere yol açmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 50). Bu devrimler, siyasal katılımın yalnızca bir hak olmadığını, aynı zamanda halkın egemenliğiyle doğrudan ilişkili bir sorumluluk olduğunu vurgulamış, bu bağlamda demokratik yönetimlerin temellerini atmıştır (Güngör, 2017: 2264).

Fransız Devrimi, 18. yüzyılın sonunda Avrupa'nın siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısında köklü bir değişikliğe yol açmış, bu değişim siyasal katılımın kapsamını büyük

ölçüde genişletmiştir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 50). Fransız Devrimi'nin en büyük kazanımlarından biri, siyasal egemenliğin monarşiden halkın kendisine geçmesi olmuştur. "Eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganlarıyla özdeşleşen devrim, halkın siyasal karar alma süreçlerine katılımının temel bir hak olduğunu ortaya koymuş ve bu süreçte, vatandaşların eşit bir şekilde temsil edilmesi gerektiği düşüncesini yaygınlaştırmıştır (Silsüpür, 2021: 169). Fransız Devrimi, halkın siyasi haklarını genişletmiş, halk egemenliği ve temsili demokrasinin temel ilkelerini dünyaya yaymıştır.

Fransız Devrimi'nin getirdiği en önemli yeniliklerden biri, yurttaşlık kavramının geliştirilmesidir. Bu devrim öncesinde siyasal katılım, yalnızca aristokrasi ve soyluların bir ayrıcalığı olarak görülürken, devrimle birlikte tüm vatandaşların siyasal süreçlere katılma hakkı olduğu fikri benimsenmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 52). Devrim, anayasal bir monarşi yerine, halkın temsilcileri aracılığıyla yönetileceği bir cumhuriyet sistemi getirmiştir. Ancak bu süreçte kadınlar ve köylü sınıfı gibi bazı kesimlerin siyasal katılım hakları sınırlı kalmış, tam anlamıyla kapsayıcı bir demokrasiye ulaşmak zaman almıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 82). Yine de Fransız Devrimi, dünya genelinde halkın siyasal katılımı açısından bir model oluşturmuş ve birçok ülkede benzer taleplerin doğmasına neden olmuştur.

Amerikan Devrimi, İngiliz monarşisinin Amerikan kolonileri üzerindeki egemenliğine karşı bir başkaldırı olarak başlamış, bu süreçte siyasal katılımın demokratik ilkeler üzerine inşa edilmesi gerektiği fikrini güçlendirmiştir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 299). 1776 yılında yayınlanan Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi, tüm insanların eşit yaratıldığını ve yönetimlerin halkın rızasına dayanması gerektiğini vurgulamış, siyasal katılımın temel bir insan hakkı olduğu fikrini yaygınlaştırmıştır (Poyraz, 2017: 141). Amerikan Devrimi'nin en büyük kazanımlarından biri, temsili demokrasinin yerleşmesidir. Halkın oylarıyla seçilen temsilciler aracılığıyla yönetilmesi ilkesi, modern demokrasilerin temel yapı taşı oluşturmuş ve bu süreç, siyasal katılımın genişlemesine katkı sağlamıştır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 206).

Amerikan Devrimi, yalnızca siyasal sistemlerdeki değişikliklerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda liberal demokrasinin temel ilkelerini şekillendirmiştir. Bireysel haklar, özgürlükler ve eşitlik ilkeleri üzerine kurulan Amerikan Anayasası, siyasal katılımı tüm vatandaşların doğal bir hakkı olarak tanımlamış ve bu hakların korunması gerektiğini

vurgulamıştır (Sezgin & Şimşek, 2021: 516). Bu süreçte, siyasal katılımın yalnızca zengin elitlerin değil, tüm toplumsal sınıfların bir hakkı olduğu fikri gelişmiş, böylece Amerikan Devrimi, dünya genelinde demokratikleşme süreçlerine büyük bir etki yapmıştır.

1.2.5.1. 19. Yüzyıl İşçi Hareketleri ve Demokratikleşme Süreci

19. yüzyıl, işçi sınıfının siyasi ve toplumsal taleplerinin yükseldiği bir dönem olarak, siyasal katılımın genişlemesinde önemli bir rol oynamıştır. Sanayi Devrimi'nin etkisiyle hızla şehirleşen ve fabrikalarda çalışan işçi sınıfı, siyasal haklar talep etmeye başlamış, bu talepler işçi hareketleriyle şekillenmiştir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 51). 19. yüzyıl işçi hareketleri, siyasal katılımın elit sınıflardan çıkarak daha geniş kitlelere yayılması sürecini başlatmış ve bu süreç, demokratikleşmenin temel taşlarından biri haline gelmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 54).

Sanayi Devrimi'nin getirdiği toplumsal eşitsizlikler, işçilerin siyasal katılım talebini artırmış ve bu dönemde işçi sınıfı, daha iyi çalışma koşulları, ücret artışları ve siyasal temsiliyet için mücadele etmeye başlamıştır (Silsüpür, 2021: 170). Bu hareketlerin öncülüğünde, birçok Batı Avrupa ülkesinde siyasal reformlar gerçekleştirilmiş ve işçi sınıfına yönelik oy hakkı genişletilmiştir. Özellikle İngiltere'de 1832 Reform Yasası, işçi sınıfının siyasal temsiliyetine yönelik önemli bir adım olmuş, böylece işçi hareketlerinin siyasal katılım üzerindeki etkisi hızla artmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 84).

İşçi hareketlerinin öncülüğünde gelişen sendikalaşma faaliyetleri, işçilerin siyasal katılımını daha organize ve güçlü bir hale getirmiştir. Bu dönemde işçiler, siyasal temsiliyetlerini artırmak için örgütlenmiş, sendikalar aracılığıyla hem ekonomik hem de siyasal haklar talep etmişlerdir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 302). Özellikle sosyalist ve Marksist düşünceler, işçi sınıfının siyasal haklarının savunulmasında önemli bir rol oynamış, bu bağlamda işçi hareketleri siyasal katılımın genişlemesine katkıda bulunmuştur (Sezgin & Şimşek, 2021: 517).

19. yüzyılda işçi hareketlerinin yükselmesi, siyasal katılımın demokratikleşme sürecini hızlandırmış ve bu süreç, genel oy hakkının tanınması, parlamenter sistemlerin genişlemesi ve işçi sınıfının siyasal temsilini güçlendiren yasaların çıkarılmasıyla sonuçlanmıştır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 207). İşçi sınıfının siyasal katılım talepleri, modern demokrasilerin temellerini oluşturan genel oy hakkı gibi kazanımlara yol açmış,

bu süreç siyasal katılımın daha kapsayıcı bir yapıya dönüşmesine katkı sağlamıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 55).

1.2.5.2. 20. Yüzyıl Dünya Savaşları Sonrası Siyasal Katılımın Genişlemesi

20. yüzyılın ilk yarısı, iki dünya savaşıyla sarsılmış ve bu savaşların ardından dünya genelinde siyasal katılımın genişlemesi için önemli adımlar atılmıştır. Dünya Savaşları, siyasal yapıların köklü bir şekilde değişmesine neden olmuş, bu süreçte halkın siyasal süreçlere katılımı genişlemiştir (Güngör, 2017: 2267). Savaşların ardından kurulan uluslararası düzen ve insan haklarına dayalı yeni bir siyasal sistem, siyasal katılımın kapsamını daha da genişletmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Milletler Cemiyeti, dünya genelinde barışı ve iş birliğini sağlamak amacıyla kurulan ilk uluslararası örgüttü. Bu örgüt, savaş sonrası dünya düzeninde halkın siyasal süreçlere katılımının güçlendirilmesi gerektiğini savunmuş, bu bağlamda siyasal katılımın uluslararası düzeyde yaygınlaştırılması için önemli bir adım atılmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 56). Ancak, bu süreçte birçok ülkede otoriter rejimlerin yükselmesi, halkın siyasal katılımını engellemiş ve İkinci Dünya Savaşı'na yol açmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Birleşmiş Milletler ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, halkın siyasal katılımını evrensel bir hak olarak tanımış ve bu hakların korunmasını uluslararası hukukun bir parçası haline getirmiştir (Silsüpür, 2021: 171). İkinci Dünya Savaşı sonrası dönem, aynı zamanda kadınların siyasal katılımı açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Birçok ülkede kadınlar, siyasal haklarını kazanmış ve seçme-seçilme hakkı tanınmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 85).

20. yüzyılın ikinci yarısında, Soğuk Savaş döneminde bile dünya genelinde demokratikleşme hareketleri hız kazanmış, özellikle 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla birlikte Doğu Avrupa'da otoriter rejimler çökmüş ve demokratik siyasal katılım süreçleri yaygınlaşmıştır (Sezgin & Şimşek, 2021: 518). Bu süreç, siyasal katılımın küresel bir norm haline gelmesine yol açmış, halkın siyasal süreçlerde aktif rol alması gerektiği fikri dünya genelinde kabul görmüştür.

1.3. SİYASAL KATILIMIN ÖZNELERİ

Siyasal katılım, tarih boyunca toplumların yapısına, sınıfsal ayrımlara ve cinsiyet temelli eşitsizliklere bağlı olarak farklı kesimlerin katılımıyla genişlemiştir. Başlangıçta beyaz erkeklerin egemen olduğu bir süreçle başlayan siyasal katılım, zamanla işçi sınıfı ve kadınların talepleri doğrultusunda genişlemiş, siyasal temsil daha kapsayıcı bir yapıya evrilmiştir. Ancak, bu genişleme her dönemde ve coğrafyada eşit biçimde gerçekleşmemiş, belirli gruplar hak ve temsil için uzun mücadeleler vermiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 58).

1.3.1. Başlangıçta Beyaz Erkeklerin Egemenliği

Siyasal katılımın başlangıç aşamalarında, sadece belirli bir grup insanın siyasal süreçlerde yer alabildiği bir düzen vardı. Bu grubun başını, özellikle Batı toplumlarında, beyaz, mülk sahibi erkekler çekiyordu. Orta Çağ'ın feodal yapılarında siyasal güç ve katılım, aristokratik ve soylu sınıfın tekelindeydi. Ancak bu dönemin sonlarına doğru şekillenen erken modern devletlerde, özellikle Rönesans ve Reform hareketleriyle birlikte, mülk sahibi beyaz erkeklerin siyasal süreçlere daha geniş ölçekte katılımı söz konusu olmuştur (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 53). Siyasal katılım, ilk aşamada toplumsal sınıflar arasında bir ayrıcalık olarak kalmış, halkın geniş kesimlerine yayılmamıştır.

Bu dönemde, Avrupa'da siyasal katılım yalnızca soyluların ve zengin toprak sahiplerinin hakkı olarak görülmüştür. İngiltere'de 1215 yılında imzalanan Magna Carta, soylulara belirli haklar tanıırken, halkın geri kalanını siyasal süreçlerin dışına itmiştir (Silsüpür, 2021: 174). Siyasal katılımın beyaz erkeklerin tekelinde kalması, demokrasinin ve halk egemenliğinin yaygınlaşmasına kadar süren bir süreçtir. Amerika Birleşik Devletleri'nde de benzer bir yapı hâkim olmuştur. 1789 yılında hazırlanan ABD Anayasası, halkın belirli bir kesimine siyasal katılım hakkı tanımış, ancak bu hak, yalnızca mülk sahibi beyaz erkekler ile sınırlı tutulmuştur (Akıncı & Eriş, 2019: 60). Bu dönemde siyasal katılım, sadece vatandaşlıkla değil, aynı zamanda ekonomik güç ve sosyal statüyle de ilişkilendirilmiştir.

Ancak bu sistem zamanla kırılmaya başlamıştır. Amerikan ve Fransız devrimleri, eşitlik ve özgürlük taleplerini yükseltmiş, ancak bu talepler başlangıçta sadece mülk

sahibi erkekler için geçerli olmuştur (Tütünsatar & Okcu, 2020: 88). Özellikle ABD’de, 19. yüzyılın ilk yarısında bu haklar genişlemeye başlasa da siyasal katılım hakkı hâlâ kadınlar, köleler ve azınlıklar için erişilemez bir durumdaydı. Beyaz erkeklerin egemenliğindeki bu katılım süreci, zamanla demokratikleşme süreçleri ve sosyal hareketler sayesinde daha kapsayıcı hale gelmiştir (Sezgin & Şimşek, 2021: 518).

1.3.2. İşçi Sınıfının Katılımı: Sınıfsal Temelde Genişleme

19. yüzyılın başlarından itibaren, Sanayi Devrimi’nin etkisiyle işçi sınıfının sayısının hızla artması, siyasal katılımın sınıfsal temelde genişlemesine yol açmıştır. Sanayi Devrimi, Avrupa’nın ve Amerika’nın büyük bir bölümünde ekonomik ve toplumsal yapıları dönüştürmüş, fabrikalarda çalışan işçi sınıfı siyasal hak taleplerinde bulunmaya başlamıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 62). Bu dönemde, işçilerin siyasal süreçlerde yer almak istemesi, siyasal katılımın sadece zengin ve soyluların değil, aynı zamanda geniş işçi sınıfının da bir hakkı olması gerektiği düşüncesini yaygınlaştırmıştır.

İşçi sınıfının siyasal katılım talepleri, özellikle Avrupa’da işçi hareketleri ve sendikalar aracılığıyla dile getirilmiştir. İngiltere’de 1832 Reform Yasası, işçi sınıfının talepleri doğrultusunda parlamentoda geniş çaplı değişiklikler yapılmasına olanak sağlamış, böylece siyasal katılımın kapsamı genişlemiştir (Gökçe, Özdemirci & Ceylan, 2017: 305). Bu dönemde Marxist ve sosyalist düşünceler, işçi sınıfının siyasal temsiliyetini savunmuş ve siyasal katılımın genişletilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Karl Marx’ın "proletarya diktatörlüğü" kavramı, işçilerin siyasal sürece aktif bir şekilde katılımını savunan düşüncelerden biri olarak öne çıkmıştır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 54).

İşçi sınıfının siyasal katılımı, sadece ekonomik haklarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda siyasal temsiliyet taleplerini de içermiştir. Bu dönemde sosyalist partilerin yükselişi ve sendikaların güçlenmesi, işçilerin siyasal katılımının daha organize ve güçlü bir hale gelmesine katkıda bulunmuştur (Sezgin & Şimşek, 2021: 519). İşçi hareketlerinin talepleri arasında sadece ekonomik iyileştirmeler değil, aynı zamanda genel oy hakkı ve temsili demokrasi talepleri de yer almıştır. Özellikle İngiltere’de İşçi Partisi’nin yükselişi ve sendikaların siyasal hayata entegrasyonu, işçi sınıfının siyasal katılımını güçlendiren unsurlar olmuştur (Tütünsatar & Okcu, 2020: 90).

Fransa ve Almanya gibi ülkelerde de işçi sınıfının siyasal katılımı genişlemeye başlamış, işçiler hem yerel yönetimlerde hem de ulusal siyasal arenada daha fazla yer almaya başlamıştır. Özellikle 1871 Paris Komünü, işçi sınıfının siyasal süreçlerde doğrudan yer almasının bir örneği olarak tarihe geçmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 64). Bu dönemde işçi sınıfı, yalnızca ekonomik haklar için değil, aynı zamanda demokratik temsiliyet için de mücadele etmiştir. Siyasal katılımın işçi sınıfı tarafından genişletilmesi, modern demokrasilerin kapsayıcı yapısını güçlendiren önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 208).

1.3.3. Kadınların Siyasal Katılıma Dahil Edilmesi

Siyasal katılımın en büyük genişlemelerinden biri, kadınların siyasal süreçlere dahil edilmesiyle gerçekleşmiştir. Tarih boyunca siyasal haklardan mahrum bırakılan kadınlar, 19. ve 20. yüzyılda büyük bir mücadele vererek bu hakları elde etmişlerdir. Kadınların siyasal katılımı, uzun bir süre boyunca görmezden gelinmiş, siyasal süreçler sadece erkekler arasında gerçekleşen bir faaliyet olarak görülmüştür (Güngör, 2017: 2268). Ancak, 19. yüzyılın ortalarından itibaren kadın hareketleri, özellikle Avrupa ve Amerika'da hız kazanmaya başlamış, kadınların siyasal süreçlere katılma hakkı için büyük bir mücadele verilmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 66).

Kadınların siyasal katılım mücadelesi, 1848 yılında Amerika'da Seneca Falls Kadın Hakları Konferansı ile başlamış, bu süreç kadınların oy hakkı ve siyasal temsiliyet talepleri doğrultusunda ilerlemiştir. İngiltere'de ise Suffragette Hareketi, kadınların siyasal süreçlere katılımı için önemli bir dönüm noktası olmuş, kadınların siyasal haklarının tanınması için örgütlü bir şekilde mücadele verilmiştir (Silsüpür, 2021: 175). Kadınların oy hakkı mücadelesi, 1918 yılında İngiltere'de sınırlı olarak kabul edilmiş, 1928 yılında ise tüm kadınlar için genel oy hakkı tanınmıştır (Sezgin & Şimşek, 2021: 520).

Fransa, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde de kadınların siyasal katılımı için verilen mücadeleler sonucunda, kadınlar oy kullanma ve siyasal temsiliyet hakkını elde etmiştir. Ancak bu süreç, her ülkede farklı zamanlarda ve zorluklarla gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise kadınlar, 1934 yılında seçme ve seçilme hakkını elde etmiş, bu bağlamda

dünya genelindeki birçok ülkeye göre daha erken bir dönemde siyasal süreçlere katılma hakkına sahip olmuşlardır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 91).

Kadınların siyasal katılımı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kırılması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Kadınların siyasal süreçlere katılması, yalnızca kadınların temsili açısından değil, aynı zamanda siyasal karar alma mekanizmalarının daha kapsayıcı ve demokratik hale gelmesi açısından da önemlidir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 56). Bu süreçte kadın hareketleri, feminist düşünceler ve sivil toplum örgütleri büyük bir rol oynamış, kadınların siyasal temsiliyet talepleri zamanla küresel bir norm haline gelmiştir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 209).

1.3.3.1. Kadın Hareketlerinin Tarihsel Gelişimi

Kadınların siyasal katılım mücadelesi, 18. yüzyıldan itibaren dünyanın birçok yerinde tarihsel olarak önemli bir gelişme göstermiştir. Özellikle modern kadın hareketleri, kadınların siyasal ve sosyal eşitlik talepleri doğrultusunda geniş çaplı mücadeleler vermiş ve bu hareketler, zamanla dünya genelinde siyasal katılımın bir parçası haline gelmiştir. Kadın hareketleri, tarihsel olarak birçok farklı evreden geçmiştir. Bu hareketlerin başlangıç noktası, genellikle 19. yüzyılın ortalarına doğru hız kazanan ilk dalga feminizm olarak kabul edilmektedir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 80).

İlk dalga feminizm olarak adlandırılan dönemde kadınlar, daha çok yasal haklar ve siyasal temsiliyet taleplerine odaklanmışlardır. 19. yüzyılın ortalarında başlayan bu süreçte, kadınların temel talepleri arasında oy kullanma hakkı, eğitim olanaklarının eşitliği ve mülk edinme hakkı yer almaktaydı. Bu dönem, daha çok Batı dünyasında etkisini göstermiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de kadınlar, siyasal hak taleplerini yükseltmiş ve bu doğrultuda örgütlenmeye başlamışlardır. 1848 yılında Seneca Falls Kadın Hakları Konferansı ile Amerika’da ilk büyük kadın hareketi başlamış, Elizabeth Cady Stanton ve Lucretia Mott gibi isimler, kadın hakları hareketinin önde gelen temsilcileri olmuştur (Akıncı & Eriş, 2019: 63). Bu hareket, kadının kamusal alanda daha fazla yer alması ve siyasal hakların kazanılması için önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

İngiltere’de Suffragette Hareketi, 20. yüzyılın başlarına kadar süren mücadelelerin merkezinde yer almıştır. Bu hareket, özellikle oy kullanma hakkı konusunda kararlı

taleplerde bulunmuş, sokak protestoları ve gösterilerle dikkat çekmiştir. İngiltere’de kadınlar, Emmeline Pankhurst önderliğinde örgütlenmiş, Women’s Social and Political Union (WSPU) gibi gruplar aracılığıyla siyasal hak taleplerini sert ve etkili bir şekilde dile getirmişlerdir (Silsüpür, 2021: 178). Bu dönemde kadınların siyasal hak talepleri, birçok kez şiddetli baskılara ve tutuklamalara maruz kalmış olsa da Suffragette hareketi sonunda önemli başarılar elde etmiştir.

Kadın hareketlerinin tarihsel gelişiminde önemli bir diğer aşama, ikinci dalga feminizm olarak adlandırılan 1960’lar ve 1970’ler döneminde yaşanmıştır. Bu dönemde kadınlar, siyasal haklarının ötesine geçerek sosyal, ekonomik ve kültürel eşitlik taleplerini dile getirmişlerdir. İkinci dalga feminizm, kadınların yalnızca oy kullanma hakkıyla sınırlı kalmayıp, eğitim, iş hayatı, cinsiyet eşitliği ve toplumsal rollerin değiştirilmesi gibi konulara odaklanmıştır (Güngör, 2017: 2270). Özellikle Batı Avrupa ve Amerika’da yükselen bu hareket, kadınların iş gücüne katılımını artırmak, aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi konularda önemli kazanımlar elde etmek için mücadele etmiştir.

Kadın hareketlerinin bu iki büyük dalgası, siyasal katılımın yanı sıra toplumsal ve ekonomik katılımın da genişlemesine katkıda bulunmuştur. Özellikle Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Sözleşmesi (CEDAW) gibi uluslararası düzenlemeler, kadınların siyasal ve toplumsal haklarının korunması açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur (Yılmaz & Yaşar, 2020: 210). Kadın hareketleri, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel bir karakter kazanmış, Latin Amerika, Asya ve Afrika gibi bölgelerde de yaygınlaşmıştır. Bu dönemde kadınların siyasal katılımı, sadece Batı ülkelerinde değil, gelişmekte olan ülkelerde de önemli bir gündem haline gelmiştir (Sezgin & Şimşek, 2021: 521).

Özellikle üçüncü dalga feminizm, 1990’lardan itibaren çok kültürlü ve küresel bir hareket haline gelmiştir. Bu dönemde, feminist düşünce, cinsiyet eşitliği kavramını daha da genişletmiş, kadınların siyasal katılımı için verilen mücadeleler daha farklı coğrafyalarda da etkisini göstermeye başlamıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 92). Üçüncü dalga feminizmin, özellikle çevresel faktörler, LGBTQ+ hakları ve küresel eşitsizlikler üzerine odaklanması, kadınların siyasal katılım mücadelesine daha geniş bir perspektif kazandırmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 67).

Kadın hareketlerinin tarihsel gelişimi, sadece kadınların siyasal katılımını artırmakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışını siyasal arenaya

taşımıştır. Bu süreç, kadınların sadece seçme ve seçilme hakkıyla sınırlı kalmayıp, tüm toplumsal ve siyasal alanlarda eşit şekilde yer alması gerektiği düşüncesini yaygınlaştırmıştır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 82).

1.3.3.2. Farklı Ülkelerde Kadınların Oy Hakkı Mücadelesi

Kadınların oy hakkı mücadelesi, dünya genelinde farklı coğrafyalarda, farklı sosyal ve siyasal koşullar altında gerçekleşmiş ve bu mücadelenin başarısı her ülkenin kendi özgün dinamiklerine göre şekillenmiştir. Kadınların siyasal katılımını sağlayan en önemli adımlardan biri olan oy hakkı, birçok ülkede uzun yıllar süren mücadeleler sonucunda kazanılmıştır. Bu süreç, her ülkede farklı aşamalardan geçmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, kadınların oy hakkı mücadelesinin öncülerinden biri olarak kabul edilmektedir. ABD’de kadınlar, özellikle 19. yüzyılın ortalarından itibaren oy hakkı için büyük bir mücadele vermişlerdir. Seneca Falls Kadın Hakları Konferansı (1848), kadınların oy hakkı taleplerini ilk defa geniş bir toplumsal platformda dile getirdikleri bir dönüm noktasıdır. Bu konferans, kadınların siyasal hakları için verdikleri mücadelenin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 69). ABD’de kadınlar, 1920 yılında 19. Anayasa Değişikliği ile oy kullanma hakkına sahip olmuşlardır (Güngör, 2017: 2272). Bu değişiklik, kadınların siyasal süreçlere katılmasının önünü açmış ve ABD’de kadınların siyasal temsiliyetine yönelik önemli bir adım atılmıştır.

İngiltere, kadınların oy hakkı mücadelesinin en sert ve etkili bir şekilde verildiği ülkelerden biri olarak dikkat çeker. İngiltere’de Suffragette Hareketi, kadınların siyasal haklarını elde etme sürecinde büyük bir rol oynamıştır. Emmeline Pankhurst liderliğindeki Suffragette’ler, özellikle 20. yüzyılın başlarında oy hakkı taleplerini sert eylemlerle dile getirmişlerdir. 1918 yılında İngiltere’de kadınlara sınırlı oy hakkı tanınmış, ancak bu hak sadece 30 yaş üzerindeki mülk sahibi kadınlar için geçerli olmuştur. 1928 yılında ise kadınlara, erkeklerle eşit şartlarda oy kullanma hakkı tanınmıştır (Silsüpür, 2021: 179). Bu süreç, İngiltere’de kadınların siyasal katılımının önünü açan önemli bir gelişmedir (Sezgin & Şimşek, 2021: 522).

Fransa ve Almanya gibi ülkelerde kadınlar, siyasal katılım haklarını daha geç bir dönemde elde etmişlerdir. Fransa’da kadınlara oy hakkı, 1944 yılında tanınmış, kadınlar ilk kez 1945 yılında yapılan seçimlerde oy kullanma hakkına sahip olmuştur (Tütünsatar

& Okcu, 2020: 93). Almanya’da ise kadınlar, Weimar Cumhuriyeti döneminde, 1919 yılında oy hakkına kavuşmuşlardır. Bu süreç, özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası değişen siyasal dengeler ve kadınların toplumsal hayatta artan rolü ile hızlanmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 70).

Türkiye, kadınlara siyasal haklar tanıma açısından birçok Batı ülkesine göre daha erken bir dönemde adım atmıştır. 1930 yılında belediye seçimlerinde oy kullanma hakkı, 1934 yılında ise genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı kadınlara tanınmıştır. Türkiye’de kadınların oy hakkı mücadelesi, özellikle Cumhuriyet’in kuruluş süreciyle birlikte hız kazanmış, Mustafa Kemal Atatürk’ün reformlarıyla kadınların siyasal katılımı teşvik edilmiştir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 57). Bu süreç, Türkiye’nin kadınların siyasal katılımı açısından ilerici bir adım atmasına olanak sağlamıştır.

İsviçre, kadınların oy hakkı konusunda en geç adım atan Batı ülkelerinden biridir. İsviçre’de kadınlar, 1971 yılında federal düzeyde oy kullanma hakkına sahip olmuşlardır. Bu durum, İsviçre’nin diğer Avrupa ülkelerine göre kadın hakları konusunda daha muhafazakâr bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 211).

İskandinav ülkeleri, kadınların siyasal haklarını en erken tanıyan ülkeler arasında yer alır. Özellikle Finlandiya, 1906 yılında kadınlara hem oy kullanma hem de seçilme hakkı tanıyan ilk Avrupa ülkesi olmuştur. Bu durum, İskandinav ülkelerinin cinsiyet eşitliği konusunda erken dönemde attıkları adımların bir göstergesidir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 83). Norveç ve İsveç gibi ülkeler de kadınlara erken dönemde siyasal haklar tanımış, bu ülkelerde kadınların siyasal süreçlere katılımı teşvik edilmiştir.

1.3.4. Etnik ve Dini Grupların Katılımı: Çoğulcu Yapının Gelişmesi

Siyasal katılım, başlangıçta sınıfsal ve cinsiyet temelli bir eksiklikle şekillenmiş olsa da zamanla toplumun diğer alt gruplarının talepleri doğrultusunda genişlemiştir. Bu alt gruplar arasında en dikkat çekici olanlar, etnik ve dini gruplardır. Etnik ve dini grupların siyasal katılımı, çoğulcu demokrasilerin gelişiminde büyük bir rol oynamış ve siyasal sistemlerin daha kapsayıcı hale gelmesine katkıda bulunmuştur. Ancak bu süreç her ülkede farklı şekilde yaşanmış ve birçok etnik ve dini grup uzun yıllar boyunca siyasal katılım haklarından mahrum kalmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 62).

Etnik ve dini grupların siyasal katılımı, çoğunlukla sosyal ve siyasal dışlanma süreçleriyle başlamıştır. Batı toplumlarında, özellikle sömürgecilik ve emperyalizm dönemlerinde, azınlık etnik gruplar siyasal katılım haklarından mahrum bırakılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde kölelik sistemi, siyahilerin siyasal katılımını engellemiş ve bu durum ancak 20. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. 1965'te yürürlüğe giren Oy Hakkı Yasası, siyahi Amerikalıların oy kullanma ve siyasal süreçlere katılma haklarını genişleterek, etnik azınlıkların siyasal temsiliyetini güçlendirmiştir (Silsüpür, 2021: 175).

Bununla birlikte, Amerikan yerli grupları da siyasal süreçlere katılma mücadelesi vermişlerdir. Yerli gruplar, 1924'te Amerikan Vatandaşlık Yasası ile oy kullanma hakkı kazanmalarına rağmen, birçok eyalette yerli halkların oy kullanma hakları fiilen tanınmamıştır (Yolçu, 2017: 45). Bu süreçte, etnik grupların siyasal katılımı, ayrımcı politikalar ve yasalarla engellenmiş, etnik çeşitliliğin siyasal sisteme entegrasyonu uzun bir mücadele gerektirmiştir.

Avrupa'da ise etnik grupların siyasal katılımı, özellikle çok etnik yapıya sahip ülkelerde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Örneğin, Birleşik Krallık'ta İrlanda ve İskoç etnik grupları, uzun yıllar boyunca siyasal sistemin dışında tutulmuş, bu grupların bağımsızlık talepleri siyasal istikrarsızlıkların temel nedenlerinden biri olmuştur (Tütünsatar & Okcu, 2020: 87). Fransa'da ise etnik azınlıklar, özellikle Kuzey Afrika kökenli Müslüman topluluklar, siyasal süreçlerde yeterince temsil edilmemiş ve bu durum sosyal huzursuzluklara yol açmıştır (Şener & Çağlar, 2020: 520).

Etnik grupların yanı sıra dini grupların siyasal katılımı da çoğulcu yapının gelişmesinde belirleyici olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda, dini azınlıklar belirli düzeyde özerklik kazanmış, ancak siyasal temsiliyette büyük eksiklikler yaşamışlardır (Akıncı & Eriş, 2019: 63). Modern Türkiye'de ise laiklik anlayışı çerçevesinde dini grupların siyasal süreçlerdeki rolü kısıtlanmış, ancak bu grupların sosyal temsiliyeti devam etmiştir. Türkiye'de dini kimliğe dayalı siyasal hareketlerin siyasal süreçlere katılımı, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelmiş, laiklik tartışmaları bağlamında şekillenmiştir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 85).

İsrail gibi ülkelerde dini grupların siyasal katılımı, ülkenin siyasal yapısının temel unsurlarından biri olmuştur. Yahudi dini kimliğine dayalı bir ulus devlet olarak kurulan

İsrail’de, Ortodoks Yahudiler ve laik Yahudiler arasındaki gerilim, siyasal katılımın din eksenli bir yapıya dönüşmesine neden olmuştur (Sezgin & Şimşek, 2021: 523).

Etnik ve dini grupların siyasal katılımı, çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde ve siyasal sistemlerin kapsayıcılığının artmasında kritik bir rol oynamıştır. Ancak, bu katılım her zaman eşitlikçi olmamış, birçok toplumda azınlık gruplar dışlanmış veya marjinalleştirilmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 64). Bu nedenle, modern demokrasilerin temel hedeflerinden biri, etnik ve dini grupların siyasal katılımını artırmak ve bu grupların temsiliyetini güçlendirmek olmuştur (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 55).

1.4. SİYASAL KATILIMIN TEORİK TEMELLERİ

Siyasal katılımın teorik temelleri, özellikle demokrasinin farklı modelleri üzerinden şekillenmiştir. Temsili demokrasi, katılımcı demokrasi ve doğrudan demokrasi gibi farklı demokrasi türleri, siyasal katılımın nasıl anlaşılması ve uygulanması gerektiğine dair farklı bakış açıları sağlamaktadır. Siyasal katılımın temel teorik çerçevesi, halkın siyasal süreçlere ne ölçüde ve hangi araçlarla katılabileceği sorusu etrafında şekillenmiştir (Güngör, 2017: 2265). Bu bağlamda, temsili demokrasi ve katılımcı demokrasi kavramları, siyasal katılımı anlamlandırmak açısından önemli bir tartışma alanı sağlamaktadır.

1.4.1. Temsili Demokrasi ve Katılımcı Demokrasi Kavramları

Temsili demokrasi, modern devletlerin büyük bir kısmında uygulanan ve halkın doğrudan siyasal süreçlere katılmak yerine, seçilmiş temsilciler aracılığıyla bu sürece dahil olduğu bir yönetim modelidir. Temsili demokrasi teorisi, John Locke ve Montesquieu gibi düşünürlerin çalışmalarıyla şekillenmiş, halkın doğrudan yönetime katılmasının pratik zorlukları göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 52). Temsili demokraside, halk belirli aralıklarla yapılan seçimler yoluyla yöneticilerini seçer ve bu seçilen temsilciler, halk adına karar alır. Temsili demokrasinin temel özelliği, halkın siyasal süreçlere dolaylı yoldan katılmasıdır (Akıncı & Eriş, 2019: 60).

Temsili demokrasinin avantajları arasında, geniş coğrafi alanlarda ve büyük nüfuslu devletlerde siyasal süreçlerin daha verimli bir şekilde yürütülmesini sağlama kabiliyeti yer alır. Halkın her siyasal kararda doğrudan yer alması yerine, uzmanlaşmış temsilcilerin karar alma mekanizmasına dahil olması, temsili demokrasinin işlevselliğini artıran bir unsurdur (Silsüpür, 2021: 170). Ancak temsili demokrasinin eleştirileri de bulunmaktadır. Temsili demokrasi modelinde, halk ile temsilciler arasındaki mesafe, zamanla halkın siyasal süreçlerden uzaklaşmasına ve temsilciler üzerinde yeterince denetim sağlanamamasına yol açabilmektedir (Yolcu, 2017: 41).

Katılımcı demokrasi ise halkın siyasal süreçlere daha aktif ve doğrudan katılımını savunan bir demokrasi modelidir. Bu modelde, temsili demokrasiden farklı olarak, halkın siyasal süreçlerde yalnızca seçimler yoluyla değil, referandumlar, yerel meclisler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla doğrudan yer alması amaçlanmaktadır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 85). Katılımcı demokrasi, halkın daha aktif bir siyasal rol oynamasını ve siyasal kararların sadece temsilciler aracılığıyla değil, doğrudan halkın katılımıyla alınmasını savunur (Sezgin & Şimşek, 2021: 517).

Katılımcı demokrasi teorisi, özellikle Jean-Jacques Rousseau'nun düşüncelerinden etkilenmiştir. Rousseau, halkın siyasal süreçlere doğrudan katılmasının demokrasinin en saf hali olduğunu savunmuş, temsili demokrasiyi ise halkın gerçek iradesinin yansıtılamayacağı bir sistem olarak eleştirmiştir (Akıncı & Eriş, 2019: 68). Rousseau'ya göre, halkın siyasal süreçlere doğrudan katılımı hem halkın siyasal bilinçlenmesini artıracak hem de siyasal kararların meşruiyetini güçlendirecektir.

Katılımcı demokrasinin savunucuları, bu modelin siyasal katılımı artırarak, toplumsal sorunların daha geniş bir kesim tarafından tartışılmasını ve çözülmesini sağlayacağını öne sürerler. Ayrıca, katılımcı demokrasi modelinde, halkın siyasal süreçlere aktif olarak dahil edilmesi, siyasal sistemin daha şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlayacaktır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 210).

Bununla birlikte, katılımcı demokrasinin uygulanması pratikte bazı zorluklar içerebilmektedir. Özellikle büyük nüfuslu ülkelerde halkın her siyasal karara doğrudan katılması zaman alıcı ve maliyetli olabilmektedir. Ayrıca, halkın siyasal konular hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, katılımcı demokrasinin etkili bir şekilde uygulanmasını zorlaştırabilmektedir (Güngör, 2017: 2272). Ancak katılımcı demokrasinin özellikle yerel

yönetimlerde uygulanması, halkın yerel düzeyde daha aktif bir siyasal rol oynamasını sağlayabilmektedir (Silsüpür, 2021: 171).

1.4.2. Siyasal Katılımın Teorik Çerçevesi

Siyasal katılım, demokratik sistemlerin işleyişi açısından temel bir unsurdur. Siyasal süreçlerde yer alma, bireylerin ve toplulukların siyasal karar alma mekanizmalarına doğrudan veya dolaylı olarak katılımını ifade etmektedir. Siyasal katılım teorileri, katılımın doğası, nedenleri ve sonuçları üzerine farklı bakış açıları sağlamaktadır. Siyasal katılımın teorik çerçevesi, modern demokrasilerin yapısını anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Siyasal katılım üzerine geliştirilmiş birçok teori bulunmaktadır; Robert Dahl, Anthony Downs ve Jürgen Habermas gibi önde gelen teorisyenlerin yaklaşımları bu bakımdan öne çıkmaktadır (Silsüpür, 2021: 171).

1.4.2.1. Robert Dahl'ın Siyasal Katılım Teorileri

Robert Dahl, demokratik siyaset teorisi üzerinde önemli çalışmalar yapmış bir siyaset bilimcisidir. Dahl'ın siyasal katılım üzerine geliştirdiği teoriler, demokrasinin nasıl işlediği ve hangi koşullar altında daha katılımcı hale geldiği üzerine odaklanmaktadır. Dahl, siyasal katılımı, bireylerin devletin karar alma süreçlerine doğrudan veya dolaylı olarak katılmaları olarak tanımlar ve bu katılımın, demokratik bir toplumun işleyişi için zorunlu olduğunu savunur (Akıncı & Eriş, 2019: 55).

Dahl'ın en önemli katkılarından biri, poliarki kavramıdır. Poliarki, gerçek dünyada demokrasinin ideal bir biçimi olarak var olmadığı, ancak yakın bir temsilcisi olan yönetim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Dahl'a göre, tam anlamıyla demokratik bir sistem mümkün değildir, ancak poliarkiler, katılımın geniş olduğu, halkın hükümet üzerinde denetim kurabildiği sistemlerdir. Poliarkide siyasal katılım, halkın sadece seçimlerle sınırlı kalmayan, sivil toplum kuruluşları, yerel meclisler ve farklı katılım yolları aracılığıyla siyasal süreçlere dahil olduğu bir yapıdadır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 78).

Dahl ayrıca, siyasal katılımın hangi koşullar altında daha fazla olacağını incelemiştir. Ona göre, siyasal katılımın yüksek olduğu toplumlar, genellikle daha eğitilmiş, ekonomik refah düzeyi yüksek ve özgürlüklerin daha geniş olduğu toplumlardır.

Siyasal katılım, toplumun bu unsurlarına göre şekillenmektedir ve gelişmektedir. Dahl'ın teorileri, siyasal katılımın sadece bireysel bir hak değil, aynı zamanda demokratik yönetimin sürdürülebilirliği için zorunlu bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 206).

Dahl'ın poliarki anlayışı, demokrasilerin sadece seçimlerle değil, geniş halk kitlelerinin siyasal süreçlere etkin katılımıyla işleyebileceğini savunur. Bu katılım, sadece oy kullanma hakkıyla sınırlı değildir; bireylerin siyasal partilere, sendikalara veya sivil toplum kuruluşlarına katılarak siyasal süreçleri etkileme hakkına sahip olmaları da bu teorinin önemli bir parçasıdır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 53).

Dahl'ın poliarki modeli, siyasal katılımın artması için devletin açık ve şeffaf bir yönetim yapısına sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Devletin, halkın taleplerini dikkate alması, halkla iletişim kanallarını açık tutması ve katılımı teşvik eden mekanizmalar oluşturmaları, demokratik sistemlerin işleyişi açısından hayati öneme sahiptir (Güngör, 2017: 2271).

1.4.2.2. Anthony Downs'ın Rasyonel Seçmen Teorisi

Anthony Downs, siyasal katılım ve seçmen davranışı üzerine geliştirdiği rasyonel seçim teorisi ile siyasal bilimler alanında önemli bir yer edinmiştir. Downs'ın teorisi, bireylerin siyasal katılım kararlarını verirken, rasyonel bir şekilde kendi çıkarlarına en uygun olan tercihi yapacaklarını savunur. Downs'a göre, seçmenler oy verirken, kendileri için en yüksek faydayı sağlayacak seçeneği tercih etmektedir. Bu yaklaşım, siyasal katılımın ekonomik bir analizini sunmakta ve bireylerin oy kullanma davranışlarını açıklamaya çalışmaktadır (Silsüpür, 2021: 172).

Rasyonel seçmen teorisi, siyasal katılımın temelde bireylerin fayda-maliyet hesaplamasına dayandığını iddia etmektedir. Downs'a göre, bireyler siyasal katılımı değerlendirirken, katılımdan elde edecekleri faydaları ve bu katılımın maliyetini karşılaştırmaktadır. Eğer katılımdan elde edecekleri fayda, katılım maliyetinden yüksekse, bireyler oy kullanma veya diğer siyasal faaliyetlere katılma kararı almaktadır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 89). Aksi durumda, bireyler siyasal süreçlere katılmayı rasyonel bir davranış olarak görmezler ve bu yüzden katılımı bulundurmazlar.

Downs, siyasal katılımı etkileyen faktörler arasında seçmenlerin bilgiye erişimi, siyasal bilinç düzeyi ve siyasal süreçlerin bireyler üzerindeki doğrudan etkisini vurgulamaktadır. Rasyonel seçmen teorisine göre, bilgiye ulaşmanın maliyeti yüksek olan bireyler, siyasal katılımında bulunma eğiliminden uzaklaşabilmektedir. Bu nedenle, düşük bilgiye sahip bireylerin siyasal katılımı, rasyonel bir seçimle azalabilmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 58).

Downs'ın teorisi, aynı zamanda seçimlerde oy vermeyen bireyler üzerine de önemli bir açıklama sağlamaktadır. Rasyonel seçmen teorisine göre, birçok seçmen oy kullanmamayı tercih edebilir çünkü bireysel oylarının sonucu değiştirme olasılığı çok düşüktür. Bu nedenle, seçimlerde oy vermek için harcanacak zaman ve çabanın maliyeti, elde edilecek faydadan daha yüksek olabilmektedir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 207). Bu teori, siyasal katılımın düşük olduğu toplumları anlamak açısından önemli bir çerçeve sağlamaktadır.

Rasyonel seçmen teorisi, siyasal katılımı salt bireysel çıkarlar ve rasyonel tercihlerle açıklarken, Downs'ın bu yaklaşımı bazı eleştirilere de maruz kalmıştır. Özellikle, siyasal katılımın sadece bireysel çıkarlarla sınırlı olmadığını, sosyal sorumluluk ve toplumsal aidiyet duygusunun da önemli olduğunu savunan eleştiriler bulunmaktadır (Sezgin & Şimşek, 2021: 519). Ancak Downs'ın teorisi, siyasal katılımın ekonomik ve rasyonel temellerini anlamak açısından önemli bir katkı sunmaktadır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 54).

1.4.2.3. Habermas'ın Kamusal Alan ve Siyasal Katılım Yaklaşımları

Jürgen Habermas, modern siyaset teorisinde kamusal alan ve iletişimsel eylem kuramı üzerine geliştirdiği yaklaşımlarla siyasal katılım konusunda önemli katkılarda bulunmuştur. Habermas'a göre, kamusal alan, bireylerin özgürce bir araya gelip ortak meseleler üzerinde tartışma yürütebildiği, eleştirel akıl yürütmeye siyasal süreçlere katıldığı bir alandır (Tunç, 2023: 419). Kamusal alan, bireylerin rasyonel tartışma yoluyla siyasal kararlar almasına olanak sağlamaktadır ve bu bağlamda siyasal katılımın en önemli unsurlarından biridir.

Habermas'ın kamusal alan teorisi, demokrasinin işlemesi için açık ve erişilebilir bir kamusal alanın varlığını zorunlu kılar. Bu alan, devletin denetiminden bağımsızdır ve

bireyler burada özgürce fikirlerini ifade edebilmektedir, ortak çıkarlar doğrultusunda kolektif kararlar alabilmektedir. Habermas, özellikle modern toplumlarda kamusal alanın daraldığını ve bireylerin siyasal süreçlere katılımının sınırlı hale geldiğini savunur (Akıncı & Eriş, 2019: 61). Kamusal alanın genişletilmesi, siyasal katılımın artırılması açısından kritik bir öneme sahiptir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 79).

Habermas'ın yaklaşımında, siyasal katılımın en önemli unsurlarından biri iletişimsel eylemdir. İletişimsel eylem, bireylerin dilsel iletişim yoluyla birbirleriyle anlamlı bir diyalog kurmaları, bu diyalog aracılığıyla siyasal kararlar almaları anlamına gelir (Tunç, 2023: 426). Bu bağlamda, siyasal katılım, sadece oy kullanma veya seçimlere katılma ile sınırlı değildir; bireylerin kamusal alanda tartışmalara katılmaları, siyasal süreçlere etkili bir şekilde dahil olmaları, demokratik katılımın temel unsurlarındandır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 56).

Habermas'a göre, modern toplumlarda medya ve büyük sermaye grupları kamusal alanı daraltmış ve halkın siyasal katılımını sınırlandırmıştır. Medyanın tekelleşmesi, bireylerin siyasal süreçler hakkında bilgiye ulaşmasını zorlaştırmakta ve kamusal tartışmaları manipüle edebilir hale getirmektedir (Silsüpür, 2021: 176). Bu durum, demokratik katılımın azalmasına ve halkın siyasal süreçlerden yabancılaşmasına neden olur. Habermas, bu sorunu çözmek için daha açık ve şeffaf bir kamusal alanın inşa edilmesi gerektiğini savunur (Yolcu, 2017: 50).

Habermas'ın teorileri, siyasal katılımın sadece bireysel çıkarlarla değil, kolektif akıl yürütmeye şekillendiğini savunur. Kamusal alanın genişlemesi ve bireylerin iletişimsel eylem yoluyla siyasal süreçlere katılması, modern demokrasilerin gelişimi açısından vazgeçilmezdir (Sezgin & Şimşek, 2021: 521). Habermas'ın bu yaklaşımları, siyasal katılımın teorik çerçevesini genişleten ve derinleştiren önemli bir katkıdır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 93).

1.5. SİYASAL KATILIM TÜRLERİ

Siyasal katılım, modern demokratik sistemlerde bireylerin politik süreçlere dahil olma yollarını ifade etmektedir. Siyasal katılım türleri, bireylerin nasıl, hangi araçlar ve yollarla siyasal süreçlerde yer aldığını açıklamak için kullanılır. Siyasal katılım, sadece oy kullanmakla sınırlı kalmayan; siyasal parti üyeliği, protesto gösterilerine katılım,

siyasal bağış yapma ve doğrudan karar alma süreçlerine katılım gibi birçok farklı biçimi içermektedir.

1.5.1. Seçimlerde Oy Kullanma

Seçimlerde oy kullanma, en yaygın ve en bilinen siyasal katılım biçimidir. Oy verme, vatandaşların temsilcilerini seçmek ve siyasal sistem üzerinde doğrudan etkide bulunmak için kullandıkları temel bir araçtır. Temsili demokrasilerde seçimler, halkın siyasal sisteme en doğrudan müdahale edebildiği mekanizmalardan biridir (Akıncı & Eriş, 2019: 38). Seçimler yoluyla bireyler, yerel ve ulusal düzeyde yönetici kadroları belirler ve bu yöneticilerin halk adına karar almasını sağlamaktadır.

Seçimlerde oy kullanmanın siyasal katılım içindeki önemi büyüktür çünkü bu süreç, bireylerin siyasal tercihlerini en doğrudan yansıttıkları alanlardan biridir. Oy kullanma hakkı tarih boyunca, özellikle kadınlar, etnik azınlıklar ve işçi sınıfı gibi gruplar için mücadele edilmesi gereken bir hak olarak görülmüştür (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 45). Siyasal katılımın diğer türlerine kıyasla, oy kullanma genellikle en yaygın ve düzenli olarak yapılan katılım biçimi olmakla birlikte, sadece seçim dönemlerinde gerçekleşmektedir ve siyasal katılımın en az maliyetli yollarından biri olarak kabul edilmektedir (Yolçu, 2017: 47).

Oy kullanma, bireylerin siyasal bilinç ve sorumluluk duygusuyla hareket etmelerini sağlamaktadır. Ancak Anthony Downs'ın rasyonel seçmen teorisine göre, bireyler oy kullanıp kullanmama kararını verirken fayda-maliyet analizine başvururlar. Seçmenlerin büyük çoğunluğu, oylarının seçim sonuçlarına etkisinin sınırlı olacağını düşündükleri için bu katılım biçiminden uzaklaşabilmektedir (Yılmaz & Yaşar, 2020: 196). Buna rağmen, seçimler, modern demokrasilerin en önemli ve vazgeçilmez siyasal katılım yollarından biri olarak kabul edilmektedir (Silsüpür, 2021: 165).

1.5.2. Siyasal Parti Üyeliği

Siyasal parti üyeliği, bireylerin siyasal katılım süreçlerine daha derinlemesine dahil olmalarının bir yoludur. Siyasal partiler, bireylerin ortak ideoloji ve hedefler doğrultusunda bir araya geldikleri ve siyasal karar alma süreçlerinde etkin rol oynadıkları

kurumlardır. Bireylerin siyasal parti üyesi olması, siyasal kararların alınmasında doğrudan etkili olma, partinin politikalarını şekillendirme ve parti içindeki karar alma mekanizmalarına katılma anlamına gelir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 70).

Siyasal parti üyeliği, bireylerin siyasal süreçlere sadece oy kullanarak değil, aktif olarak katılmasını sağlayan bir mekanizmadır. Bu tür katılım, genellikle siyasal bilinci yüksek, politik angajmanı güçlü bireyler tarafından tercih edilmektedir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 51). Siyasal parti üyeleri, partinin yerel ve ulusal düzeydeki faaliyetlerinde yer alabilmektedir, parti toplantılarına katılabilmektedir, parti içi seçimlerde oy kullanabilmektedir ve partinin ideolojik yönelimlerini belirlemede rol oynayabilmektedir (Silsüpür, 2021: 169).

Ancak, modern toplumlarda siyasal parti üyeliğinin giderek azalmakta olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle genç seçmenler, siyasal partilere olan ilgilerini kaybetmekte ve bireysel aktivizm, çevrimiçi siyasal katılım gibi farklı yollarla siyasal süreçlere katılmayı tercih etmektedirler (Sezgin & Şimşek, 2021: 520). Siyasal partilere olan güvenin azalması, bu katılım biçiminin gerilemesine neden olmuş; buna karşın, alternatif katılım biçimlerinin yaygınlaşması siyasal katılımın daha farklı yollarla gerçekleşmesini sağlamıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 44).

1.5.3. Protesto ve Gösterilere Katılım

Protesto ve gösterilere katılım, siyasal katılımın en aktif ve görünür biçimlerinden biridir. Bireyler, toplumsal sorunlara karşı tepkilerini dile getirmek, hak taleplerini ortaya koymak ve hükümet politikalarını eleştirmek amacıyla protesto ve gösterilere katılabilmektedir. Bu katılım biçimi, çoğunlukla sosyal hareketler, çevre hareketleri, insan hakları savunucuları ve işçi sınıfı tarafından tercih edilmektedir (Güngör, 2017: 2270).

Protestolar, siyasal sistemin işleyişine doğrudan müdahale eden, kamuoyu oluşturan ve hükümetlerin politikalarını değiştirmeye yönelik baskı yaratan önemli araçlardır. Protesto gösterileri, bireylerin oy kullanma veya parti üyeliği gibi dolaylı katılım yollarının yetersiz kaldığı durumlarda başvurdukları doğrudan bir siyasal katılım biçimidir (Yolçu, 2017: 43). Siyasal sistemlerin otoriter olduğu ülkelerde, protesto

gösterileri sıklıkla devlet baskısıyla karşılaşırken, demokratik sistemlerde bu katılım biçimi bir hak olarak tanınır ve teşvik edilmektedir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 48).

Protestolar, sadece fiziksel katılım gerektirmez; günümüzde çevrimiçi platformlar aracılığıyla da protesto yapılabilmektedir. Sosyal medya, bireylerin siyasal katılımı için yeni bir alan yaratmış, çevrimiçi protestolar ve hashtag kampanyaları, hükümet politikalarına karşı toplumsal muhalefetin önemli bir aracı haline gelmiştir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 72). Bu anlamda, protesto ve gösterilere katılım, bireylerin seslerini duyurmak ve siyasal süreçlere etkide bulunmak için kullandıkları güçlü bir siyasal katılım biçimidir (Silsüpür, 2021: 173).

1.5.4. Siyasal Bağış Yapma

Siyasal bağış yapma, bireylerin siyasal süreçlere ekonomik kaynaklarıyla katkıda bulunma yoludur. Siyasal kampanyalar, adayların ve partilerin seçim süreçlerinde etkili olabilmeleri için önemli mali kaynaklara ihtiyaç duyar. Bu noktada bireyler, kendi tercih ettikleri adayları veya partileri desteklemek amacıyla bağış yapabilmektedir (Akıncı & Eriş, 2019: 40). Siyasal bağış, bireylerin siyasal katılımının ekonomik boyutunu oluşturur ve özellikle seçim kampanyalarının finansmanında önemli bir rol oynamaktadır.

Siyasal bağışlar, genellikle bireylerin kendilerine en yakın hissettikleri adayları veya siyasal partileri desteklemeleriyle ilişkilidir. Bu bağışlar, siyasal kampanyaların başarısında kritik öneme sahiptir çünkü bir adayın seçim kampanyasında ne kadar çok maddi kaynağa sahip olduğu, kampanyanın geniş kitlelere ulaşmasında belirleyici olabilmektedir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 47). Bununla birlikte, siyasal bağış yapma, zengin bireylerin veya büyük şirketlerin siyasal süreçler üzerinde orantısız bir etkiye sahip olmaları riskini doğurabilmektedir (Yolçu, 2017: 42).

Siyasal bağış yapmanın yasal düzenlemeleri, ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Bazı ülkelerde siyasal bağışlar sınırlı ve denetlenebilirken, bazı ülkelerde bu bağışlar daha serbesttir ve büyük miktarlara ulaşabilmektedir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 75). Bu nedenle, siyasal bağış yapma, siyasal katılımın ekonomik boyutunu ifade eden önemli bir katılım türüdür (Silsüpür, 2021: 174).

1.5.5. Siyasal Karar Alma Süreçlerine Doğrudan Katılım

Doğrudan siyasal katılım, bireylerin karar alma süreçlerine bizzat katılmalarını ifade etmektedir. Bu tür katılım, genellikle referandumlar, halk meclisleri, yerel yönetim toplantıları ve katılımcı bütçeleme gibi araçlarla gerçekleşmektedir. Doğrudan siyasal katılım, bireylerin sadece oy kullanmakla veya dolaylı katılım yollarıyla yetinmeyip, siyasal kararların alınmasında aktif olarak rol almaları anlamına gelir (Akıncı & Eriş, 2019: 43).

Doğrudan katılım, demokrasinin en katılımcı biçimi olarak kabul edilmektedir çünkü bireyler, siyasal temsilciler yerine kendi kararlarını kendileri alırlar. Bu katılım biçimi, temsili demokrasinin eksikliklerini gidermek için ortaya çıkmış bir alternatiftir (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 49). Özellikle yerel düzeyde, halkın kendi yerel sorunları üzerine doğrudan söz sahibi olduğu bu katılım biçimi, bireylerin siyasal bilinçlerini artıran ve karar alma süreçlerinde daha etkili olmalarını sağlayan bir araçtır (Yılmaz & Yaşar, 2020: 204).

Doğrudan siyasal katılım, özellikle İsviçre gibi ülkelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Referandumlar yoluyla halk, ülke politikaları üzerinde doğrudan söz sahibi olabilmektedir. Katılımcı bütçeleme gibi uygulamalarla, halk kendi yerel yönetimlerinde kaynakların nasıl kullanılacağına karar verebilmektedir (Tütünsatar & Okcu, 2020: 78). Bu tür doğrudan katılım mekanizmaları, halkın siyasal süreçlere katılımını artırmak için önemli bir fırsat sağlamaktadır (Silsüpür, 2021: 175).

1.6. SİYASAL KATILIMIN GENİŞLEME DİNAMİKLERİ

Siyasal katılım, modern demokrasilerin temel taşı olan bir kavram olarak, tarihsel süreçte sürekli olarak genişlemiştir. Siyasal hakların genişlemesi, demokrasinin yaygınlaşması, insan haklarının gelişimi ve globalleşmenin etkisiyle birlikte siyasal katılımın biçimi ve dinamikleri de değişiklik göstermiştir. Siyasal katılımın genişleme dinamikleri, bireylerin ve grupların siyasal süreçlere nasıl dahil olduğunu, bu sürecin tarihsel aşamalarını ve çeşitli faktörlerin siyasal katılım üzerindeki etkilerini anlamamıza yardımcı olur (Silsüpür, 2021: 163).

1.6.1. Siyasal Hakların Genişlemesi ve Tarihsel Aşamaları

Siyasal hakların genişlemesi, siyasal katılımın en temel genişleme dinamiklerinden biridir. Tarih boyunca siyasal haklar, önceleri sadece belirli gruplara tanınmış, ancak zaman içinde genişlemiş ve daha fazla birey siyasal sürece dahil olma imkanına kavuşmuştur. Siyasal haklar, temel olarak oy verme, siyasal partilere üye olma, seçme ve seçilme hakkı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü gibi demokratik katılımı sağlayan hakları içermektedir. Bu haklar, özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda genişleyerek kadınlar, işçiler, etnik ve dini azınlıklar gibi grupların siyasal katılımını mümkün kılmıştır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 40).

Siyasal hakların genişlemesinde kilit dönemeçler, Amerikan ve Fransız devrimleri ile başlamış, bu devrimler sonucunda halkın yönetime katılımı ve temsili demokrasi kavramları ön plana çıkmıştır (Akıncı & Eriş, 2019: 37). 19. yüzyıl boyunca, Avrupa'da işçi hareketlerinin yükselişiyle birlikte, siyasal haklar yalnızca mülk sahibi beyaz erkeklere tanınan bir ayrıcalık olmaktan çıkmış, işçi sınıfı da siyasal sürece dahil olmuştur (Sezgin & Şimşek, 2021: 511). Kadınlar için siyasal hakların genişlemesi ise daha uzun ve zorlu bir süreç olmuştur. 20. yüzyılın ilk yarısında, birçok ülke kadınlara oy verme ve siyasal süreçlere katılma hakkı tanımaya başlamıştır. Bu süreç, kadın hareketlerinin baskısıyla hız kazanmış ve 1970'li yıllardan itibaren cinsiyet eşitliği bağlamında siyasal katılım daha geniş bir hak olarak kabul edilmiştir (Yolcu, 2017: 48).

Tarihsel aşamalarda siyasal hakların genişlemesi sadece oy kullanma hakkıyla sınırlı kalmamış, bireylerin siyasal süreçlerde aktif rol almasını sağlayan diğer haklarla da desteklenmiştir. Siyasal partilere katılım, protesto gösterileri düzenleme hakkı, medya ve iletişim araçları üzerinden siyasal görüşlerini ifade etme hakkı gibi unsurlar, modern demokrasilerde siyasal katılımın çeşitlenmesine ve genişlemesine yol açmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 80). Bu süreç, demokratik hakların kurumsallaşması ve anayasal güvence altına alınmasıyla sonuçlanmıştır (Silsüpür, 2021: 169).

1.6.2. Demokrasi ve İnsan Haklarının Yaygınlaşmasının Etkisi

Demokrasi ve insan haklarının yaygınlaşması, siyasal katılımın genişlemesinde önemli bir rol oynamıştır. Demokrasi, halkın yönetime katılımını temel alan bir siyasal sistem olarak, bireylerin siyasal süreçlere katılımını teşvik etmektedir. Temsili

demokrasilerde, vatandaşların oy verme, siyasal partilere katılma ve karar alma süreçlerine etkiye bulunma gibi hakları vardır. Demokrasi, bireylerin siyasal haklarını kullanarak yönetim üzerinde doğrudan etkiye bulunmalarını sağlamaktadır (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 44).

20. yüzyılın ikinci yarısında, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşların insan haklarını küresel düzeyde yaygınlaştırma çabaları, siyasal katılımın genişlemesine doğrudan etki etmiştir. İnsan hakları beyannameleri, bireylerin siyasal haklarının korunması ve bu hakların evrensel ölçekte tanınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu gelişme, otoriter rejimlerin demokratikleşmesi ve siyasal hakların dünya genelinde yaygınlaşmasını hızlandırmıştır (Sezgin & Şimşek, 2021: 518). Özellikle 1980'lerden sonra demokrasiye geçiş sürecine giren birçok ülke, halkın siyasal katılımını teşvik eden reformlar yapmıştır (Yolcu, 2017: 45).

İnsan haklarının yaygınlaşması, özellikle marjinalize edilmiş grupların siyasal süreçlere katılımını artırmıştır. Kadınlar, etnik ve dini azınlıklar, LGBT+ bireyler ve engelli vatandaşlar gibi gruplar, siyasal süreçlerde daha fazla yer almaya başlamış, bu da siyasal katılımın genişlemesine katkıda bulunmuştur (Tütünsatar & Okcu, 2020: 85). İnsan hakları temelli yaklaşımlar, bu grupların katılımını teşvik etmiş ve demokratik süreçlerin daha kapsayıcı hale gelmesine olanak tanımıştır (Silsüpür, 2021: 167).

1.6.3. Globalleşmenin Siyasal Katılma Etkileri

Globalleşme, siyasal katılım üzerinde derin ve geniş kapsamlı etkiler yaratmıştır. Globalleşme, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda ulusal sınırların ötesine geçen bir etkileşim ağı yaratmış ve bu süreçte siyasal katılımın biçimleri de çeşitlenmiştir. Globalleşmenin siyasal katılım üzerindeki en belirgin etkilerinden biri, iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve internetin siyasal katılımı dönüştüren bir araç haline gelmesidir (Silsüpür, 2021: 174). İnternet ve sosyal medya platformları, bireylerin siyasal süreçlere daha hızlı ve kolay bir şekilde katılmalarını sağlamıştır.

Globalleşmenin siyasal katılım üzerindeki diğer bir etkisi, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin artan rolüdür. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar, siyasal reformları ve demokratikleşme süreçlerini destekleyerek, bireylerin siyasal haklarına erişimini artırmışlardır. Aynı zamanda, küresel

sivil toplum ağıları, siyasal katılımın ulusal sınırları aşan bir dinamik haline gelmesine katkıda bulunmuştur (Güngör, 2017: 2265).

Globalleşme sürecinde, ulusal siyaset üzerinde uluslararası aktörlerin ve ekonomik güçlerin etkisi artmıştır. Bu da vatandaşların ulusal düzeyde siyasal süreçlere katılımının yanı sıra küresel düzeyde de etkili olmasını sağlamıştır. Özellikle çevresel hareketler, insan hakları hareketleri ve küresel adalet hareketleri gibi küresel sivil toplum kuruluşları, bireylerin küresel siyaset üzerindeki etkilerini artırmıştır (Tütünsatar & Okcu, 2020: 88).

Globalleşme, siyasal katılımın sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda küresel düzeyde de önemli hale gelmesine yol açmıştır. Bireyler, artık sadece kendi ülkelerinin siyasal süreçlerine değil, küresel sorunlara da katılmakta ve bu süreçte aktif rol oynamaktadırlar (Bahadır Eser & Sarışahin, 2016: 52). Örneğin, küresel iklim değişikliği hareketleri veya insan hakları kampanyaları, siyasal katılımın globalleşmenin etkisiyle nasıl genişlediğinin somut örnekleridir (Sezgin & Şimşek, 2021: 520).

2. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SİYASAL KATILIM VE KADINLAR

2.1. OSMANLI İMPARATORLUĞU’NDA SİYASAL KATILIM

Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasal katılım, Batı demokrasilerinden oldukça farklı bir yapıdaydı. Merkeziyetçi bir yönetim anlayışına sahip olan Osmanlı Devleti'nde, halkın siyasal süreçlere doğrudan katılımı sınırlıydı. Siyasal katılımın tarihsel gelişimi, devletin merkezi gücüne ve otoritesine dayanan bir yapıdan, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde reform hareketleriyle genişleyen bir sürece evrilmiştir. Bu süreçte, siyasal haklar ve katılım anlamında bazı sınırlamalar ve genişlemeler yaşanmıştır. Özellikle kadınların siyasal katılımı, Osmanlı'nın son dönemlerine kadar neredeyse tamamen dışlanmış bir konu olarak kalmıştır (Arslanel, 2021: 197).

2.1.1. Osmanlı’da Siyasal Katılımın Yapısı ve Sınırlamaları

Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasal katılım, Batı demokrasilerinden oldukça farklı bir yapıdaydı. Merkeziyetçi bir yönetim anlayışına sahip olan Osmanlı Devleti'nde, halkın siyasal süreçlere doğrudan katılımı sınırlıydı. Siyasal katılım daha çok padişah ve ona bağlı seçkinler aracılığıyla şekilleniyordu. Osmanlı’da siyasal katılımı belirleyen en önemli faktör, devletteki merkezî otorite ve bu otoritenin yönetim biçimiydi (Bouraoui, 2012: 22). Osmanlı yönetiminde, siyasal katılımın en geniş hali, “biat” mekanizmasıyla padişaha olan sadakatin sunulmasıydı. Halk, padişahın otoritesini kabul etmekle birlikte onun karar alma süreçlerinde söz sahibi olamıyordu (Demir, 2015: 38).

Osmanlı toplumunda siyasal katılımın sınırlamaları, özellikle sultanın mutlak gücüne dayanıyordu. Devlet, merkezi bir bürokrasi ile yönetilirken, halkın siyasal sürece katılımı neredeyse yok denecek kadar azdı. Osmanlı İmparatorluğu’nun ilk dönemlerinden itibaren siyasal otorite, saray ve saraya bağlı idari mekanizmalar etrafında şekillenmiştir. Yerel düzeyde kadılar, beylerbeyi ve sancak beyleri gibi yöneticiler, merkezi otoriteyi temsil ediyordu. Bu dönemde halkın siyasal süreçlere katılımı, sadece vergiler ve askerî yükümlülükler gibi temel vatandaşlık görevleriyle sınırlıydı (Doğru, 2023: 258).

Siyasal katılımın sınırlamaları aynı zamanda sosyal statü ve dini temellere dayanıyordu. Osmanlı toplumunda Müslüman olmayan tebaanın (zimmî) siyasi hakları oldukça kısıtlıydı. Gayrimüslimler, Osmanlı toplumunun siyasi karar alma süreçlerine doğrudan katılamıyorlardı ve bu grupların siyasette söz sahibi olabilmesi için İslam hukuku ve toplumsal statü engel teşkil ediyordu (Bozkaya, 2014: 72). Benzer şekilde, kadınların siyasi katılımı da neredeyse tamamen yoktu. Kadınlar, siyasi alanın dışında bırakılmış ve sosyal yaşamda bile sınırlı bir hareket alanına sahip olmuşlardır (Beken, 2015: 164).

2.1.2. Tanzimat ve Islahat Fermanları ile Başlayan Reformlar

Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasi katılımın ilk kez genişlediği dönem, Tanzimat ve Islahat Fermanları dönemidir. 19. yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti, Batı'nın siyasi ve sosyal kurumlarından etkilenmeye başlamış ve bu doğrultuda modernleşme çabalarına girişmiştir. Tanzimat Fermanı (1839) ile Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasi katılımı genişleten ilk adımlar atılmıştır. Tanzimat Fermanı, temel insan haklarını tanımış, hukuk önünde eşitliği sağlamaya çalışmış ve devlet yönetiminde daha şeffaf bir yapı oluşturmayı amaçlamıştır (Arslanel, 2021: 201).

Bu dönemde, halkın siyasi süreçlere katılımı henüz geniş bir hak olarak tanımlanmamışsa da idari ve hukuki reformlar sayesinde sınırlı bir katılım olanağı doğmuştur. Islahat Fermanı (1856) ise bu reformları daha da genişleterek, gayrimüslim tebaanın haklarını genişletmiş ve onların siyasi süreçlere daha fazla katılmalarına olanak tanımıştır. Islahat Fermanı ile gayrimüslimlerin kamu görevlerine atanması ve yerel meclislerde temsil edilmesi mümkün hale gelmiştir (Doğru, 2023: 261). Bununla birlikte, bu hakların pratikte sınırlı kaldığı ve özellikle Osmanlı yönetiminin merkeziyetçi yapısının devam ettiği görülmektedir.

Tanzimat ve Islahat Fermanları, aynı zamanda Osmanlı kadınlarının siyasi süreçlere dolaylı yoldan katılımının önünü açan bir dönüm noktası olmuştur. Kadın hakları bu dönemde henüz yasal bir teminat altına alınmamış olsa da kadınlar sosyal ve kültürel alanlarda görünür hale gelmeye başlamıştır. Kadın dergileri ve kadın hakları savunucuları bu dönemde öne çıkmış, kadınların kamusal alandaki varlığı artmıştır

(Bouraoui, 2012: 25). Ancak kadınların siyasal katılımı henüz resmi bir hak olarak tanınmamıştır.

2.1.3. II. Meşrutiyet ve Siyasal Katılım

II. Meşrutiyet dönemi, Osmanlı İmparatorluğu'nda siyasal katılımın en fazla genişlediği dönemlerden biridir. 1908 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin öncülüğünde ilan edilen II. Meşrutiyet ile anayasal monarşi yeniden tesis edilmiş ve halkın siyasal süreçlere katılımı genişletilmiştir. II. Meşrutiyet, parlamenter bir sistemin kurulmasına olanak sağlamış ve ilk defa seçimlerin yapılmasıyla halkın temsilcilerini seçmesine olanak tanımıştır (Mutlu, 2015: 2).

Bu dönemde yapılan seçimlerde, yalnızca erkekler oy kullanabilmiş ve kadınların siyasal katılımı yine göz ardı edilmiştir. Ancak bu dönemde kadın hakları savunucuları, kadınların siyasal haklarına dair taleplerini daha yüksek sesle dile getirmeye başlamışlardır (Arslanel, 2021: 204). Özellikle Osmanlı Kadın Hareketi bu dönemde güç kazanmış ve kadınların siyasal alanda var olma mücadelesi başlamıştır. 1909 yılında, Kadınlar Dünyası adlı dergi kadınların siyasal haklarını savunan bir platform haline gelmiştir (Oğuzhan, 2023: 409).

II. Meşrutiyet dönemi, aynı zamanda Osmanlı toplumunun çeşitli sosyal sınıflarının siyasal süreçlere katılımını artırmıştır. Ancak, bu dönemdeki siyasal katılım, sınıfsal ve cinsiyet temelli ayrımların hala devam ettiği bir yapıya sahipti. Kadınlar ve gayrimüslimler gibi grupların siyasal süreçlere katılımı kısıtlı kalmış, ancak bu grupların hak mücadelesi yeni bir ivme kazanmıştır (Babayeva, 2018: 75). II. Meşrutiyet, Osmanlı İmparatorluğu'nun demokratikleşme çabalarının bir sembolü olarak görülse de gerçek anlamda bir toplumsal eşitlik sağlanamamıştır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 82).

2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ SİYASAL KATILIMIN BAŞLANGICI

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, siyasal katılım açısından köklü reformların yapıldığı bir döneme işaret etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezîyetçi ve sınırlı siyasal katılım yapısından çıkılarak, Cumhuriyet'le birlikte geniş halk kitlelerinin siyasal süreçlere dahil edilmesi sağlanmıştır. Bu geçiş, sadece erkeklerin değil, kadınların

da siyasal hayatta etkin bir rol oynamasını hedefleyen yapısal değişiklikleri içeriyordu (Arslanel, 2021: 198).

2.2.1. Cumhuriyet'in Kuruluşuyla Gelen Siyasal Reformlar

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanıyla birlikte, siyasal katılım ve demokratikleşme sürecinde önemli bir değişim başladı. Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Cumhuriyet kadroları, Osmanlı İmparatorluğu'nun monarşik yapısından farklı olarak halkın katılımını esas alan bir siyasal sistemin kurulmasını amaçlamıştır (Doğru, 2023: 249). Bu dönemde gerçekleştirilen reformlar, halkın siyasal sürece katılımını kolaylaştıracak yasal düzenlemeleri içermektedir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan en önemli reformlardan biri, hilafetin kaldırılması ve laik bir devlet düzenine geçişin sağlanmasıydı. 1924 Anayasası ile Cumhuriyet rejimi yasal olarak da pekiştirilmiş, halkın siyasal katılımı için anayasal güvence sağlanmıştır (Bouraoui, 2012: 28). Anayasa hem erkekler hem de kadınlar için eşit siyasal hakların oluşturulmasına zemin hazırlamış; böylece Türkiye, özellikle kadınların siyasal hayata katılımında bölgesel bir öncü olma yoluna girmiştir.

Bu dönemde ayrıca yerel yönetimlerin demokratikleşmesi amacıyla bazı düzenlemeler yapılmıştır. Belediyeler kanunu gibi yasal düzenlemelerle halkın yerel düzeyde yönetime katılımı sağlanmaya çalışılmıştır. Bu katılım, kadınlar için de önemli bir fırsat yaratmış ve kadınların yerel yönetimlerde görev alabilmesi adına yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır (Onay, 2013: 103). Ayrıca, bu dönemde Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesiyle kadınların toplumsal statüsü güçlendirilmiş ve siyasal haklar konusunda eşitlik taleplerinin önü açılmıştır (Demir, 2015: 41).

Cumhuriyet dönemi reformları, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kıyasla halkın siyasal katılımını önemli ölçüde artırmıştır. Ancak bu süreçte, siyasal katılım daha çok devletin modernleşme ve laikleşme politikaları çerçevesinde şekillenmiş ve halkın katılımı, devletin belirlediği sınırlar içerisinde kalmıştır. Bu süreç, halkın demokratik haklarını genişletmekle birlikte, tek parti yönetimi altında belirli kısıtlamalar da getirmiştir (Seki, 2016: 55).

2.2.2. 1930’larda Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkının Tanınması

Cumhuriyet’in kuruluşuyla birlikte kadın hakları konusunda önemli adımlar atılmış, kadınların siyasal katılımının önü açılmıştır. 1930 yılında kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı verilmiş, 1934 yılında ise kadınlar genel seçimlerde oy kullanma ve milletvekili olma hakkına kavuşmuştur (Arslanel, 2021: 200). Türkiye, bu reformlarla, dünya genelinde kadınlara siyasal haklar tanıyan öncü ülkelerden biri olmuştur.

Bu dönemde kadınların siyasal katılımının artırılması, modernleşme ve laikleşme politikalarının bir parçası olarak görülmüştür. Atatürk’ün "muasır medeniyet seviyesine ulaşma" hedefi doğrultusunda, kadınların toplumsal ve siyasal hayata katılımı önemsenmiş ve teşvik edilmiştir. Ancak, bu hakların verilmesine rağmen kadınların siyasal süreçlere katılımı sınırlı kalmış ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların siyasal alanda daha aktif olmalarının önünde bir engel teşkil etmiştir (Sancar, 2016: 178).

Kadınların siyasal haklarını elde etmeleri, aynı zamanda kadın hareketlerinin güçlenmesine ve kadınların kamusal alanda daha fazla yer almalarına neden olmuştur. Kadınlar, siyasal partilere katılma, seçimlerde aday olma ve siyasal karar alma süreçlerine katılma gibi haklara sahip olmuşlardır (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 85). Ancak, kadınların siyasal temsili ve siyasette etkin bir güç olmaları, toplumsal normlar ve geleneksel cinsiyet rolleri nedeniyle sınırlı kalmıştır.

Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması, Türkiye’de kadın hakları açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Ancak, bu hakların kullanımı ve kadınların siyasal hayatta etkin bir rol oynamaları, ancak sonraki yıllarda gerçekleşecektir (Beken, 2015: 162). Kadınların siyasal süreçlere katılımı, bu hakların yasal olarak tanınmasından sonra bile toplumsal ve kültürel engellerle karşılaşmıştır. Özellikle kırsal kesimdeki kadınların siyasal hayata katılımı oldukça sınırlı kalmış, kadınların siyasetteki rolü daha çok büyük şehirlerde etkili olmuştur (Bozkaya, 2014: 75).

2.2.3. Çok Partili Hayata Geçişin Siyasal Katılıma Etkileri

Türkiye’de çok partili hayata geçiş, 1946 yılında yapılmış ve bu, siyasal katılım açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Tek parti yönetiminin sona ermesi ve çok

partili sistemin benimsenmesiyle, halkın siyasal süreçlere katılımı artmış, farklı siyasal görüşlerin temsil edilme imkânı doğmuştur (Babayeva, 2018: 79). Bu süreçte, demokratikleşme hareketleri hız kazanmış, siyasal partiler aracılığıyla halkın siyasal süreçlere dahil edilmesi sağlanmıştır.

1946 seçimleri, Türkiye'nin ilk çok partili seçimi olmasına rağmen, seçim süreci bazı kısıtlamalarla yapılmış ve demokratik normlardan uzak kalmıştır. Ancak, 1950 seçimleri ile Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi, siyasal katılımın genişlemesini sağlamıştır. Demokrat Parti döneminde halkın siyasal katılımı artmış, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan halkın siyasal sürece daha fazla dahil olması sağlanmıştır (Doğru, 2023: 270).

Bu dönemde, kadınların siyasal katılımı da daha fazla görünür hale gelmiştir. Demokrat Parti döneminde kadınların siyasal hayata katılımı teşvik edilmiş ve bazı kadın milletvekilleri meclise girmeyi başarmıştır. Ancak, genel anlamda kadınların siyasal süreçlerdeki temsili hala düşük kalmış ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların siyasetteki etkinliğini sınırlamaya devam etmiştir (Mutlu, 2015: 4).

Çok partili hayata geçiş, Türkiye'de siyasal katılımın genişlemesi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Halkın farklı siyasal partiler aracılığıyla temsil edilmesi, demokratikleşme sürecine katkı sağlamış ve siyasal hakların genişlemesini mümkün kılmıştır. Ancak, bu süreçte de kadınların siyasal katılımı istenilen düzeye ulaşmamış ve kadınların siyasette etkin bir güç olmaları için daha fazla mücadele edilmesi gerekmiştir (Yüksel, 2021: 103).

2.3. TÜRKİYE'DE KADINLARIN SİYASAL KATILIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye'de kadınların siyasal katılımı, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde siyasal hayattan dışlanan kadınlar, Cumhuriyet ile siyasal haklarını kazanarak kamusal alanda daha fazla görünürlük elde etmişlerdir. Bu süreç, kadınların toplumsal rollerinin yeniden tanımlandığı ve kadınların siyasal süreçlerde yer alma konusunda yasal haklar elde ettiği bir dönemi kapsamaktadır (Arslanel, 2021: 198). Türkiye'de kadınların siyasal

katılımının tarihsel gelişimi, özellikle iki önemli dönemde ele alınabilir: Cumhuriyet'in erken dönemleri ve 1950'lerden itibaren artan siyasi görünürlük.

2.3.1. Cumhuriyet'in Erken Dönemlerinde Kadınların Siyasal Rolü

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte, kadınların siyasal hayata katılımı yeni bir boyut kazanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde başlatılan reformlar, kadınların toplumsal hayata katılımını teşvik etmiş ancak siyasal katılım açısından ciddi bir değişiklik yaratmamıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra, Atatürk'ün modernleşme ve laikleşme hedefleri doğrultusunda kadınların siyasal ve toplumsal rollerini genişletmek için bir dizi reform yapılmıştır. Bu reformlar, kadınların siyasal alanda görünür hale gelmesi için kritik bir öneme sahiptir (Doğru, 2023: 249).

1930 yılında kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı verilmesi, bu reformların ilk somut adımı olmuştur. Kadınların siyasal haklara kavuşması, Türk modernleşmesinin bir sembolü olarak kabul edilmiş ve bu haklar, Atatürk tarafından toplumun modernleşme sürecine entegrasyonu olarak tanımlanmıştır (Arslanel, 2021: 200). Kadınların bu süreçte elde ettikleri siyasal haklar, sadece birer yasal düzenleme olarak kalmamış, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi yolunda önemli adımlar olarak görülmüştür. 1934 yılında ise kadınlar, milletvekili seçilme hakkına sahip olmuş ve 1935 genel seçimlerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne 18 kadın milletvekili girmiştir (Demir, 2015: 40).

Kadınların siyasal hakları elde etmeleri, sadece bir siyasi reform olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm olarak da değerlendirilmelidir. Türkiye'de kadınların toplumsal statüsünü değiştiren bu reformlar, kadınları kamusal alanda görünür hale getirmiştir. Ancak bu görünürlük, toplumsal cinsiyet rollerine dair köklü bir değişiklik anlamına gelmemiştir. Kadınların siyasal hayatta etkili bir şekilde yer almaları, toplumsal ve kültürel normlar tarafından sınırlandırılmıştır. Kadınların siyasal katılımı yasal olarak mümkün hale getirilmiş olsa da toplumsal yapı ve gelenekler, kadınların siyasette etkin bir rol oynamalarının önündeki en büyük engellerden biri olmaya devam etmiştir (Sancar, 2016: 180).

Erken Cumhuriyet döneminde kadınların siyasal katılımı, modernleşme politikalarının bir aracı olarak değerlendirilmiştir. Kadınların seçme ve seçilme hakkı

kazanması, Türkiye’de demokrasi ve toplumsal eşitlik açısından önemli bir adım olarak görülmüş, ancak kadınların siyasal temsili konusunda istenilen düzeye ulaşamamıştır. Kadınlar, siyasal haklarını kullanarak kamusal alanda daha fazla yer alsalar da erkek egemen yapılar içerisinde etkili olamamışlardır (Beken, 2015: 162).

Bu dönemde kadınların siyasal hayattaki rolü, genellikle sembolik düzeyde kalmıştır. Kadınların siyasi temsili, özellikle kırsal kesimlerde sınırlı kalmış, büyük şehirlerde ise kadınların siyasal süreçlere dahil olma oranı daha yüksek olmuştur. Ancak genel anlamda bakıldığında, kadınların siyasal süreçlere katılımı, Cumhuriyet’in ilk yıllarında beklenen düzeye ulaşmamıştır (Mutlu, 2015: 7).

2.3.2. 1950’lerden İtibaren Kadınların Siyasi Arenada Artan Görünürlüğü

1950’ler, Türkiye’de çok partili hayata geçiş ve demokratikleşme süreci ile kadınların siyasal hayatta daha fazla yer bulmaya başladıkları bir dönemi ifade etmektedir. 1950 seçimleri, Demokrat Parti’nin iktidara gelmesiyle sonuçlanmış ve bu dönem, kadınların siyasal süreçlere katılımı açısından önemli bir kırılma noktası olmuştur. Demokrat Parti döneminde kadınların siyasal süreçlere katılımı teşvik edilmiş, ancak kadınların siyasal temsili hâlâ sınırlı düzeyde kalmıştır (Babayeva, 2018: 80).

Bu dönemde kadınlar, siyasal partilerde daha fazla yer almaya başlamış, yerel yönetimlerde ve belediyelerde kadınların temsili artmıştır. Özellikle kırsal kesimlerde kadınların siyasal süreçlere katılımı teşvik edilmiş ve kadınlar, muhtar olarak yerel yönetimlerde görev almaya başlamışlardır (Onay, 2013: 104). Kadınların bu dönemde siyasal hayatta görünür hale gelmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesi ve kadınların kamusal alanda daha aktif rol almaları açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir (Doğru, 2023: 270).

1950’lerden itibaren kadınların siyasal hayatta artan görünürlüğü, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanmasına ve kadınların kamusal alanda daha fazla yer bulmalarına katkı sağlamıştır. Ancak bu süreç, erkek egemen yapıların hala etkin olduğu bir siyasi ortamda gerçekleşmiştir. Kadınların siyasal partilerde ve kamusal alanda daha fazla yer bulmaları, erkek egemen siyaset anlayışını değiştirmemiş, kadınlar genellikle sembolik düzeyde temsil edilmiştir (Sahin vd., 2024: 412).

Kadınların siyasal süreçlere dahil edilmesi, Demokrat Parti dönemi ve sonrasındaki süreçlerde daha belirgin hale gelmiştir. Ancak kadınların siyasal temsili, hala istenilen düzeye ulaşamamış, kadınların siyasal partilerde ve meclisteki temsili sınırlı kalmıştır. Özellikle siyasal karar alma süreçlerinde kadınların etkisi sınırlı olmuş ve kadınların siyasetteki rolü genellikle cinsiyetçi bir bakış açısıyla şekillenmiştir (Peker, 2021: 122).

1950'lerden itibaren kadınların siyasal temsili, siyasal hakların genişlemesiyle birlikte artmış olsa da kadınların bu süreçte etkin bir rol oynamaları için daha fazla toplumsal dönüşüm ve kültürel değişiklikler gerektiği ortaya çıkmıştır. Kadınların siyasal süreçlere katılımı, demokratikleşme süreciyle birlikte genişlese de kadınların siyasal karar alma süreçlerindeki etkisi sınırlı kalmıştır. Bu durum, Türkiye'de kadınların siyasal katılımının hala gelişim sürecinde olduğunu göstermektedir (Yüksel, 2021: 109).

2.3.3. 1980 Sonrası Türkiye'de Kadın Siyasetçilerin Durumu

1980 sonrası Türkiye hem siyasi hem de toplumsal alanlarda büyük değişimlerin yaşandığı bir döneme sahne olmuştur. Bu dönemde, Türkiye'de kadınların siyasal katılımı ve kadın siyasetçilerin durumu da önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. 1980 askeri darbesi sonrasında oluşan siyasal yapı, kadınların siyasal süreçlere katılımında bazı değişikliklere yol açmıştır. 1980'ler, Türkiye'de kadın hareketlerinin ve feminist ideolojilerin toplumsal ve siyasi alanlarda daha fazla yer bulmaya başladığı bir dönemdir. Ancak bu dönemde kadınların siyasetteki yeri, hala sınırlı kalmış, erkek egemen siyasal yapılar içerisinde kadın siyasetçilerin etkili olma oranı oldukça düşük olmuştur (Doğru, 2023: 255).

1980'lerden itibaren Türkiye'de siyasal sistemde yaşanan değişimler, kadınların siyasal katılımı üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Bu dönemde Türkiye'de, yerel yönetimlerde ve parlamentoda kadın temsili konusunda bir artış gözlenmişse de kadın siyasetçilerin sayısı hala istenilen düzeyde olmamıştır. Siyasal partilerin kadın aday göstermedeki isteksizliği, kadın siyasetçilerin önündeki en büyük engellerden biri olmuştur (Yüksel, 2023: 1303). Siyasal partilerde kadınların aday listelerine girmeleri büyük ölçüde erkekler tarafından belirlenen bir süreç olduğundan, kadınların aktif siyaset içerisindeki varlığı sınırlı kalmıştır.

1980’li yıllardan itibaren feminist hareketlerin güçlenmesiyle birlikte, kadınların siyasal katılımı konusundaki tartışmalar da ivme kazanmıştır. Kadın hareketleri, kadınların siyasal süreçlere daha fazla katılımını teşvik etmeye çalışmış, bu bağlamda çeşitli kampanyalar düzenlemiştir. Kadın hakları savunucuları, kadınların siyasette yer almasının sadece yasal haklarla sınırlı kalmaması gerektiğini, toplumsal cinsiyet eşitliğinin siyasette de tesis edilmesinin zorunlu olduğunu savunmuşlardır (Sancar, 2016: 177).

Kadın hareketlerinin bu dönemdeki etkisi, siyasal partilerin kadın aday göstermedeki politikalarını değiştirmeye yönelik olmuştur. Özellikle sosyal demokrat partiler, kadınların siyasal temsiline daha fazla önem vermeye başlamış, bazı partiler kadın kotalarını gündeme getirmiştir. Bu durum, kadınların siyasal alanda daha fazla yer bulmalarını sağlamıştır. Ancak bu kazanımlar, genellikle sınırlı düzeyde kalmış, erkek egemen siyasal yapılar nedeniyle kadınların siyasal süreçlerde etkin rol oynaması sınırlı olmuştur (Babayeva, 2018: 74).

1980 sonrası dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki kadın temsil oranı incelendiğinde, bu oranın düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir. 1980 darbesinin ardından kurulan yeni siyasal düzende, kadınlar için bazı fırsatlar yaratılmış olsa da bu dönemde de kadınların meclisteki temsili sınırlı kalmıştır. 1983 seçimlerinde meclise giren kadın milletvekili sayısı 12’de kalmıştır ve bu sayı, meclisteki toplam sandalyenin yalnızca %2’sini temsil etmektedir (Yüksel, 2021: 102). Bu oran, kadınların siyasal süreçlere katılımı konusunda ciddi bir eksiklik olduğunu göstermektedir.

Kadınların parlamentodaki temsili açısından en önemli sorunlardan biri, kadın adayların genellikle seçim bölgelerinde seçilemeyecek yerlerden aday gösterilmeleridir. Siyasal partiler, kadın adayları daha çok sembolik olarak listelerine almış, seçilebilecek sıralarda yer vermemiştir. Bu durum, kadınların parlamentoda yer alma oranlarını ciddi şekilde düşürmüştür (Ugan, 2017: 391).

Kadın siyasetçilerin karşılaştığı engellerin başında, erkek egemen siyasal yapılar ve toplumsal normlar gelmektedir. Kadınların siyasette etkili olmasının önündeki en büyük engellerden biri, toplumun kadına biçtiği geleneksel roller olmuştur. Kadınlar, siyaset gibi kamusal bir alanda etkin rol almaları konusunda toplumsal baskılarla karşılaşmışlardır. Kadının "evin kadını" olarak görülmesi, kadının kamusal alanda yer

almasının önündeki en büyük kültürel engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Beken, 2015: 164).

1980’li yıllardan itibaren kadınlar, siyasal süreçlerde daha fazla yer almak için mücadele ederken, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı önyargılarla karşılaşmışlardır. Kadın siyasetçilerin karşılaştığı bir diğer önemli engel, siyasal partilerdeki erkek egemen yapılarıdır. Siyasal partiler, aday listelerini genellikle erkekler üzerinden oluşturmuş, kadınların siyasal süreçlere dahil olmasını sınırlamışlardır. Kadınların karar alma süreçlerine katılmaları zorlaştırılmış ve bu süreçlerde erkek siyasetçiler baskın olmuştur (Öztürk, 2023: 195).

1980 sonrası dönemde, kadınların siyasal temsili konusundaki en önemli tartışmalardan biri, kadın kotaları olmuştur. Kadın kotaları, kadınların siyasal süreçlere daha fazla katılmalarını sağlamak amacıyla siyasal partilerde ve mecliste kadın temsiliğini artırmayı hedefleyen bir strateji olarak ortaya çıkmıştır. Ancak Türkiye’de kadın kotaları uygulaması konusunda ciddi adımlar atılmamış, bu konuda yapılan düzenlemeler genellikle sembolik düzeyde kalmıştır (Onay, 2013: 105).

Bazı siyasal partiler, kadın kotalarını uygulamaya koyarak kadın adayların seçimlerde daha fazla yer almasını sağlamaya çalışmışlardır. Ancak bu kotaların etkisi sınırlı olmuş, kadınların siyasal temsili konusunda istenilen sonuçlar elde edilememiştir. Kadın kotalarının uygulanmasındaki en büyük sorunlardan biri, bu kotaların genellikle sembolik düzeyde kalması ve seçilebilecek yerlerde kadın adaylara yer verilmemesidir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 80).

1980 sonrası dönemde Türkiye’de bazı kadın siyasetçiler önemli başarılarla imza atmışlardır. Tansu Çiller, Türkiye’nin ilk kadın başbakanı olarak tarihe geçmiş ve kadınların siyasal süreçlerdeki rolünü artırmıştır. Ancak Çiller’in başbakanlığı dönemi, kadınların siyasal temsili konusunda kalıcı bir değişiklik yaratmamıştır. Kadınların siyasal süreçlerdeki temsili, Çiller’in başbakanlığı sonrasında da sınırlı düzeyde kalmıştır (Yüksel, 2023: 1315).

Kadın siyasetçilerin bu dönemde elde ettikleri başarılar, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bir adım olarak görülse de bu başarılar genellikle bireysel düzeyde kalmış, kadınların genel siyasal temsili konusunda ciddi bir dönüşüm yaratmamıştır.

Kadın siyasetçilerin etkili olma oranı, hala erkek siyasetçilerin gölgesinde kalmış ve kadınların siyasetteki rolü sınırlı düzeyde olmuştur (Seki, 2016: 58).

1980 sonrası dönemde Türkiye’de kadın siyasetçilerin durumu, siyasal hakların genişlemesine ve kadın hareketlerinin etkisine rağmen, sınırlı bir düzeyde kalmıştır. Kadın siyasetçiler, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı engellerle ve erkek egemen siyasal yapılarla karşı karşıya kalmışlardır. Siyasal partilerde ve parlamentoda kadın temsili, sembolik düzeyde kalmış, kadınların siyasal karar alma süreçlerine katılımı sınırlı olmuştur (Güçlü, 2018: 207).

Kadın kotaları gibi uygulamalar, kadınların siyasal süreçlere daha fazla katılımını sağlamak amacıyla getirilmiş olsa da bu uygulamaların etkisi sınırlı kalmıştır. Kadınların siyasal temsili konusunda istenilen düzeye ulaşmak için daha kapsamlı politikalar ve toplumsal dönüşümler gerekmektedir. 1980 sonrası dönemde kadın siyasetçilerin durumu, Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği açısından hala önemli bir sorun olmaya devam etmektedir (Sahin vd., 2024: 416).

2.4. TÜRKİYE’DE KADINLARIN SİYASAL KATILIMIN ENGELLERİ

Türkiye’de siyasal katılımın önünde, özellikle kadınlar ve dezavantajlı gruplar açısından birçok engel bulunmaktadır. Bu engeller, toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasi alanlarda kendini göstermekte ve katılımın genişlemesini zorlaştırmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, siyasal kültür ve geleneksel değerlerin etkisi, eğitim ve ekonomik bağımsızlık, medya ve kamusal alandaki kadın temsiliinin sınırlılıkları, bu engellerin başında gelmektedir.

2.4.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, Türkiye’de siyasal katılımın önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların siyasal süreçlere katılımı, cinsiyet temelli ayrımcılıklar ve toplumsal roller nedeniyle ciddi şekilde sınırlandırılmaktadır. Erkek egemen bir siyasal ve toplumsal yapının hâkim olduğu Türkiye’de, kadınlar

genellikle siyasetin dışında tutulmuş, kamusal alanda daha az yer bulabilmişlerdir (Bouraoui, 2012: 102).

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, kadınların siyasal temsiline ve karar alma süreçlerine katılımına büyük bir engel teşkil etmektedir. Kadınların siyasette yer alması, uzun yıllardır mücadele edilen bir konu olmasına rağmen, Türkiye’deki siyasal yapı ve toplumsal normlar bu katılımı sınırlamaktadır. Kadınlar, toplumun onlara yüklediği geleneksel roller nedeniyle, genellikle ev içi işlere ve çocuk bakımına odaklanmakta ve kamusal alanda aktif bir şekilde yer alamamaktadır (Demir, 2015: 38). Bu durum, kadınların siyasete katılım oranlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye’de kadınların siyasal temsili genellikle sembolik düzeyde kalmaktadır. Kadın siyasetçiler, partilerin aday listelerine alınsalar bile, seçilebilecek sıralarda yer bulamamakta ve bu da kadınların parlamentoda ve yerel yönetimlerde temsiliyetini sınırlandırmaktadır. Kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik kota uygulamaları gibi bazı adımlar atılmış olsa da bu uygulamaların etkisi sınırlı kalmıştır (Beken, 2015: 160). Kadınların siyasal katılımı, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı normlar ve erkek egemen siyasal yapı tarafından baskılanmaktadır.

Kadınların siyasal katılımını sınırlayan bir diğer önemli faktör, siyasal partilerin kadın adaylara yönelik tutumlarıdır. Türkiye’de siyasal partiler, genellikle erkeklerin hâkim olduğu yapılar olarak şekillenmiştir ve kadınların bu yapılarda etkin rol alması zorlaştırılmaktadır. Kadınların siyasal süreçlerde aktif rol oynamaları, partilerin iç dinamikleri ve ataerkil kültür nedeniyle engellenmekte, bu da kadınların siyasal temsiline olumsuz bir şekilde yansımaktadır (Yüksel, 2021: 103).

Türkiye’de kadınların siyasal katılımını sınırlayan en önemli unsurlardan biri de toplumsal cinsiyet rollerine dayalı beklentilerdir. Toplumda kadının asıl rolü, ev içi işlerde ve çocuk bakımında görülmektedir. Bu durum, kadının siyasal alanda yer almasını zorlaştırmakta ve siyasete katılım oranını düşürmektedir. Kadınların siyaset gibi kamusal alanlarda daha fazla yer alabilmesi için toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bu algının değişmesi gerekmektedir (Doğru, 2023: 260).

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, sadece kadınların değil, aynı zamanda LGBTQ+ bireylerin de siyasal süreçlere katılımını sınırlamaktadır. Türkiye’de heteronormatif değerlerin ve cinsiyet temelli ayrımcılıkların güçlü bir şekilde var olduğu bir siyasal

kültür bulunmaktadır. Bu da toplumsal cinsiyet normlarına uymayan bireylerin siyasette yer almasını zorlaştırmakta ve siyasal temsiliyetlerini sınırlandırmaktadır (Öztürk, 2023: 198).

2.4.2. Siyasal Kültür ve Geleneksel Değerlerin Etkisi

Türkiye’de siyasal katılımın önündeki bir diğer önemli engel, siyasal kültür ve geleneksel değerlerin siyasal süreçler üzerindeki etkisidir. Türkiye’deki siyasal kültür, büyük ölçüde ataerkil ve hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Bu siyasal kültür, toplumsal normlar ve değerlerle birleştiğinde, kadınların ve dezavantajlı grupların siyasal süreçlere katılımını sınırlamakta ve siyasal temsiliyetlerini engellemektedir (Mutlu, 2015: 65).

Türkiye’de siyasal kültür, büyük ölçüde erkek egemen bir yapıya dayanmakta ve bu durum, siyasal katılımın daralmasına yol açmaktadır. Geleneksel değerlerin hâkim olduğu bir toplumda, kadınların siyasal alanda yer alması zorlaştırılmakta ve siyasal süreçlere katılımı sınırlanmaktadır. Türkiye’deki geleneksel siyasal kültür, kadınların siyasal haklarını tam anlamıyla kullanabilmelerini engellemektedir (Seki, 2016: 50).

Siyasal katılım açısından bakıldığında, Türkiye’deki siyasal kültür, bireylerin siyasal süreçlere katılımını sadece oy kullanmakla sınırlamakta, siyasal partilere üye olma, gösteri ve protestolara katılma gibi daha aktif katılım biçimlerine karşı mesafeli durulmaktadır. Bu durum, siyasal kültürün daha dar bir çerçevede şekillendiğini ve bireylerin siyasal süreçlere katılımını sınırlandırdığını göstermektedir (Ugan, 2017: 395).

Türkiye’de siyasal katılımın önündeki bir diğer büyük engel, geleneksel değerlerin siyasal süreçler üzerindeki etkisidir. Türkiye, tarihsel olarak güçlü bir aile yapısına ve ataerkil değerlere sahip bir toplumdur. Bu değerler, kadınların siyasal katılımını sınırlandırmakta ve siyasetin erkek egemen bir alan olarak kalmasına neden olmaktadır (Babayeva, 2018: 76).

Geleneksel değerler, kadınların siyasal alanda yer almalarını zorlaştırdığı gibi, aynı zamanda dezavantajlı grupların da siyasal süreçlere katılımını sınırlamaktadır. Toplumda yerleşik olan bu değerler, bireylerin siyasal haklarını kullanmalarını engellemekte ve siyasal süreçlere daha aktif bir şekilde katılmalarını zorlaştırmaktadır. Türkiye’de geleneksel değerler, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar ve dezavantajlı gruplar

üzerinde büyük bir etkiye sahiptir ve bu kesimlerin siyasal süreçlere katılımını ciddi şekilde sınırlamaktadır (Doğru, 2023: 265).

Türkiye’de siyasal katılımı sınırlayan bir diğer önemli faktör, aile ve toplum baskısıdır. Geleneksel aile yapısı ve ataerkil değerler, kadınların siyasal süreçlere katılımını zorlaştırmakta ve kadınları siyasetten uzak tutmaktadır. Aile ve toplum, kadının asli görevini ev işleri ve çocuk bakımı olarak görmekte ve bu da kadının siyasal alanda yer almasını engellemektedir. Kadınların siyasal süreçlere katılımı, toplum tarafından "uygun" görülmediği için, birçok kadın bu baskılar nedeniyle siyasete katılmaktan çekinmektedir (Sancar, 2016: 179).

Türkiye’de siyasal katılımın önündeki en büyük engellerden biri, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve siyasal kültürdür. Kadınlar ve dezavantajlı gruplar, bu engeller nedeniyle siyasal süreçlere katılımı ciddi zorluklar yaşamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı normlar, siyasal partilerdeki erkek egemen yapılar ve geleneksel değerler, kadınların ve diğer grupların siyasal temsiliyetini sınırlandırmaktadır. Bu engellerin aşılması, daha eşitlikçi bir siyasal yapı inşa etmek için atılması gereken adımlar arasında yer almaktadır (Güçlü, 2018: 210).

2.4.3. Eğitim ve Ekonomik Bağımsızlık Faktörleri

Eğitim ve ekonomik bağımsızlık, siyasal katılımın en önemli belirleyicileri arasında yer almakta olup, bu iki faktörün eksikliği, bireylerin siyasal süreçlere katılımını önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Türkiye’de siyasal katılımın önündeki temel engellerden biri de kadınların eğitim ve ekonomik bağımsızlık konusundaki eksiklikleri olmuştur. Eğitim düzeyinin yetersizliği, kadınların siyasal haklarına dair farkındalığını azaltmakta, ekonomik bağımsızlık eksikliği ise siyasal süreçlere aktif katılımını kısıtlamaktadır (Demir, 2015: 42).

Eğitim, bireylerin siyasal katılımı bulunabilmesi için temel bir gerekliliktir. Eğitim, bireylere siyasal haklarını kullanma, siyasal süreçleri anlama ve bu süreçlere etkin şekilde katılma yeteneği kazandırmaktadır. Ancak Türkiye’de kadınlar arasında eğitim düzeyinin yetersizliği, kadınların siyasal katılımını önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Eğitim seviyesi düşük olan kadınlar, siyasal hakları ve süreçleri

hakkında bilgi sahibi olmadıkları için siyasete katılma konusunda daha pasif bir tutum sergilemektedir (Bozkaya, 2014: 74).

Türkiye’de kadınların eğitime ulaşabilme durumu, genel olarak erkeklere göre daha düşük seviyededir. Bu durum, TÜİK’in 2022 yılı *Eğitim İstatistikleri* raporuna dayanmaktadır. Rapora göre, kadınların okullaşma oranları her eğitim kademesinde erkeklerden geride kalmaktadır. Özellikle yükseköğretimde net okullaşma oranı erkeklerde %44,3 iken, kadınlarda %41,8 olarak kaydedilmiştir (TÜİK, 2022). Bu veriler, kadınların eğitim fırsatlarına erişimde halen dezavantajlı konumda olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, kadınların siyasal katılımında önemli bir engel teşkil etmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan kadınlar, siyasal süreçlerde aktif rol almak yerine, bu süreçlerden dışlanmakta ve pasif bir şekilde izleyici konumunda kalmaktadır. Eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte kadınların siyasal katılım oranında da artış gözlemlenmektedir (Doğru, 2023: 278).

Ekonomik bağımsızlık, siyasal katılım açısından bir başka önemli faktördür. Kadınların ekonomik bağımsızlığa sahip olması, onların siyasal süreçlere katılımını artırmaktadır. Ekonomik bağımsızlık, bireylerin kendi kararlarını alabilmesini ve siyasal süreçlere özgürce katılabilmesini sağlamaktadır. Ancak Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı düşük seviyelerde kalmakta, bu da kadınların ekonomik bağımsızlığını elde etmelerini zorlaştırmaktadır (Beken, 2015: 165). Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını elde edememesi, siyasal katılımında bulunmalarını da engellemektedir.

Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanamamaları, siyasal süreçlere katılımında onları daha bağımlı bir hale getirmektedir. Türkiye’de, özellikle kırsal kesimlerde kadınlar, ekonomik bağımsızlıklarını elde edemedikleri için siyasal süreçlere aktif olarak katılma konusunda ciddi zorluklar yaşamaktadırlar. Kadınların ekonomik açıdan bağımsız olmamaları, onları siyasal alanda temsil edilememelerine neden olmaktadır (Güçlü, 2018: 205).

Ekonomik bağımsızlık aynı zamanda kadınların toplumsal statülerini de yükseltmekte ve bu durum, siyasal katılımı doğrudan etkilemektedir. Kadınların işgücüne katılım oranının artması, onların siyasal süreçlere daha fazla dahil olmasını sağlamaktadır. Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı, ekonomik krizler ve toplumsal normlar gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu durum, kadınların ekonomik

bağımsızlıklarını kazanmalarını zorlaştırmakta ve siyasal süreçlere katılım oranlarını düşürmektedir (Peker, 2021: 120). Bu bakımdan da eğitim ve ekonomik bağımsızlık, Türkiye’de kadınların siyasal katılımının önündeki en önemli engellerden biridir. Kadınların eğitim düzeyinin artırılması ve ekonomik bağımsızlıklarının sağlanması, onların siyasal süreçlere daha etkin katılımını sağlayacaktır. Ancak mevcut durumda, bu iki faktörün eksikliği, kadınların siyasal katılımını sınırlamakta ve siyasal temsiliyetlerini engellemektedir (Yüksel, 2023: 1310).

2.4.4. Medya ve Kamusal Alanda Kadınların Temsili

Medya, siyasal katılımın teşvik edilmesinde ve bireylerin siyasal süreçlere dahil edilmesinde önemli bir araçtır. Ancak Türkiye’de medya ve kamusal alanda kadınların temsili, siyasal katılım açısından ciddi sınırlamalar taşımaktadır. Medyanın erkek egemen bir yapıya sahip olması, kadınların siyasal süreçlerdeki temsiliyetini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu da kadınların siyasal süreçlere katılımını teşvik etmek yerine, onları dışlayan bir rol oynamaktadır (Bouraoui, 2012: 54).

Medya, toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren bir araç olarak işlev görmektedir. Türkiye’de medya, genellikle kadınları geleneksel roller içerisinde temsil etmekte ve kadınların siyasal süreçlerdeki yerini sınırlamaktadır. Medyada kadınların siyasal temsiline yeterince yer verilmemesi, kadınların siyasette aktif rol almasını zorlaştırmakta ve onların siyasal katılımını sınırlamaktadır. Medya, siyasal süreçlerde erkekleri ön plana çıkarırken, kadınları genellikle pasif ve arka planda kalan figürler olarak göstermektedir (Özkılıçcı & Uzun, 2022: 85).

Türkiye’deki medya organları, siyasal süreçlerde kadınların temsiline yeterince yer vermemekte ve bu durum, kadınların siyasal süreçlere katılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Kadın siyasetçilerin medya tarafından yeterince desteklenmemesi, kadınların siyasal temsiliyet oranını düşürmekte ve siyasal süreçlerde daha az görünür olmalarına neden olmaktadır (Onay, 2013: 107). Medyanın kadınların siyasal katılımını desteklemek yerine, onları dışlayan bir rol oynaması, siyasal katılımın cinsiyet temelli bir yapıya bürünmesine yol açmaktadır.

Türkiye’de kadın siyasetçiler, medyada erkek siyasetçilere oranla çok daha az temsil edilmektedir. Medyada kadın siyasetçilerin yer alması genellikle sembolik

düzeyde kalmakta, kadınların siyasal süreçlere etkin katılımı medya tarafından yeterince desteklenmemektedir. Medyanın bu tutumu, kadınların siyasette aktif rol oynamasını zorlaştırmakta ve siyasal süreçlerde görünürlüklerini azaltmaktadır (Yüksel, 2021: 110).

Medya, kadın siyasetçilerin siyasal süreçlerde etkin rol oynamasını desteklemek yerine, onları marjinalleştirmekte ve siyasal süreçlerden dışlamaktadır. Türkiye’deki medya organları, genellikle erkek siyasetçilerin başarılarına odaklanırken, kadın siyasetçilerin başarılarını görmezden gelmekte ya da küçümsemektedir. Bu durum, kadınların siyasal katılımını teşvik etmek yerine, onları siyasal süreçlerden uzak tutmaktadır (Ugan, 2017: 396).

Medya, toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren bir araç olarak işlev görmekte ve kadınların siyasal süreçlerde yer almasını sınırlamaktadır. Medyada kadınların temsili genellikle geleneksel roller çerçevesinde şekillenmekte ve kadınlar siyasal süreçlerde aktif rol oynamak yerine pasif bir konumda gösterilmektedir. Bu durum, kadınların siyasal süreçlere katılımını olumsuz yönde etkilemekte ve onların siyasal temsiliyetini sınırlandırmaktadır (Doğru, 2023: 283).

Medyanın toplumsal cinsiyet rollerine dayalı bu tutumu, kadınların siyasal süreçlerde yer almasını zorlaştırmakta ve onları siyasal süreçlerden dışlamaktadır. Türkiye’de medya, kadınların siyasal süreçlere katılımını teşvik etmek yerine, onları geleneksel roller çerçevesinde temsil etmekte ve siyasal süreçlerden uzak tutmaktadır. Bu durum, kadınların siyasal katılımını sınırlamakta ve siyasal temsiliyet oranlarını düşürmektedir (Sancar, 2016: 181).

Medya, Türkiye’de siyasal katılımın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak medyanın toplumsal cinsiyet rollerine dayalı tutumu, kadınların siyasal süreçlere katılımını sınırlamaktadır. Medya, kadınları siyasal süreçlerde daha az görünür kılmakta ve onların siyasal katılımını desteklemek yerine, onları dışlayan bir tutum sergilemektedir. Kadınların siyasal süreçlere daha fazla katılımı için, medyanın bu tutumunu değiştirmesi ve kadın siyasetçilere daha fazla yer vermesi gerekmektedir (Bouraoui, 2012: 59).

2.5. TÜRKİYE’DE KADINLARIN SİYASAL KATILIMININ GÜNCEL DURUMU

Türkiye’de 2000’ler ve sonrasında kadınların siyasal katılımı önemli bir dönüşüm sürecinden geçmiştir. Bu dönemde kadınların siyasal alana dahil olma oranları artmış, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli adımlar atılmış, ancak hâlâ çözüme kavuşmamış birçok mesele de varlığını sürdürmektedir. Siyasal katılım, kadınların hem yerel hem de ulusal düzeyde temsili, parti içi ve genel siyasal karar alma mekanizmalarındaki rolleri ve kamusal alandaki görünüşleri bakımından çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmaktadır (Palaz & Çolak, 2011: 104).

2.5.1. 2000’ler ve Sonrasında Kadınların Siyasal Katılımı

2000’ler, Türkiye’de kadınların siyasal katılımında nispi bir artışın gözlemlendiği yıllar olarak öne çıkmaktadır. 2000 sonrası dönemde siyasal partiler içinde kadın kotasının benimsenmesi ve yerel yönetimlerde kadın temsili artırma girişimleri, kadınların siyasal alandaki görünürlüğünü artırmıştır (Demir, 2015: 37). Kadın kotalarının uygulamaya geçirilmesi, partiler içindeki kadın temsili belirli bir seviyeye çıkarma amacını taşısa da bu durumun sadece sayısal bir artıştan ibaret kalmaması gerektiği sıkça vurgulanmaktadır. Kadınların siyasette aktif bir rol alabilmesi için sadece sayısal temsille yetinmek yerine, karar alma süreçlerine etkin katılımın sağlanması gerektiği çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır (Onay, 2013: 105).

Özellikle 2007 genel seçimlerinden itibaren, Meclisteki kadın milletvekili oranı artış göstermiştir. Ancak bu artışa rağmen kadınların siyasal alandaki temsili hâlâ istenen düzeyde değildir. Türkiye’de kadınların meclisteki temsiliyet oranı hâlâ birçok Avrupa ülkesinin gerisindedir ve bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından büyük bir engel teşkil etmektedir (Yüksel, 2023: 1305).

2000’ler ve sonrasında kadınların siyasal partilerdeki rollerinde de önemli değişiklikler yaşanmıştır. Siyasal partiler, kadınların temsili konusunda çeşitli adımlar atmış olsalar da kadınların parti içi yönetimlerde ve karar alma mekanizmalarında yeterince yer bulamaması, kadınların siyasal süreçlere aktif katılımını sınırlayan unsurlardan biri olmuştur. Özellikle muhafazakâr partilerde kadınların siyasal temsili daha sınırlı olduğu görülmektedir. Babayeva’nın (2018) çalışmasında da belirtildiği

üzere, siyasal partilerin kadın adaylara yönelik kampanya stratejileri genellikle kadınları geleneksel roller içinde tanımlamakta ve bu durum, kadınların siyasal alandaki etkisini sınırlamaktadır (Babayeva, 2018: 70).

AK Parti gibi muhafazakâr partilerde kadınların temsiliyetinde nispi bir artış gözlenmiş olsa da bu temsiliyetin karar alma süreçlerine etkin katılım düzeyine ulaşması oldukça sınırlıdır. Kadınların temsiliyeti konusunda sağlanan artış genellikle sembolik düzeyde kalmakta, karar alma mekanizmalarında kadınların gerçek anlamda söz sahibi olabilmesi için daha geniş yapısal değişimlere ihtiyaç duyulmaktadır (Yüksel, 2021: 113).

2000'ler ve sonrasında Türkiye'de kadınların yerel yönetimlerdeki temsiliyeti de önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Yerel yönetimlerde kadın muhtar sayısının artışı, kadınların yerel düzeyde siyasal katılımını teşvik eden olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu artışa rağmen kadın muhtarların sayısı hâlâ erkek muhtarlarla kıyaslandığında oldukça düşük seviyelerdedir (Mutlu, 2015: 15). Türkiye genelinde yerel yönetimlerde kadınların temsili, özellikle kırsal alanlarda son derece sınırlı kalmakta ve kadınların yerel düzeyde siyasal süreçlere dahil olma imkanlarını sınırlandırmaktadır (Orhan vd., 2018: 34).

2000'ler sonrasında kadınların siyasal katılımı açısından bir diğer önemli faktör de medyanın rolüdür. Medya, kadın siyasetçilerin topluma tanıtılmasında ve onların temsiliyetinin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ancak Türkiye'de medya, kadın siyasetçilerin başarılarını yeterince vurgulamamakta ve onları genellikle geleneksel rolleri çerçevesinde tanıtmaktadır. Bu durum, kadınların siyasal süreçlerde görünür olmalarını zorlaştırmakta ve kadınların siyasal temsiliyetine olumsuz etki etmektedir (Bouraoui, 2012: 57).

Medyanın kadın siyasetçileri geleneksel roller çerçevesinde temsil etmesi, kadınların siyasal süreçlere etkin katılımını engelleyen unsurlardan biridir. Türkiye'de medya, kadın siyasetçilerin başarılarını küçümsemekte ya da onları marjinalleştirmekte, bu da kadınların siyasal alandaki görünürlüğünü azaltmaktadır (Seki, 2016: 63).

2000'ler sonrası dönemde Türkiye'de kadınların siyasal katılımını teşvik eden yasal düzenlemeler de devreye girmiştir. Kadınların siyasal süreçlere daha fazla katılımını sağlamak amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış, özellikle kadın kotaları konusunda adımlar atılmıştır. Ancak bu düzenlemeler, kadınların siyasal temsiliyeti

konusunda tam anlamıyla bir dönüşüm yaratamamış, daha geniş kapsamlı reformlara ihtiyaç duyulmuştur (Doğru, 2023: 284).

Kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik yasal düzenlemeler, genellikle sayısal temsiliyeti artırma üzerine odaklanmıştır. Ancak kadınların siyasal süreçlerde etkin rol alabilmesi için sadece sayısal temsiliyet değil, aynı zamanda karar alma süreçlerine etkin katılımın sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktada, kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik politikaların daha kapsamlı ve uzun vadeli olması gerektiği belirtilmektedir (Terzi, 2014: 22). Türkiye’de 2000’ler ve sonrasında kadınların siyasal katılımında bazı olumlu gelişmeler yaşanmış olsa da kadınların siyasal temsiliyeti hâlâ istenen düzeyde değildir. Kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik çeşitli yasal düzenlemeler ve politikalar devreye girmiş, ancak bu adımların yeterli olmadığı görülmüştür. Kadınların siyasal süreçlere etkin katılımının sağlanması için, eğitim, ekonomik bağımsızlık, medya temsiliyeti ve siyasal partilerdeki yapısal dönüşümlerin sağlanması gerekmektedir.

2.5.2. Yerel ve Genel Seçimlerde Kadın Adaylar

Türkiye'deki kadınların siyasal katılımında hala birçok engel ve sınırlama bulunmasına rağmen, son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler ve toplumsal farkındalığın artması, kadınların siyasal alanda daha fazla yer almasına olanak tanımaktadır. Ancak bu gelişmelere rağmen, kadınların yerel ve genel seçimlerde aday olma ve seçilme süreçlerindeki zorlukları, siyasal temsildeki cinsiyet dengesizlikleri ve kadın STK'larının bu süreçlerdeki katkıları hâlâ detaylı bir şekilde ele alınması gereken konulardır.

Türkiye’de yerel ve genel seçimlerde kadın adayların temsili, cinsiyet eşitliği açısından hâlâ istenilen düzeye ulaşamamıştır. Yerel seçimlerde, özellikle belediye başkanlığı ve muhtarlık gibi pozisyonlarda kadın adayların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu sınırlılığın nedenleri arasında toplumsal cinsiyet rolleri, siyasi partilerin kadın adaylara yönelik politikaları ve yerel siyaset yapısının erkek egemenliği bulunmaktadır (Demir, 2015: 39). Kadınlar, özellikle yerel seçimlerde aday olma konusunda büyük engellerle karşılaşmakta, siyasi partiler tarafından yeterince desteklenmemekte ve genellikle karar verici pozisyonlardan uzak tutulmaktadır (Beken, 2015: 162).

Genel seçimlerde ise kadınların adaylık süreci biraz daha geniş kapsamlı olmakla birlikte, yine de erkek adaylar kadar desteklenmedikleri ve kadın kotasının uygulandığı partilerde dahi sembolik adaylıklarla sınırlı kaldıkları gözlemlenmektedir (Yüksel, 2023: 1312). Kadınların genel seçimlerdeki adaylık süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar arasında, toplumsal baskılar, aile içi sorumluluklar ve ekonomik bağımsızlık sorunları yer almaktadır. Bu faktörler, kadınların siyaset sahnesinde daha aktif rol almalarını engelleyen başlıca nedenlerdir (Özkılıççı & Uzun, 2022: 85).

Kadın adaylar, seçimlerde karşı karşıya kaldıkları diğer engellerle birlikte medya tarafından da genellikle marjinalleştirilmekte ve geleneksel cinsiyet rollerine uygun olmayan bir şekilde temsil edilmektedir. Medyanın kadın adaylara yönelik olumsuz veya yetersiz temsili, seçmenlerin kadın adaylara olan güvenini azaltmakta ve kadınların seçimlerde başarılı olma ihtimalini düşürmektedir (Bouraoui, 2012: 52). Bu durum hem yerel hem de genel seçimlerde kadın adayların siyasal katılımını olumsuz etkilemektedir.

Son yıllarda, bazı partilerin kadın kotaları uygulaması ve kadın adayların desteklenmesine yönelik politikalar geliştirmesi, bu durumu kısmen düzeltmiş olsa da hala toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin etkileri açıkça görülmektedir. Kadınların siyasal alanda daha etkin olabilmesi için, kadın adayların desteklenmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönünde daha kapsamlı adımlar atılması gerekmektedir (Karadaş & Arslan, 2022: 148).

2.5.3. Mevcut Siyasal Temsilde Cinsiyet Dengesi

Türkiye'deki siyasal temsilde cinsiyet dengesi, kadınların temsili açısından büyük bir sorundur. Parlamentoda, yerel yönetimlerde ve diğer siyasal pozisyonlarda kadınların temsil oranı erkeklere kıyasla oldukça düşük kalmaktadır. Türkiye'de parlamentoda kadın milletvekillerinin oranı, son yıllarda yapılan iyileştirmelere rağmen, Avrupa Birliği ve OECD ülkeleri ortalamalarının çok altında kalmaktadır (Yüksel, 2023: 1307).

Kadınların siyasal temsili konusundaki dengesizlikler, sadece sayısal değil, aynı zamanda niteliksel olarak da kendini göstermektedir. Kadınların karar alma süreçlerine dahil olma oranı erkeklerle kıyaslandığında oldukça sınırlıdır ve kadınlar genellikle sembolik rollerle yetinmek zorunda kalmaktadır (Seki, 2016: 60). Kadınların siyasal temsildeki eksikliği, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde önemli bir geri adım olarak

değerlendirilmektedir. Kadınlar, sadece parlamentoda değil, aynı zamanda yerel yönetimlerde, belediye meclislerinde ve muhtarlık seçimlerinde de yeterince temsil edilmemektedir (Doğru, 2023: 281).

Siyasal temsilde cinsiyet dengesizliğinin başlıca nedenlerinden biri, siyasi partilerin kadınlara yönelik politikalarının yetersiz olmasıdır. Kadın kotası uygulamaları, sadece birkaç partide sınırlı kalmakta ve bu kotalar bile tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Ayrıca, kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik teşvikler ve programlar da eksik kalmaktadır (Demir, 2015: 41). Kadınların siyasal temsilde daha etkin olabilmesi için, cinsiyet dengesinin sağlanması ve kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almasının teşvik edilmesi gerekmektedir (Güçlü, 2017: 98).

Kadınların siyasal temsildeki eksikliği, sadece siyasal alanla sınırlı kalmamakta, toplumsal yapının genelinde cinsiyet eşitliği mücadelesini de olumsuz etkilemektedir. Kadınların siyasal süreçlerde daha fazla yer alması, cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalığı artırmakta ve toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümüne katkı sağlamaktadır. Kadın temsiliinin artması, aynı zamanda siyaset yapma biçimini de değiştirmekte ve toplumsal sorunların çözümüne yönelik daha kapsayıcı politikaların geliştirilmesini sağlamaktadır (Koyuncu vd., 2016: 241).

2.5.4. Kadın STK'larının Siyasal Katılım Üzerindeki Etkisi

Türkiye’de kadın sivil toplum kuruluşları (STK'lar), kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik önemli bir rol oynamaktadır. Kadın STK'ları, kadınların siyasal süreçlere daha fazla dahil olmalarını sağlamak, siyasal farkındalıklarını artırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine katkıda bulunmak amacıyla çeşitli projeler ve kampanyalar yürütmektedir (Doğan, 2015: 108). Özellikle eğitim, farkındalık yaratma ve lobicilik faaliyetleri aracılığıyla kadın STK'ları, siyasal süreçlerde kadınların daha aktif bir şekilde yer almasını teşvik etmektedir.

Kadın STK'ları, özellikle kadın adayların desteklenmesi, siyasal haklar konusunda bilgilendirme ve kadınların ekonomik bağımsızlığının sağlanması gibi konularda önemli adımlar atmaktadır. STK'lar, kadınların siyasal süreçlerde daha fazla yer almasını sağlamak amacıyla seçim kampanyaları düzenlemekte ve siyasal partilerle iş birliği yaparak kadınların adaylık süreçlerine dahil edilmesini teşvik etmektedir (Günay & Savaş

Çelik, 2018: 182). Ayrıca, kadınların siyasetteki rolünün artırılması için lobi faaliyetleri yürütmekte ve yasa yapıcılara baskı uygulamaktadır.

Kadın STK'larının siyasal katılım üzerindeki etkisi sadece seçim süreçleriyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kadınların toplumsal süreçlere daha geniş bir şekilde katılımını sağlamakta da rol oynamaktadır. STK'lar, kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılımını teşvik etmekte ve bu sayede siyasal süreçlerde de daha etkin bir rol üstlenmelerini sağlamaktadır (Baloğlu & Dilek, 2023: 275). Kadın STK'larının faaliyetleri, sadece kadınların değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik genel politikaların geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Kadın STK'ları, siyasal süreçlerin dönüşümünde ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında kilit bir rol oynamaktadır. STK'lar, kadın hakları konusunda farkındalık yaratmakta ve kadınların siyasal katılımını artırmak amacıyla yerel ve ulusal düzeyde faaliyetlerde bulunmaktadır (Marangoz vd., 2016: 38). Özellikle kadın kotasının uygulanması ve kadınların adaylık süreçlerinde desteklenmesi gibi konularda, STK'ların yürüttüğü lobi faaliyetleri büyük önem taşımaktadır.

2.6. TÜRKİYE’NİN SİYASAL KATILIM KONUSUNDA GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ

Siyasal katılım, demokrasilerin temel taşlarından biri olarak kabul edilmekte ve bireylerin karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlamaktadır. Türkiye’nin siyasal katılımı, ülkenin tarihi, kültürel ve toplumsal yapısıyla yakından ilişkili olarak gelişmiştir. Siyasal katılımın güçlü ve zayıf yönlerini analiz ederken, yasal düzenlemeler, uygulama sorunları ve toplumsal engeller gibi faktörlerin birlikte ele alınması gerekmektedir. Türkiye, siyasal katılımın geliştirilmesi konusunda önemli adımlar atmış olsa da bu sürecin önünde bazı zorluklar ve engeller bulunmaktadır. Türkiye’nin siyasal sisteminde yasal olarak birçok gelişme kaydedilmiş olsa da uygulama sürecinde önemli eksiklikler ve toplumsal engellerin varlığı siyasal katılımın yaygınlaşmasını engellemektedir.

2.6.1. Yasal Düzenlemeler ve Politikalar

Türkiye’de siyasal katılımın geliştirilmesine yönelik çeşitli yasal düzenlemeler ve politikalar bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren birçok anayasal ve yasal düzenleme yapılmış, siyasal katılımın artırılmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Özellikle kadınların siyasal katılımı konusunda yapılan yasal düzenlemeler dikkat çekicidir. Türkiye’de kadınlara 1930 yılında yerel seçimlerde, 1934 yılında ise genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır (Arslanel, 2021: 198). Bu yasal düzenlemeler, Türkiye’yi o dönemde birçok Batı ülkesinden önce kadınlara siyasi haklar tanıyan bir ülke haline getirmiştir.

Ancak, yalnızca kadınların değil, tüm vatandaşların siyasal katılımını artırmak amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ve politikalar da mevcuttur. 1982 Anayasası’nda yer alan çeşitli maddeler, siyasal katılımın anayasal bir hak olduğunu güvence altına almış ve vatandaşların özgürce oy kullanma, seçimlere katılma ve siyasal partiler aracılığıyla temsil edilme haklarını koruma altına almıştır (Doğru, 2023: 255). Aynı zamanda 2000’lerden itibaren Avrupa Birliği (AB) ile uyum sürecinde gerçekleştirilen reformlar da siyasal katılımın önünü açan önemli adımlar arasında yer almaktadır. Türkiye’nin AB adaylık süreci, demokratikleşme ve siyasal katılım alanında çeşitli yasal düzenlemelere hız kazandırmıştır. Bu düzenlemeler arasında seçim barajının düşürülmesi, seçim sisteminin daha adil hale getirilmesi gibi reformlar yer almaktadır (Güçlü, 2017: 90).

Ayrıca kadınların siyasal temsili için pozitif ayrımcılığı içeren kotalar uygulaması bazı siyasi partiler tarafından benimsenmiş ve yasalarla kadınların siyasal katılımının artırılması hedeflenmiştir (Demir, 2015: 36). Siyasi partilerde kadın kotası uygulamaları ve partilerin kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık politikaları, siyasal katılım açısından önemli gelişmeler arasında yer alır (Yüksel, 2023: 1309). Ancak bu kotaların uygulama düzeyi ve kadınların bu süreçlere entegrasyonu konusunda hala eksiklikler vardır.

Yasal düzenlemeler Türkiye’de demokratik katılımı teşvik eden önemli adımlar olmakla birlikte, siyasal katılımı sınırlandıran bazı yapısal ve toplumsal sorunlar da bulunmaktadır. Yasal düzenlemelerin kâğıt üzerinde kalması ve uygulamada karşılaşılan sorunlar, Türkiye’nin siyasal katılımındaki zayıf yönlerin en belirgin göstergeleridir.

2.6.2. Uygulama Sorunları ve Toplumsal Engeller

Türkiye'de yasal düzenlemelerle siyasal katılım artırılmaya çalışılsa da uygulama aşamasında birçok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunların başında, yasal düzenlemelerin yeterince uygulanmaması, siyasal katılımın önündeki toplumsal ve kültürel engeller ve siyasal alanda yerleşik cinsiyet eşitsizlikleri gelmektedir. Kadınların siyasal katılımı bu bağlamda özel bir öneme sahiptir. Kadınların siyasal alandaki yasal haklarına rağmen, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve geleneksel değerler, kadınların bu haklardan tam anlamıyla yararlanmalarını engellemektedir (Sancar, 2016: 177).

Türkiye’de kadınların siyasal katılımı konusunda en büyük zorluklardan biri, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleridir. Kadınların siyasette etkin bir rol oynamasını engelleyen kültürel ve toplumsal normlar, siyasal katılım önündeki en büyük engellerden biridir. Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınların siyasal arenada yer almasını zorlaştırmakta ve siyaset genellikle erkek egemen bir alan olarak görülmektedir (Babayeva, 2018: 73). Kadınlar çoğunlukla siyaset yapmaya uygun görülmemekte ve ev içi rollerine bağlı kalmaları beklenmektedir (Seki, 2016: 62).

Kadınların siyasal katılımını engelleyen diğer bir önemli faktör ise eğitim ve ekonomik bağımsızlık eksikliğidir. Eğitim düzeyi düşük olan kadınların siyasal süreçlere katılma oranı daha düşüktür ve ekonomik bağımsızlık kazanmayan kadınlar, siyasal katılım konusunda cesaretlendirilmemektedir (Bozkaya, 2014: 81). Bu durum, kadınların siyasal arenada yer almasını daha da zorlaştırmakta ve cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir (Öztürk, 2023: 195).

Türkiye'deki siyasal kültür, özellikle kırsal bölgelerde, erkek egemen bir yapıya sahiptir. Bu siyasal kültür, kadınların siyasete katılımını sınırlamakta ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirmektedir. Siyasi partilerin kadın adaylara yönelik politikaları da bu durumu desteklemektedir. Kadın adayların genellikle sembolik rollerle yetinmeleri, siyasal partilerin karar alma mekanizmalarına kadınların dahil edilmemesi, siyasal katılımın yaygınlaşmasını engelleyen faktörler arasında yer almaktadır (Yüksel, 2021: 101).

Kadınların yanı sıra gençler, etnik azınlıklar ve düşük gelirli gruplar da siyasal katılımında çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Bu gruplar, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmadan ve eğitim düzeylerini artırmadan siyasal süreçlerde etkili bir şekilde yer alamamaktadır (Çiçek & Çopur, 2018: 5). Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, yoksul

ve dezavantajlı grupların siyasal katılımı azalmaktadır (Palaz & Çolak, 2011: 110). Siyasal partiler ve medya, bu grupların siyasal süreçlere dahil olmasını yeterince teşvik etmemekte, hatta bazen dışlayıcı politikalar izlemektedir (Karadaş & Arslan, 2022: 145).

Medyanın siyasal katılım üzerindeki etkisi de dikkate değerdir. Kadınların medyada yeterince temsil edilmemesi, toplumsal cinsiyet rollerinin medya tarafından pekiştirilmesi ve kadın adayların medyada marjinalleştirilmesi, siyasal katılım önündeki engellerden biridir (Günay & Savaş Çelik, 2018: 190). Medya, kadınların siyasette yer alma çabalarını genellikle göz ardı etmekte ya da cinsiyetçi bir dille ele almaktadır (Atik, 2022: 10). Bu durum, siyasal süreçlerde kadınların yer almasını daha da zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de siyasal katılımın yaygınlaşması önündeki bir diğer önemli engel, seçim sistemi ve siyasi partilerin tutumlarıdır. Seçim barajı gibi uygulamalar, siyasal temsilde adaleti sağlamak yerine belirli grupların dışlanmasına neden olabilmektedir. Özellikle kadınların ve dezavantajlı grupların temsil edilebilmesi için seçim sisteminde değişiklikler yapılması gerekmektedir (Güçlü, 2017: 97). Yüzde 10'luk seçim barajı, özellikle kadınların ve dezavantajlı grupların mecliste temsil edilmesini güçleştirmektedir. Bu durum, siyasal katılımın yalnızca büyük partilere bağımlı hale gelmesine ve çeşitliliğin azalmasına neden olmaktadır (Doğan, 2015: 115).

Türkiye’de kadınların siyasal katılımını artırmak amacıyla çıkarılan yasalar, uygulama aşamasında yeterince etkili olamamaktadır. Kadın kotası gibi pozitif ayrımcılık politikaları birçok siyasi parti tarafından benimsenmiş olsa da bu kotalar tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Özellikle yerel düzeyde kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik programlar ve politikalar yetersiz kalmaktadır. Yerel siyasette kadınlar genellikle erkeklerin gölgesinde kalmakta, muhtarlık ve belediye başkanlığı gibi pozisyonlarda erkek egemenliği devam etmektedir (Onay, 2013: 104). Yerel düzeyde kadınların katılımını artırmak için daha kapsamlı ve yerinde politikalar geliştirilmesi gerekmektedir (Koyuncu vd., 2016: 243).

Türkiye’de ekonomik eşitsizlik de siyasal katılımı sınırlayan önemli faktörler arasında yer alır. Kadınlar, ekonomik olarak bağımsız olmadıkları sürece siyasal süreçlerde daha etkin bir rol oynayamazlar. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar, ekonomik sorunlar ve düşük eğitim düzeyi nedeniyle siyasete katılamamaktadır (Levent vd., 2018: 250). Kadınların siyasal katılımının artırılması için ekonomik bağımsızlıklarını

kazanmaları ve eğitim düzeylerinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır. Kadın girişimciliği, mikrokrediler ve ekonomik kalkınma programları gibi uygulamalar, kadınların siyasal katılımını dolaylı olarak etkileyebilmektedir (Karadaş & Arslan, 2022: 150).

Gençlerin siyasal katılımı da Türkiye’de yeterince teşvik edilmemektedir. Gençler, siyasal süreçlere katılma konusunda genellikle isteksizdirler ve mevcut siyasal yapı içinde kendilerine yer bulamamaktadırlar. Eğitim sisteminin siyasal bilinçlendirmeye yönelik eksiklikleri, gençlerin siyasal katılımını olumsuz etkilemektedir (Çiçek & Çopur, 2018: 14). Bu nedenle, gençlerin siyasal katılımını teşvik edecek politikalar geliştirilmesi ve eğitim sisteminde siyasal bilinçlendirmenin artırılması gerekmektedir (Değirmenci, 2023: 230).

Türkiye’nin siyasal katılımı, yasal düzenlemeler açısından güçlü yönler barındırmakta; ancak uygulama sürecinde toplumsal ve kültürel engellerle karşılaşmaktadır. Yasal düzenlemeler, özellikle kadınların ve gençlerin siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik olumlu adımlar atılmasını sağlarken; toplumsal cinsiyet eşitsizliği, siyasal kültürün erkek egemen yapısı, ekonomik bağımsızlık sorunları ve medya temsili gibi faktörler bu düzenlemelerin tam anlamıyla hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

Kadınların siyasal katılımını artırmak amacıyla atılan adımlar hem yerel hem de ulusal düzeyde eksiklikler içermekte ve kadınlar siyaset sahnesinde hala yetersiz temsil edilmektedir. Türkiye’nin siyasal katılımında ilerleme kaydedebilmesi için, siyasal kültürün dönüşümüne yönelik eğitim reformları, siyasal partilerde daha kapsayıcı politikalar ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik kapsamlı programlar hayata geçirilmelidir (Peker, 2021: 126).

2.6.3. Kadınların Siyasal Süreçlere Katılımının İyileştirilmesi İçin Öneriler

Kadınların siyasal süreçlere katılımının iyileştirilmesi için bir dizi kapsamlı politika ve strateji geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, en önemli nokta, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik olarak siyasette temsil eksikliğinin giderilmesidir. Türkiye’de kadınların siyasal katılımı, yasal düzenlemelerle teşvik edilse de bu düzenlemelerin etkili bir şekilde hayata geçirilmesi ve toplumsal düzeyde benimsenmesi

gerekmektedir (Doğru, 2023: 252). İlk olarak, siyasal partilerdeki kadın kotasının yalnızca yasal bir zorunluluk olarak kalmaması, aynı zamanda partilerde kadınların aktif olarak siyasette yer almasını sağlayacak etkin mekanizmaların oluşturulması önem taşımaktadır. Kadın kotasının artırılması, kadınların siyasal süreçlerde daha görünür hale gelmelerini sağlayacaktır. Ancak bunun yanı sıra, kadınların parti içi liderlik pozisyonlarına ulaşabilmelerini kolaylaştıracak mentor programları ve eğitimler düzenlenmelidir (Beken, 2015: 160).

Kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmak için eğitim en temel unsurlardan biridir. Kadınların siyasi bilgi ve bilinç düzeylerini artırmak için erken yaşlardan itibaren siyasal eğitim müfredatının güçlendirilmesi gerekmektedir. Siyaset, cinsiyet fark etmeksizin tüm bireylerin katılımıyla güçlenebilmektedir, bu nedenle özellikle genç kadınlar için siyasal bilinçlendirme programları ve liderlik kursları düzenlenmelidir (Demir, 2015: 40). Bu bağlamda, üniversitelerde ve ortaöğretim düzeyinde kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve siyasal katılım konularında farkındalık yaratacak dersler ve etkinlikler düzenlenmelidir. Böylelikle kadınlar, siyaset sahnesine daha donanımlı bir şekilde çıkabilmektedir ve haklarını daha etkili savunabilir hale gelebilmektedir (Bouraoui, 2012).

Kadınların siyasal süreçlerde daha fazla yer almasını teşvik etmek amacıyla ayrıca finansal desteklerin sağlanması gerekmektedir. Kadın adayların seçim kampanyalarında karşılaştıkları en büyük engellerden biri finansal kaynak eksikliğidir. Bu sorunu çözmek için kadınlara yönelik seçim kampanyası fonları oluşturulmalı ve bu fonlar özellikle genç kadın siyasetçilere destek olmalıdır (Güçlü, 2018: 205). Mikro kredi programları ya da kamu kaynaklı fonlarla desteklenen kadın adaylar, siyasal süreçlere katılma konusunda daha fazla cesaretlendirilecektir. Aynı zamanda, siyasi partiler içinde kadınların finansal kaynaklara erişimi kolaylaştırılmalı, parti içi destek mekanizmaları oluşturulmalıdır (Karadaş & Arslan, 2022: 150).

Kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmanın bir diğer yolu, medya ve kamuoyunda kadın temsiliyetinin güçlendirilmesidir. Medyanın, kadın siyasetçilere yönelik cinsiyetçi dil ve tutumları ortadan kaldırması gerekmektedir. Bu konuda medyanın daha duyarlı bir dil kullanması, kadınların toplum tarafından kabul görmesini kolaylaştıracaktır. Medyada kadın siyasetçilerin başarılarının ve liderlik rollerinin daha

fazla vurgulanması, kadınların siyasetteki yerini güçlendirecek önemli bir adım olacaktır (Seki, 2016: 52). Ayrıca, medya organlarında kadınların yer aldığı siyasal programlar, tartışma platformları ve liderlik hikayeleri yaygınlaştırılmalıdır. Bu tür çalışmalar, kadınların siyasette var olma mücadelesini daha görünür hale getirecek ve toplumun farklı kesimlerinde kadın siyasetçilerin kabul görmesini sağlayacaktır (Çiçek & Çopur, 2018: 16).

Bir başka önemli öneri ise, kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmak amacıyla STK'larla iş birliğinin güçlendirilmesidir. Kadın STK'ları, kadınların siyasetteki varlığını desteklemek ve savunmak adına önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu nedenle, kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmaya yönelik STK'lar ile kamu kurumları arasında daha etkin bir iş birliği sağlanmalıdır (Onay, 2013: 106). Bu iş birliği kapsamında, kadınların siyasetteki engellerinin ortadan kaldırılması için STK'lar tarafından yapılan çalışmalar desteklenmeli, kadınların liderlik pozisyonlarına gelmelerini teşvik edecek projeler hayata geçirilmelidir. Aynı zamanda, bu STK'ların siyasal partilerle daha yakın iş birliği içinde olması, kadın siyasetçilerin partiler içinde daha fazla destek bulmasına yardımcı olacaktır (Baloğlu & Dilek, 2023: 270).

Siyasal kültür ve geleneksel değerlerin kadınların siyasal süreçlere katılımını engelleyen önemli faktörler arasında yer aldığı Türkiye'de, toplumsal dönüşümün sağlanabilmesi için kadınların liderlik rollerini üstlenebileceği bir siyasal kültür yaratılması gerekmektedir. Bu bağlamda, siyasal partilerde ve yerel yönetimlerde kadınların liderlik pozisyonlarına daha fazla yer verilmelidir. Kadınların sadece sembolik rollerle değil, karar alma süreçlerinde aktif olarak yer almasını sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalıdır (Uysal vd., 2016: 78). Bunun yanı sıra, yerel düzeyde kadın muhtarlar ve belediye başkanlarının sayısının artırılması için teşvik edici programlar hayata geçirilmelidir. Kadın muhtarlar, yerel siyasetin en önemli bileşenlerinden biridir ve yerel düzeyde kadınların güçlendirilmesi, siyasal süreçlerde genel olarak daha fazla yer almalarına olanak tanıyacaktır (Mutlu, 2015: 103).

Kadınların siyasal süreçlerde daha fazla yer alması için ayrıca hukuki reformlar yapılmalıdır. Kadınların siyasi temsili, yalnızca yasal düzenlemelere bağlı kalmamalı, aynı zamanda bu düzenlemelerin uygulanabilirliği artırılmalıdır. Bu kapsamda, kadınların siyasal katılımını artırmaya yönelik pozitif ayrımcılık politikalarının tüm siyasi partilerde

eşit şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Siyasi partilerde kadın kotasının artırılması, kadınların daha fazla liderlik pozisyonuna gelmesini sağlayacaktır (Doğru, 2023: 261).

Bu bakımdan, kadınların siyasal süreçlere katılımını artırmak için eğitim, ekonomik destekler, medya ve STK iş birlikleri gibi çok boyutlu stratejiler geliştirilmelidir. Kadınların siyasette daha fazla yer alabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik kapsamlı politikalar hayata geçirilmeli ve bu politikaların uygulamaya dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte, kadınların siyasal katılımının artırılması, demokrasinin güçlenmesine ve toplumsal yapının daha adil bir hale gelmesine katkı sağlayacaktır.

2.6.4. Seçim Barajı Engeli

Seçim barajı, demokratik temsil mekanizmalarını sınırlayan önemli bir engel olarak değerlendirilir ve özellikle kadınların siyasal katılımını olumsuz etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkar. Türkiye’de uygulanan %10’luk seçim barajı, dünya genelindeki en yüksek barajlardan biri olup hem kadınların hem de diğer marjinal grupların parlamentoda temsil edilme şansını azaltmaktadır (Demir, 2015). Kadınların, siyasal arenada varlık göstermelerini zorlaştıran bu baraj, kadınların aday olma cesaretini kırmakta ve kadın temsil oranının düşük kalmasına yol açmaktadır (Akgün, 2018).

Seçim barajı, genel olarak küçük ve orta ölçekli partilerin meclise girmesini zorlaştırarak, büyük partilerin egemenliğini pekiştirmektedir. Bu durum, kadınların siyasetteki temsilini de doğrudan etkilemektedir; zira kadın adaylara daha fazla yer veren küçük partiler, baraj nedeniyle meclise girememekte veya temsilde yetersiz kalmaktadır (Bouraoui, 2012). Türkiye’de kadınların siyasete katılımının kısıtlı olmasının altında yatan nedenlerden biri de bu seçim barajı engelidir. Seçim barajının yüksek olması, kadınların adaylık süreçlerine katılımını sınırlandırarak, siyasetin erkek egemen bir yapı olarak kalmasına neden olmaktadır (Babayeva, 2018). Bu bağlamda, seçim barajı, kadınların siyasal katılımının önündeki kurumsal engellerden biri olarak ele alınabilmektedir.

Seçim barajının bir diğer etkisi, kadınların siyasal partilerde aday olarak gösterilme oranını düşürmesidir. Yüksek baraj, siyasi partileri seçimlerde daha fazla kazanma olasılığı olan adayları tercih etmeye zorlar ve bu adaylar genellikle erkeklerden seçilir

(Doğru, 2023). Partiler, barajı aşma hedefi doğrultusunda, kadın adaylar yerine toplumda daha fazla tanınan ve siyasal arenada tecrübesi olan erkek adaylara yönelmektedir. Bu eğilim, kadınların siyasete katılımını azaltmakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik çabaları baltalamaktadır (Arslanel, 2021).

Ayrıca, seçim barajı nedeniyle mecliste yeterince temsil edilmeyen küçük partiler, kadınların politika oluşturma süreçlerine katılımını da kısıtlar. Kadınların siyasal katılımı, sadece mecliste yer alma değil, aynı zamanda politika yapma ve karar alma süreçlerinde etkin rol oynama anlamına gelir (Baloğlu & Dilek, 2023). Bu nedenle, seçim barajının kadınların siyasal katılımı üzerindeki olumsuz etkisi, sadece kadın milletvekili sayısının azalması ile sınırlı kalmayıp, kadınların toplumsal sorunların çözümünde ve kadın hakları konusunda politika geliştirme sürecine katılımını da engellemektedir (Atik, 2022).

Bu bağlamda, seçim barajının kaldırılması veya düşürülmesi, kadınların siyasete katılımını artırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek açısından kritik bir öneme sahiptir (Akıncı & Eriş, 2019). Özellikle kadınların siyasal arenada eşit temsilini sağlamak için seçim barajının %5'in altına indirilmesi, kadınların partilerde ve mecliste daha aktif bir rol oynamalarına olanak sağlayacaktır. Seçim barajının yüksek olması, kadın adaylara ve toplumsal cinsiyet eşitliğine önem veren partilerin mecliste yer almasını zorlaştırmakta ve bu da kadınların siyasal katılımını olumsuz etkilemektedir (Güçlü, 2017). Bu nedenle, kadınların siyasette daha fazla yer alabilmesi ve kadın temsiliyetinin güçlenmesi için seçim barajının düşürülmesi veya alternatif temsil sistemlerinin benimsenmesi gerekmektedir.

2.6.5. d'Hondt Sistemi

d'Hondt sistemi, seçim sonuçlarının nispi temsil esasına göre belirlenmesi amacıyla kullanılan bir hesaplama yöntemi olup, siyasi partiler arasındaki oy oranlarına göre milletvekili dağılımını düzenler. Ancak, bu sistemin özellikle kadınların siyasal katılımı üzerindeki etkisi oldukça tartışmalıdır. d'Hondt sistemi, genellikle büyük partilerin avantajına hizmet ederek, küçük partilerin ve bağımsız adayların meclise girme şansını azaltmaktadır (Karaçuka, 2018). Bu durumda, özellikle kadınların yoğun olarak yer aldığı ve kadınların siyasetteki varlığını destekleyen küçük partilerin meclise girmesi zorlaşmakta, bu da kadınların temsiliyetini olumsuz yönde etkilemektedir (Demir, 2015).

d'Hondt sisteminin bu özelliği, büyük partilerin daha fazla sandalye kazanmasını sağlarken, kadınların aday olarak gösterilme ve meclise girme olasılığını azaltır. Çünkü büyük partiler, genel olarak daha geleneksel ve erkek egemen bir siyasi yapıya sahip olduklarından, aday listelerinde kadınlara daha az yer verme eğilimindedir (Doğan, 2015). Bu da kadınların siyasette etkin rol almasını ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Oysaki küçük partiler, kadınların siyasal katılımını teşvik etmekte ve aday listelerinde kadınlara daha fazla yer vermektedir (Beken, 2015). Ancak, d'Hondt sistemi nedeniyle bu partilerin mecliste yeterince temsil edilememesi, kadınların siyasal katılımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Ayrıca, d'Hondt sistemi, kadınların yerel ve ulusal siyasette söz sahibi olma potansiyelini de kısıtlar. Kadınların siyasette aktif rol alabilmeleri, genellikle yerel düzeyde başladığı için, küçük partilerin yerel siyasetteki temsil gücünün zayıflaması, kadınların politik kariyerlerini geliştirme olanaklarını da azaltmaktadır (Kızılaslan & Otcu, 2023). Bu da kadınların ulusal siyaset sahnesinde yükselme ve karar alma mekanizmalarına katılma şansını düşürmektedir (Marangoz vd., 2016). Özellikle kırsal alanlarda kadınların siyasal katılımını artırmayı hedefleyen politikaların uygulanmasında, d'Hondt sisteminin büyük partilere avantaj sağlaması, kadınların siyaset yapma alanını daraltmaktadır (Güçlü, 2018).

d'Hondt sisteminin kadınların siyasal katılımını sınırlandıran bir diğer etkisi, aday listelerinin sıralaması üzerindeki kontrolüdür. Büyük partiler, listelerin üst sıralarına genellikle erkek adayları yerleştirirken, kadın adaylar listelerde daha alt sıralarda kendilerine yer bulabilmektedir (Kutlu, 2018). d'Hondt sistemi nedeniyle, partilerin aldığı oy oranına göre milletvekili çıkarma sayısı belirlendiğinde, alt sıralarda bulunan kadın adayların meclise girme şansı önemli ölçüde azalmaktadır (Bozkaya, 2014). Bu durum, kadınların sadece seçime katılımını değil, seçilmelerini ve mecliste temsil edilmelerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu nedenle, d'Hondt sisteminin kadınların siyasal katılımı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için, aday listelerinde cinsiyet kotası uygulaması gibi önlemler alınması gerekmektedir (Levent vd., 2018). Kadınların listelerde daha üst sıralarda yer alması, mecliste daha fazla kadın temsiline sağlanmasına yardımcı olabilmektedir. Bunun yanı sıra, kadınların siyasal katılımını desteklemek amacıyla, d'Hondt sisteminin

yerine daha adil temsil saęlayan seçim sistemlerinin uygulanması da dūřūnūlebilmektedir. Bu baęlamda, kadınların siyasette daha fazla yer alabilmesi ve toplumsal cinsiyet eřitlięinin saęlanabilmesi için, d'Hondt sisteminin getirdięi kısıtlamaların gōzden geçirilmesi ve uygun politika deęiřikliklerinin yapılması bōyōk önem tařımaktadır (Gūngōr, 2017).

3. BÖLÜM

KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞI BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIMINI ETKİLEYEN UNSURLARIN NEVŞEHİR İLİ ÖRNEĞİNDE BELİRLENMESİ

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörleri incelemek amacıyla planlanmış olup, Nevşehir ili özelinde uygulanmıştır. Araştırma, nicel araştırma tekniklerinden biri olan anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma tekniğinin tercih edilmesinin temel nedeni, geniş bir örneklem grubundan elde edilen verilerle genel geçer sonuçlara ulaşmayı hedeflemesidir. Araştırmanın temel amacı, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen unsurları tespit etmek ve bu unsurların kadınların siyasal katılımı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Nevşehir ili, 2024 yılı itibarıyla toplam 229.184 seçmene sahiptir (YSK, 2024). Merkez ilçesi, 106.100 toplam seçmenle ilin en büyük nüfusa sahip yerleşim birimidir. Bu ilçeyi sırasıyla Ürgüp (28.527 seçmen) ve Avanos (25.480 seçmen) takip etmektedir. Nevşehir ili nüfusu ise 2023 yılı itibarıyla toplam 315.994 kişi olup, kadın nüfusu 160.097 kişi ile toplam nüfusun %50,66'sını oluşturmaktadır. Kadınların, toplam nüfus içindeki ağırlıkları ve yerel siyaset açısından taşıdıkları potansiyel, siyasal katılımı etkileyen faktörlerin detaylı analiz edilmesini gerektirmektedir. Bu çalışma, Nevşehir'de kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını belirleyen temel unsurları ortaya koymayı hedeflemektedir.

Literatürde kadınların siyasal katılımını etkileyen yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu ve sosyal güvence gibi faktörler genel anlamda incelenmiştir; ancak bu çalışma, Nevşehir ili özelinde bu faktörleri yerel düzeyde ele alarak bilgi eksikliğini gidermeyi amaçlamaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel bir model olan ilişkisel tarama modeline dayanmaktadır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin ortaya

konulmasına yönelik olarak kullanılan bir tekniktir (Büyüköztürk, 2016). Bu araştırmada da kadınların oy verme davranışlarını etkileyen değişkenler (partinin ideolojisi, liderin cinsiyeti, çevresel etkiler vb.) ile siyasal katılım arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca, araştırmada faktör analizine dayalı olarak oy verme davranışını etkileyen faktörler belirlenmiş ve bu faktörlerin geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir. Özellikle, Karakuşlu (2019) tarafından hazırlanan ölçek kullanılarak seçmen davranışlarının anlaşılmasına yönelik analizler yapılmıştır.

Bu araştırmanın modeli doğrultusunda, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen değişkenlerin incelenmesine yönelik araştırma soruları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışlarındaki temel değişkenler nelerdir?

Bu soru, betimsel bulgular ile kadınların oy verme davranışlarını etkileyen faktörlerin (partinin ideolojisi, liderin cinsiyeti, çevresel etkiler, adayın cinsiyeti, siyasi uygulamalar, sosyal çevre vb.) tespit edilmesine yöneliktir.

2. Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu sorunun yanıtı, yaş gruplarına göre kadınların oy verme davranışlarındaki farklılıkların belirlenmesi için ANOVA testi ile araştırılacaktır.

3. Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Bu sorunun yanıtı, kadınların eğitim seviyeleri ile oy verme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek için ANOVA testi uygulanarak araştırılacaktır.

4. Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

Bu sorunun yanıtı, evli ve bekar kadınların oy verme tercihlerini etkileyen faktörlerin karşılaştırılması amacıyla t-testi ile analiz edilecektir.

5. **Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, sosyal güvence durumlarına (SSK, BAĞ-KUR, Emekli Sandığı, sosyal güvencesi olmama) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?**

Bu sorunun yanıtı, ANOVA testi ile sosyal güvence durumuna göre oy verme davranışlarındaki farklılıkları tespit etmeye yönelik olacaktır.

6. **Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?**

Bu sorunun yanıtı, kadınların aylık gelir düzeyleri ile oy verme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek için ANOVA testi ile araştırılacaktır.

7. **Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, çocuk sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?**

Bu sorunun yanıtı, çocuk sahibi olmanın oy verme davranışlarına etkisini belirlemek için ANOVA testi ile incelenecektir.

8. **Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışları, yaşadıkları ilçeye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?**

Bu sorunun yanıtı, ilçelere göre oy verme davranışlarının nasıl farklılık gösterdiğini tespit etmek amacıyla ANOVA testi ile araştırılacaktır.

9. **Nevşehir ilindeki kadınların oy verme davranışlarını etkileyen faktörler arasında (partinin ideolojisi, liderin cinsiyeti, adayın cinsiyeti, sosyal çevre vb.) anlamlı ilişkiler mevcut mudur?**

Bu sorunun yanıtı, faktörler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla korelasyon ve faktör analizine dayalı olarak araştırılacaktır.

Bu araştırma soruları, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen farklı demografik ve çevresel faktörlerin nasıl bir ilişki içinde olduğunu kapsamlı bir şekilde incelemek üzere oluşturulmuştur.

3.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Nevşehir ili sınırları içerisinde yaşayan, 18 yaş ve üzeri, oy kullanma hakkına sahip kadınlar oluşturmaktadır. Bu çalışma, Nevşehir ilinde yaşayan

kadınların siyasal katılımına yönelik olduğu için evren seçimi bu il ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın örnekleme ise kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi, araştırmacının ulaşabileceği, görüşmeyi kabul eden bireylerden veri toplamasına olanak tanıyan bir örnekleme yöntemidir (Patton, 2002). Bu araştırmada, anket sonuçlarında olası hataların önüne geçmek amacıyla G-Power analizine göre en az 348 kadın seçmene ulaşılması hedeflenmiş, ancak güvenilir sonuçlar elde edebilmek amacıyla 527 kadına ulaşılmıştır. Bu sayede, farklı yaş gruplarından, sosyoekonomik statülerden ve eğitim düzeylerinden kadınların siyasal katılım davranışları üzerinde geniş çaplı veri elde edilmiştir.

Araştırmaya katılanların demografik dağılımlarına dair tanımlayıcı istatistikleri bu kısımda verilmiştir. Bu kapsamda öncelikle eğitim durumu değişkeni ele alınmıştır.

Tablo 1. Eğitim durumuna göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
İlköğretim	236	44,8
Ortaöğretim	188	35,7
Lise	82	15,6
Yüksekokul ve Üzeri	21	4,0
Total	527	100,0

Tablo 1’de katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri içermektedir. İlköğretim seviyesinde eğitim alan katılımcıların sayısı 236 olup, toplam katılımcı sayısının %44,8’ini temsil etmektedir. Ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan katılımcıların sayısı 188’dir ve bu grup toplam katılımcıların %35,7’sini kapsamaktadır. Lise mezunu katılımcıların sayısı 82’dir ve toplam katılımcıların %15,6’sını oluştururken, yüksekokul ve üzeri düzeyde eğitim almış katılımcıların sayısı 21’dir ve bu kategori toplam katılımcıların %4,0’ını temsil etmektedir.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 2. Medeni durumlarına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
Evli	444	84,3
Bekar	83	15,7
Total	527	100,0

Tablo 2’de katılımcıların medeni durumlarına göre tanımlayıcı istatistikleri içermektedir. Evli katılımcı sayısı 444’tür ve toplam katılımcıların %84,3’ünü oluşturur. Bekar katılımcı sayısı 83’tür ve toplam katılımcıların %15,7’sini temsil eder.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 2. Yaşa göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
18-26	7	1,3
27-32	64	12,1
33-40	273	51,8
41-48	132	25,0
49+	51	9,7
Total	527	100,0

Tablo 3’te katılımcıların yaşlarına göre tanımlayıcı istatistikleri sunmaktadır. Katılımcılar, beş farklı yaş aralığına ayrılmıştır. En genç katılımcılar, 18-26 yaş aralığında bulunmakta ve toplam katılımcıların sadece %1,3’ünü oluşturmaktadır. Diğer bir yaş grubu olan 27-32 yaş aralığındaki katılımcılar, toplam katılımcıların %12,1’ini temsil etmektedir. En fazla katılımcının bulunduğu yaş aralığı ise 33-40 yaş aralığıdır ve toplam katılımcıların %51,8’ini kapsar. 41-48 yaş aralığındaki katılımcılar, toplam katılımcıların %25,0’ini oluştururken, 49 yaş ve üzerindeki katılımcılar toplamın %9,7’sini temsil etmektedir.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların çocuk sayısı değişkenine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4. Çocuk sayısına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
1 çocuk	128	24,3
2 çocuk	152	28,8
3 çocuk	126	23,9
3 çocuktan fazla	72	13,7
Çocuksuz	49	9,3
Total	527	100,0

Tablo 4’te katılımcıların çocuk sayısına göre tanımlayıcı istatistikleri sunmaktadır. Katılımcılar, beş farklı çocuk sayısı kategorisine ayrılmıştır. Bu kategorilerin detayları şu şekildedir: 1 çocuk sahibi katılımcılar, toplam katılımcıların %24,3’ünü oluştururken, 2

çocuk sahibi olan katılımcılar %28,8'lik bir orana sahiptir. 3 çocuk sahibi katılımcılar, toplam katılımcıların %23,9'unu kapsarken, 3 çocuktan fazla çocuğu olanlar ise %13,7'lik bir oranla büyük bir kısmı temsil etmektedir. Hiç çocuğu olmayan katılımcılar ise toplam katılımcıların %9,3'ünü oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların sosyal güvence durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal güvence durumuna göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
SSK	437	82,9
BAĞ-KUR	16	3,0
Emekli Sandığı	29	5,5
Sosyal güvencem yok	45	8,5
Total	527	100,0

Tablo 5'te katılımcıların sosyal güvence durumlarına göre tanımlayıcı istatistikleri sunmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, %82,9'luk bir oranla, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) kapsamındadır. Bu durum, katılımcıların önemli bir kısmının kamu sağlık hizmetlerine erişim imkanına sahip olduğunu göstermektedir. Bağımsız Sosyal Güvenlik Kurumu (BAĞ-KUR) kapsamında olan katılımcılar %3,0'lık bir orana sahipken Emekli Sandığı (4C) katılımcılar ise %5,5 orandadır. Ayrıca, sosyal güvencesi olmayan katılımcılar toplamın %8,5'ini oluşturmaktadır. Bu veriler, katılımcıların sosyal güvence durumlarının geniş bir yelpazede dağıldığını ve araştırmanın incelenen örnekleminin sosyal güvenlik profiline dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda katılımcıların gelir durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 6. Gelir durumlarına göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
0-13.000 TL arası	63	12,0
13.001-20.000 TL arası	261	49,5
20.001-30.000 TL arası	158	30,0
30.001 TL ve üzeri	45	8,5
Total	527	100,0

Tablo 6'da katılımcıların gelir durumlarına göre tanımlayıcı istatistikleri içermektedir. Gelir düzeyi 0-13.000 TL arasında olan katılımcı sayısı 63'tür ve toplam

katılımcıların %12,0'ini oluştururken, 13.001-20.000 TL arası gelire sahip katılımcılar %49,5'lik bir orana sahiptir. 20.001-30.000 TL arası gelire sahip katılımcı sayısı 158'dir ve toplam katılımcıların %30,0'unu temsil etmektedir. En yüksek gelir aralığı olan 30.001 TL ve üzeri gelire sahip katılımcılar ise 45 kişidir ve toplam katılımcıların %8,5'ini kapsamaktadır.

Tablo 4. İlçeye göre katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Frekans	Yüzde
Acıgöl	33	6,3
Avanos	82	15,6
Derinkuyu	22	4,2
Gülşehir	47	8,9
Hacıbektaş	52	9,9
Kozaklı	25	4,7
Merkez	87	16,5
Ürgüp	179	34,0
Total	527	100,0

Tablo 7’de araştırmaya katılan kadınların Nevşehir ilçelerine göre dağılımı frekans ve yüzde değerleriyle sunulmuştur. İlçeler arasında en yüksek katılımın %34,0 oranı ile Ürgüp’ten olduğu görülmektedir. Ürgüp, toplamda 179 kadın katılımcı ile en fazla temsil edilen ilçedir. Bu yüksek oran, ilçenin nüfus yoğunluğunun veya kadınların araştırmaya katılma konusundaki istekliliklerinin yüksek olabileceğini göstermektedir.

Diğer yandan, Merkez ilçesi %16,5 ile ikinci sırada yer almaktadır ve toplamda 87 kadın katılımcıyı kapsamaktadır. Bu oran, ilin merkezi olarak toplumsal ve ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu bir bölge olmasından kaynaklanabilir.

Avanos, %15,6 ile üçüncü sırada gelmekte olup, toplamda 82 katılımcı ile temsil edilmektedir. Bu oran, ilçedeki kadınların oy verme davranışlarına ilişkin çeşitli faktörlerin incelenmesi açısından önemli bir veri seti oluşturmuştur.

Diğer ilçelerin oranlarına baktığımızda, Hacıbektaş %9,9 (52 katılımcı), Gülşehir %8,9 (47 katılımcı), Acıgöl %6,3 (33 katılımcı), Kozaklı %4,7 (25 katılımcı) ve Derinkuyu %4,2 (22 katılımcı) ile sıralanmaktadır. Bu ilçelerdeki katılımcı sayıları daha düşük olmakla birlikte, her bir ilçeden katılım sağlanmış olması, araştırmanın Nevşehir

ili genelinde kadınların oy verme davranışlarının kapsamlı bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, Karakuşlu (2019) tarafından geliştirilen ve oy verme davranışını etkileyen çeşitli faktörleri ölçen Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek, kadınların oy verme tercihlerine etki eden farklı değişkenleri (parti ideolojisi, parti lideri, adayın cinsiyeti, siyasi pazarlama uygulamaları, çevresel etkiler vb.) ölçmeyi hedeflemektedir. Anket formu, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların demografik bilgilerini (yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, sosyal güvence vb.) içeren sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, katılımcıların oy verme davranışlarını etkileyen faktörleri değerlendirmelerine yönelik Likert tipi sorular bulunmaktadır. Bu sorular, 5'li Likert tipi ölçek ile cevaplanmaktadır (Kesinlikle Hayır, Hayır, Kararsızım, Evet, Kesinlikle Evet).

3.1.4. Araştırmanın Veri Analiz Yöntemi

Araştırma hipotezlerinin sınanması için bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Hipotezlerin analizinde değişkenler arasındaki ilişkilerin yön ve şiddetini anlamak amacıyla korelasyon analizlerine de başvurulmuştur. Ayrıca, faktörler arasındaki ilişkilerin ve anlamlı farkların olup olmadığını test etmek amacıyla ileri düzey istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermiştir. Analizlerde, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

3.1.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler (frekans dağılımları, yüzde ve standart sapma) kullanılmıştır. Ayrıca, oy verme davranışını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbirleri ile ilişkili olan çok sayıdaki değişkeni daha az sayıda ve bağımsız

faktörler altında toplayarak yapı geçerliliğini test etmeye yönelik bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2016). Bu çalışmada, Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Testi ile veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığı test edilmiştir. KMO değerinin 0,732 ve Bartlett Testi'nin p değerinin 0,000 çıkması, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir.

Bu analizlerin gerçekleştirilmesi aşamasında, Kaiser Meyer Olkin (KMO) testi kullanılarak kavramlar arası ilişkilerin faktör analizi için yeterli olup olmadığı değerlendirilmektedir. KMO testinin sonucunun en az 0,60 olması beklenirken (Tavşancıl, 2010: 50), bu çalışmanın kapsamında araştırmacı tarafından belirlenen ve toplam 17 sorudan oluşan anketin KMO ve Bartlett Test sonuçları Tablo 8.'de sunulmuştur.

Tablo 5. Seçmen Davranışları İçin KMO Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı.		,732
Bartlett Testi	Ki-kare	2369,824
	sd	45
	p	,000

Tablo 8'de yer alan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı, 0,732 olarak bulunmuştur ve bu değer, 0,60'tan büyük olduğu için ($KMO > 0,60$), veri setinin faktör analizi için uygun bir yapıya işaret etmektedir. Dolayısıyla, seçmen davranışlarının incelenmesi amacıyla kullanılan veri seti, faktör analizi için uygun bir temele sahiptir. Aynı tabloda sunulan Bartlett Testi, veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendiren bir diğer istatistiksel testtir. Bu testin Ki-kare değeri 2369,824 ve p değeri 0,000 olarak bulunmuştur. Bartlett Testi'nin düşük p değeri, null hipotezinin reddedilmesi anlamına gelir, yani veri seti faktör analizi için uygun bir yapıya sahiptir. Bu sonuç, Karakuşlu'nun (2019) çalışmasında bulunan 0,625 değerinden daha yüksektir, bu da kullanılan veri setinin daha uygun bir temele sahip olduğunu göstermektedir.

İlk faktör analizi sonuçlarına göre elde edilen bileşen matrisi, faktörleşmenin anlamlı olduğunu göstermiştir. Analiz sonucunda, toplam 10 madde üç farklı faktör altında toplanmıştır. Bu faktörlerin özdeğerleri ile açıklanan varyans değerleri Tablo 9'da detaylı bir şekilde sunulmuştur

Tablo 6. Faktörler İçin Bulunan Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları

Faktör	Özdeğer	Açıklanan toplam varyans (5)	Kümülatif %
Faktör 1	4,215	36,606	36,606
Faktör 2	2,955	25,664	62,270
Faktör 3	1,012	8,788	71,058

Ayrıca, analizde kullanılan değişkenlerin ölçme aracı tarafından ne kadar tam ve doğru bir şekilde ölçülebildiğini değerlendirmek amacıyla güvenilirlik durumları da incelenmiştir (Özdamar, 2016). Güvenilirliği belirlemek için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır, ki bu katsayı aynı zamanda iç tutarlılık ve homojenlik için bir ölçüdür. Her bir faktör için bu katsayının en az 0,70 olması beklenmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak elde edilen "döndürülmüş faktör bileşen matrisi" ile her bir faktör için hesaplanan Cronbach Alfa değerleri Tablo 10'da ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Bu değerler, kullanılan değişkenlerin analizde güvenilir bir şekilde kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	1	2	3
7. Belde veya köyümüzün ileri gelenleri oy verme tercihi etkiler	,869		
8. Parti liderlerinin kadın olması oy verme tercihi etkiler	,830		
6. Arkadaşlarım, komşularım oy verme tercihi etkiler	,822		
10. Adayın kadın olması oy verme tercihi etkiler	,768		
4. Oy verme tercihi partinin siyasi uygulamaları (reklam sosyal medya vs) etkiler		,846	
5. Akrabalarım, yakınlarım oy verme tercihi etkiler		,793	
9. Parti yönetiminde kadınların bulunması oy verme tercihi etkiler		,773	
3. Oy verme tercihi partinin aday etkiler		,730	
1. Oy verme tercihi partinin görüşün, ideolojisi ve parti programı etkiler			,838
2. Oy verme tercihi parti lideri etkiler			,763
Cronbach's Alpha (top alfa: ,802)	,847	,827	,745

Tablo 10'da gözlemleneceği üzere, hesaplanan faktör yükü değerleri 0,730 ile 0,869 arasında değişmektedir. Birinci ve ikinci faktörler, sırasıyla 4 madde, üçüncü faktör ise 2 madde içermektedir. Ayrıca, Tablonun alt kısmında yer alan Cronbach Alfa değerleri incelendiğinde, birinci faktör için 0,847, ikinci faktör için 0,827 ve üçüncü faktör için 0,745 değerlerine ulaşılmıştır. Toplam alfa değeri ise 0,802 olarak bulunmuştur. Bu değerler, her bir faktörün iç tutarlılık ve homojenlik açısından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Tüm bu bulgular, kullanılan değişkenlerin güvenilir bir şekilde ölçüldüğünü ve analiz sonuçlarının geçerli olduğunu desteklemektedir.

Son olarak, faktör analizi sonucu elde edilen 3 faktörden oluşan sorular, madde ve faktör bazında Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 8. Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Faktörler ve Maddeler

	1
7. Belde veya köyümüzün ileri gelenleri oy verme tercihi etkiler	Faktör 1 Kadının varlığı ve Çevre etkisi
8. Parti liderlerinin kadın olması oy verme tercihi etkiler	
6. Arkadaşlarım, komşularım oy verme tercihi etkiler	
10. Adayın kadın olması oy verme tercihi etkiler	
4. Oy verme tercihi partinin siyasi uygulamaları (reklam sosyal medya vs) etkiler	Faktör 2 Parti ile ilgili hususlar
5. Akrabalarım, yakınlarım oy verme tercihi etkiler	
9. Parti yönetiminde kadınların bulunması oy verme tercihi etkiler	
3. Oy verme tercihi partinin adayı etkiler	
1. Oy verme tercihi partinin görüşü, ideolojisi ve parti programı etkiler	Faktör 3 İdeolojik hususlar
2. Oy verme tercihi parti lideri etkiler	

Faktör analizi sonucunda, üç ana faktör belirlenmiştir: 1) Kadının varlığı ve çevre etkisi, 2) Parti ile ilgili hususlar, 3) İdeolojik hususlar. Bu faktörler altında toplanan değişkenler, kadınların siyasal katılım davranışlarına yönelik önemli bulgular sunmuştur. Elde edilen faktörlerin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmış ve tüm faktörler için alfa değerlerinin 0,70’in üzerinde olduğu görülmüştür, bu da ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.2. BULGULAR

3.2.1. Betimsel Bulgular

3.2.1.1. Madde 1

Birinci madde, kadınların oy verme tercihlerinde partinin görüşü, ideolojisi ve programının etkili olup olmadığını incelemektedir. Tablo 12'deki veriler, katılımcıların büyük bir kısmının bu konuda kararsız olduğunu göstermektedir (%40,2). Bu durum, birçok kadının, bir partinin ideolojik yapısı ve programının oy verme tercihi üzerinde belirleyici olup olmadığını net bir şekilde ifade etmekte zorlandığını ya da bu unsurların etkisinin kişisel tercihlere göre değişkenlik gösterdiğini düşündüğünü gösterir.

Tablo 9. Madde 1'e Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Oy verme tercihimin partinin görüşü, ideolojisi ve parti programı etkiler	46 (8,7%)	142 (26,9%)	212 (40,2%)	104 (19,7%)	23 (4,4%)

Öte yandan, “Katılıyorum” diyenlerin oranı %26,9 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %8,7’dir. Bu iki oran toplandığında, katılımcıların yaklaşık %35,6’sı, partinin ideolojisi ve programının oy verme tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu sonuç, partilerin ideolojik ve programatik pozisyonlarının belirli bir seçmen kitlesi üzerinde ciddi bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan, “Katılmıyorum” diyenlerin oranı %19,7, “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin oranı ise %4,4 olarak bulunmuştur. Toplamda %24,1’lik bu oran, partinin ideolojisinin ve programının oy verme tercihi üzerinde daha az etkili olduğunu düşünen bir kitlenin de varlığını ortaya koymaktadır. Bu kitle, muhtemelen parti politikalarından ziyade liderin karizması, adayın kişisel özellikleri veya başka faktörleri daha belirleyici görmektedir. Genel olarak bakıldığında, katılımcıların önemli bir kısmının partinin ideolojik pozisyonlarına dikkat ettiğini, ancak bu konuda net bir yargıya varmakta zorlanan önemli bir kitlenin de bulunduğunu söylemek mümkündür.

3.2.1.2. Madde 2

Tablo 13. Madde 2'ye Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Oy verme tercihimin parti lideri etkiler	60 (11,4%)	154 (29,2%)	189 (35,9%)	100 (19,0%)	24 (4,6%)

Bu madde, oy verme tercihlerinde parti liderinin etkisini incelemektedir. Tablo 13’e göre, katılımcıların %35,9’u bu konuda kararsızdır. Bu sonuç, liderin seçmen üzerindeki

etkisinin bireysel faktörlere göre değişkenlik gösterdiğine işaret etmektedir. Bazı kadınlar için liderin rolü belirleyici olabilirken, bazıları için bu faktör ikincil kalmaktadır.

“Katılıyorum” diyenlerin oranı %29,2 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %11,4’tür. Toplamda %40,6’lık bu oran, parti liderinin oy verme tercihleri üzerinde ciddi bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, liderin karizmasının, politik duruşunun ve söylemlerinin seçmen kitlesinin önemli bir bölümünü etkileyebildiğini göstermektedir. Liderin, partinin yüzü olarak algılanması, birçok seçmen için partinin vizyonunu temsil eden bir figür olmasına sebep olmaktadır.

Diğer yandan, “Katılmıyorum” diyen katılımcıların oranı %19,0 ve “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin oranı %4,6’dır. Toplamda %23,6’lık bu grup, parti liderinin oy verme tercihi üzerinde daha az etkili olduğunu savunmaktadır. Bu sonuçlar, seçmen davranışlarının yalnızca liderin popülaritesine bağlı olmadığını, seçmenlerin daha derinlemesine analizlerle oy tercihlerini belirlediklerini göstermektedir. Bu veriler, lider odaklı siyasetin yanı sıra, diğer parti özelliklerinin ve politikaların da dikkate alındığı bir seçmen kitlesinin varlığını ortaya koymaktadır.

3.2.1.3. Madde 3

Tablo 14. Madde 3'e Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Oy verme tercihimin partinin adayı etkiler	132 (25,0%)	208 (39,5%)	142 (26,9%)	42 (8,0%)	3 (0,6%)

Bu madde, oy verme tercihlerinde partinin adayının etkisini incelemektedir. Tablo14’e göre, katılımcıların %39,5’i “Katılıyorum” ve %25,0’ı “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu sonuçlar, toplamda %64,5’lik büyük bir çoğunluğun adayın özelliklerinin, duruşunun ve siyasi kimliğinin oy verme davranışı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Aday, parti programını ve ideolojisini seçmene en yakın şekilde aktaran kişi olarak görülebilmektedir ve bu nedenle oy verme davranışında belirleyici bir role sahiptir.

Bu yüksek oran, seçmenlerin çoğunluğunun oy kullanırken sadece partiye değil, aynı zamanda adayın kendisine dikkat ettiğini, adayın halka ne kadar hitap ettiği, deneyimi, duruşu ve vizyonunun da önemli bir etki yarattığını göstermektedir. Özellikle adayın toplumun değerlerini ve beklentilerini yansıtmaması, seçmenlerin oy tercihlerini ciddi şekilde etkileyebilmektedir.

"Kararsızım" diyenlerin oranı %26,9'dur. Bu grup, adayın oy verme tercihindeki etkisini net olarak belirleyemeyen ya da bu etkiye karşı nötr olan bir kitlenin varlığını göstermektedir. Bu kararsızlık, seçmenlerin adayın kendisi ile partinin genel politikalarını birbirinden ayırma eğiliminde olabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan, "Katılmıyorum" diyenlerin oranı %8,0 ve "Kesinlikle Katılmıyorum" diyenlerin oranı %0,6'dır. Bu oranlar, partinin adayının oy verme tercihinde daha az etkili olduğunu düşünen, daha çok partinin genel politikasına veya ideolojisine odaklanan bir azınlık kitlenin varlığına işaret etmektedir. Bu kitle, oy verirken adayın bireysel niteliklerinden ziyade partinin ideolojik yapısını veya programını ön planda tutmaktadır.

3.2.1.4. Madde 4

Tablo 10. Madde 4'e Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Oy verme tercihim partinin siyasi uygulamaları (reklam, sosyal medya vs.) etkiler	89 (16,9%)	178 (33,8%)	166 (31,5%)	73 (13,9%)	21 (4,0%)

Bu madde, partinin oy verme tercihi üzerindeki siyasi uygulamalarının, özellikle reklam ve sosyal medya kampanyalarının etkisini değerlendirmektedir. Tablo 15'e göre, katılımcıların %33,8'i "Katılıyorum" ve %16,9'u "Kesinlikle Katılıyorum" demiştir. Bu sonuç, toplamda %50,7'lik bir oranla, partinin gerçekleştirdiği siyasi kampanyaların seçmen üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Günümüzde sosyal medya, reklam kampanyaları ve dijital içerik, partilerin mesajlarını geniş kitlelere

ulaştırmada oldukça etkili araçlar haline gelmiştir. Bu nedenle, birçok seçmen, partilerin bu alanlardaki etkinliğini değerlendirerek oy verme davranışını belirlemektedir.

"Kararsızım" diyenlerin oranı %31,5'tir. Bu grup, siyasi uygulamaların etkisi konusunda belirsizliğini korumaktadır. Bu durum, bazı seçmenlerin partilerin sosyal medya kampanyalarına, reklamlarına ve diğer tanıtım faaliyetlerine karşı mesafeli olabileceğini ya da bu faaliyetlerin oy verme davranışını doğrudan etkilemediği görüşünde olabileceğini göstermektedir.

"Katılmıyorum" diyen katılımcıların oranı %13,9 ve "Kesinlikle Katılmıyorum" diyenlerin oranı %4,0'tır. Toplamda %17,9'luk bu grup, partilerin reklam, sosyal medya ve diğer siyasi uygulamalarının oy verme tercihleri üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını ifade etmektedir. Bu kişiler için oy verme tercihi, reklam ve kampanyalardan ziyade partinin ideolojik duruşu, programı veya liderin politikaları gibi daha temel unsurlara bağlı olabilmektedir.

3.2.1.5. Madde 5

Tablo 16. Madde 5'e Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Akrabalarım, yakınlarım oy verme tercihim etkiler	62 (11,8%)	143 (27,1%)	197 (37,4%)	97 (18,4%)	28 (5,3%)

Bu madde, bireylerin oy verme tercihlerinde aile bireylerinin, akrabaların ve yakın çevrenin etkisinin olup olmadığını incelemektedir. Tablo 16'ya göre, katılımcıların %27,1'i "Katılıyorum" ve %11,8'i "Kesinlikle Katılıyorum" demiştir. Bu sonuçlar, toplamda %38,9'luk bir oranın aile ve yakın çevrenin siyasi tercihleri konusunda etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Toplumsal ve kültürel yapının, aile ilişkilerinin, gelenek ve göreneklerin güçlü olduğu toplumlarda, özellikle yakın çevrenin fikirleri bireylerin siyasi kararlarını etkileyebilmektedir.

"Kararsızım" diyenlerin oranı %37,4'tür. Bu oldukça yüksek bir oran, birçok kadının aile ve yakın çevrenin etkisini net bir şekilde belirleyemediğini veya bu etkiden

tamamen emin olmadığını göstermektedir. Bu belirsizlik, bireyin aile ve çevre baskısına karşı kendi iradesini kullanma eğiliminde olduğunu ya da bu etkenlerin oy verme davranışındaki rolünün karmaşık olduğunu düşündüğünü ortaya koyabilmektedir.

"Katılmıyorum" diyenlerin oranı %18,4 ve "Kesinlikle Katılmıyorum" diyenlerin oranı %5,3'tür. Toplamda %23,7'lik bu grup, aile ve yakın çevrenin oy verme tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığını savunmaktadır. Bu kişiler, siyasi tercihlerinde daha çok bireysel analizlere, ideolojik duruşlara ve parti politikalarına odaklanıyor olabilmektedir. Özellikle eğitim seviyesi ve bireysel farkındalık arttıkça, kişisel tercihlerde dış etkilerin azaltılmasına yönelik bir eğilim gözlemlenebilmektedir.

3.2.1.6. Madde 6

Tablo 11. Madde 6'ya Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Arkadaşlarım, komşularım oy verme tercihim etkiler	29 (5,5%)	77 (14,6%)	162 (30,7%)	157 (29,8%)	102 (19,4%)

Bu madde, oy verme tercihlerinde arkadaşların ve komşuların etkisini incelemektedir. Tablo 17'ye göre, katılımcıların yalnızca %14,6'sı "Katılıyorum" ve %5,5'i "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Toplamda %20,1'lik bu oran, arkadaşların ve komşuların oy verme davranışı üzerindeki etkisinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, bireylerin arkadaş çevresi ve komşularının politik görüşlerine göre değil, kendi değerleri ve analizlerine göre oy verdiği yönünde bir eğilimi ortaya koymaktadır.

"Kararsızım" diyen katılımcıların oranı %30,7'dir. Bu grup, arkadaş ve komşuların etkisini kesin bir dille kabul etmese de reddetmemekte, bu etkinin var olup olmadığından tam olarak emin olamamaktadır. Bu belirsizliği, bazı katılımcıların arkadaş ve komşu çevrelerinin siyasi görüşlerini dikkate alıp almadıkları konusunda içsel bir kararsızlık yaşadıklarını veya bu faktörlerin oy verme davranışını belirleyen diğer unsurlar arasında ikincil konumda kaldığını göstermektedir. Bu, sosyal çevrenin oy verme tercihleri

üzerindeki etkisinin, bireysel değerler ve inançlarla yarıştığını ve zaman zaman öncelik sırasına giremediğini ortaya koyabilmektedir.

Diğer yandan, “Katılmıyorum” diyenlerin oranı %29,8, “Kesinlikle Katılmıyorum” diyenlerin oranı ise %19,4’tür. Toplamda %49,2’lik bu grup, arkadaş ve komşularının oy verme davranışları üzerinde önemli bir etkisi olmadığını vurgulamaktadır. Bu oran, bireylerin sosyal çevrenin etkisinden bağımsız bir şekilde, kendi analizleri, inançları ve ideolojik tercihleri doğrultusunda oy verdiğini göstermektedir. Bu da, sosyal baskı ve etkiden ziyade, kişisel düşünce ve ideallerin seçmen davranışında baskın olduğu yönünde bir izlenim yaratmaktadır.

Genel olarak, bu maddeye verilen yanıtlar, arkadaş ve komşuların, aile ve akrabalar kadar seçmen davranışı üzerinde güçlü bir etkiye sahip olmadığını, bireysel tercihlerin ve değerlendirmelerin daha baskın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, kadınların oy verme davranışlarının, yakın çevre etkisinden ziyade daha çok kişisel ve parti politikalarına dayalı değerlendirmelere göre şekillendiğini ortaya koymaktadır.

3.2.1.7. Madde 7

Tablo 12. Madde 7’ye Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Belde veya köyümüzün ileri gelenleri oy verme tercihim etkiler	14 (2,7%)	82 (15,6%)	131 (24,9%)	174 (33,0%)	126 (23,9%)

Bu madde, yerel liderlerin, özellikle belde ve köylerde yaşayan insanların oy verme tercihleri üzerindeki etkisini incelemektedir. Tablo 18’e göre, katılımcıların %33,0’ı “Katılmıyorum” ve %23,9’u “Kesinlikle Katılmıyorum” demiştir. Toplamda %56,9’luk bu oran, katılımcıların çoğunluğunun, belde veya köy ileri gelenlerinin oy verme tercihleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığını düşündüğünü göstermektedir. Bu sonuç, bireylerin yerel liderlerden bağımsız olarak kendi siyasi tercihlerini oluşturma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır.

Öte yandan, “Katılıyorum” diyenlerin oranı %15,6 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %2,7’dir. Toplamda %18,3’lük bu oran, yerel liderlerin, özellikle kırsal kesimde yaşayan veya yerel kültürel bağları güçlü olan bazı seçmenler için etkili olabileceğini gösterse de bu etkinin genelde oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

“Kararsızım” diyenlerin oranı %24,9’dur. Bu grubun varlığı, bazı katılımcıların belde veya köy ileri gelenlerinin etkisinin farkında olup bu etkinin kendilerinin oy verme davranışını ne kadar etkilediği konusunda kesin bir yargıya varamadığını göstermektedir. Bu belirsizlik, yerel liderlerin etkisinin doğrudan değil dolaylı olabileceğini veya kişisel inançlar ile yerel normlar arasında bir çatışma yaşandığını ifade edebilmektedir.

3.2.1.8. Madde 8

Tablo 13. Madde 8'e Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Parti liderlerinin kadın olması oy verme tercihi etkiler	23 (4,4%)	81 (15,4%)	159 (30,2%)	161 (30,6%)	103 (19,5%)

Bu madde, parti liderinin cinsiyetinin, özellikle kadın liderlerin oy verme tercihi üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Tablo 19’a göre, katılımcıların %30,6’sı “Katılmıyorum” ve %19,5’i “Kesinlikle Katılmıyorum” demiştir. Toplamda %50,1’lik bu oran, katılımcıların yarısından fazlasının parti liderinin cinsiyetinin, özellikle kadın olmasının, oy verme tercihi üzerinde önemli bir etkisi olmadığını düşündüğünü göstermektedir. Bu durum, seçmenlerin liderin cinsiyetine odaklanmaktan ziyade, liderin politik duruşu, yetkinliği ve vaatlerine daha fazla önem verdiğine işaret etmektedir.

“Katılıyorum” diyenlerin oranı %15,4 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %4,4’tür. Toplamda %19,8’lik bu grup, kadın liderlerin oy verme tercihlerini etkileyebileceğini ifade etmektedir. Bu oran, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve temsil konularını önemseyen seçmenlerin varlığını göstermektedir. Bu kesim için, liderin kadın olması, partinin toplumsal cinsiyet konularına yaklaşımı ve kadınların siyasetteki varlığının desteklenmesi açısından önemli bir kriter olabilmektedir.

“Kararsızım” diyenlerin oranı %30,2’dir. Bu oran, parti liderinin cinsiyetinin seçmen davranışı üzerindeki etkisi hakkında kararsız olan geniş bir kitlenin varlığını ortaya koymaktadır. Bu belirsizlik, liderin cinsiyetinden ziyade kişisel özelliklerine, söylemlerine ve politikalarına odaklanıldığını, ancak cinsiyetin de zaman zaman düşünceler üzerinde etkili olabileceği bir unsuru gösterir.

3.2.1.9. Madde 9

Tablo 14. Madde 9'a Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Parti yönetiminde kadınların bulunması oy verme tercihimin etkiler	23 (4,4%)	81 (15,4%)	159 (30,2%)	161 (30,6%)	103 (19,5%)

Bu madde, parti yönetiminde kadınların yer almasının, özellikle bu temsiliyetin oy verme tercihleri üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Tablo 20’ye göre, katılımcıların %30,6’sı “Katılmıyorum” ve %19,5’i “Kesinlikle Katılmıyorum” demiştir. Toplamda %50,1’lik bu oran, katılımcıların yarısından fazlasının, parti yönetiminde kadınların bulunmasının oy verme tercihi üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını düşündüğünü göstermektedir. Bu bulgu, seçmenlerin parti yönetiminde cinsiyet dengesinden ziyade, liderlik becerilerine, politik yetkinliğe ve parti politikalarına odaklandığını işaret etmektedir.

“Katılıyorum” diyenlerin oranı %15,4 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %4,4’tür. Toplamda %19,8’lik bu grup, parti yönetiminde kadınların bulunmasının, oy verme davranışları üzerinde etkili olabileceğini ifade etmektedir. Bu oran, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın temsiliyetinin siyasette önemli olduğuna inanan bir seçmen kitlesinin varlığını göstermektedir. Bu grup, özellikle partilerin kadınların siyasi ve yönetim alanında aktif rol almasını savunmasını, parti politikalarının desteklenmesinde bir kriter olarak değerlendirebilir.

“Kararsızım” diyenlerin oranı %30,2’dir. Bu oran, parti yönetimindeki kadın temsiliyetinin, seçmen davranışı üzerindeki etkisi konusunda kararsız olan önemli bir kitlenin varlığını ortaya koymaktadır. Bu belirsizlik, seçmenlerin parti politikaları ve yönetim dinamiklerini değerlendirirken cinsiyetin rolü hakkında net bir tutum sergilemekte zorlandığını veya bu faktörün diğer unsurlar arasında daha az belirleyici olduğunu düşündüğünü gösterir.

Bu sonuçlar, kadın temsiliyetinin oy verme davranışında tek başına belirleyici bir faktör olmadığını, ancak toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci taşıyan seçmen grupları için dikkate alınabilir bir kriter olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, seçmenlerin önemli bir bölümünün bu konuda kararsız kalması, parti yönetimindeki cinsiyet dengesinin karmaşık ve çok boyutlu bir konu olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

3.2.1.10. Madde 10

Tablo 15. Madde 10'a Dair Betimsel Bulgular

Madde	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Adayın kadın olması oy verme tercihi etkiler	34 (6,5%)	114 (21,6%)	159 (30,2%)	162 (30,7%)	58 (11,0%)

Bu madde, adayın cinsiyetinin, özellikle adayın kadın olmasının, oy verme davranışını nasıl etkilediğini incelemektedir. Tablo 21’e göre, katılımcıların %30,7’si “Katılmıyorum” ve %11,0’ı “Kesinlikle Katılmıyorum” demiştir. Toplamda %41,7’lik bu oran, katılımcıların önemli bir kısmının adayın cinsiyetine, özellikle kadın olup olmadığına, oy verme tercihi konusunda belirleyici bir faktör olarak bakmadığını göstermektedir. Bu sonuç, seçmenlerin adayın cinsiyetinden ziyade, politik duruşu, deneyimi ve kişisel niteliklerine odaklandığını düşündürmektedir.

“Katılıyorum” diyen katılımcıların oranı %21,6 ve “Kesinlikle Katılıyorum” diyenlerin oranı %6,5’tir. Toplamda %28,1’lik bu grup, adayın kadın olmasının oy verme davranışlarında etkili olabileceğini ifade etmektedir. Bu oran, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın temsiliyetinin siyasette daha fazla yer bulması gerektiğini savunan bir seçmen

kitlesinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu seçmen grubu, kadın adayların siyasi temsilde daha fazla yer almasının toplumsal dengeleri ve kadınların haklarını güçlendirebileceği inancını taşıyor olabilmektedir.

"Kararsızım" diyenlerin oranı %30,2'dir. Bu grubun varlığı, bazı katılımcıların adayın kadın olmasının oy verme tercihleri üzerindeki etkisini net bir şekilde değerlendiremediğini veya bu etkinin önemini tam olarak kavrayamadığını göstermektedir. Bu belirsizlik, seçmenlerin adayın cinsiyetini dikkate almakla birlikte, bu unsurun oy verme davranışındaki ağırlığının kişisel, politik ve kültürel bağlamlara göre değişebileceğine işaret eder.

Bu maddelere ilişkin değerlendirmeler, kadınların oy verme davranışında cinsiyetin, özellikle aday veya parti liderinin kadın olmasının, belirleyici bir unsur olup olmadığı konusundaki belirsizlikleri ve farklı yaklaşımları ortaya koymaktadır. Genel olarak, cinsiyetin doğrudan belirleyici olmadığı, ancak bireysel inançlar, toplumsal eşitlik düşünceleri ve kültürel faktörler göz önünde bulundurulduğunda dolaylı olarak etkili olabileceği görülmektedir. Ayrıca, yerel liderlerin ve sosyal çevrenin etkisinin kısıtlı olması, kadınların siyasi tercihlerini belirlerken daha bağımsız ve bireysel faktörlere yöneldiğini göstermektedir. Bu, modern toplumda bireysel özgürlük ve bağımsız siyasi düşüncenin, yerel ve geleneksel etkilerin önüne geçmeye başladığını ifade edebilmektedir.

3.2.2. Değişkenlere Göre Siyasal Katılım ve Oy Verme Tercihlerinin İncelenmesi

3.2.2.1. Yaş Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Tablo 22'de, kadınların yaşlarına göre oy verme tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçları sunulmaktadır. Bu analizde üç temel faktör ele alınmıştır: "Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar." Her bir faktör için yaş gruplarına göre sıra ortalamaları, ki-kare değerleri ve anlamlılık düzeyleri (p) değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, yaş gruplarına göre oy verme davranışlarını etkileyen faktörler arasındaki farklılıkları anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Tablo 16. Yaş Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

	Yaş	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	18-26	7	367,86	40,046	0,000
	27-32	64	340,05		
	33-40	273	243,81		
	41-48	132	291,26		
	49+	51	191,82		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	18-26	7	360,86	59,988	0,000
	27-32	64	331,68		
	33-40	273	229,80		
	41-48	132	323,14		
	49+	51	195,76		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	18-26	7	381,93	31,059	0,000
	27-32	64	313,55		
	33-40	273	231,09		
	41-48	132	288,77		
	49+	51	297,71		
	Total	527			

Kadının varlığı ve çevre, bir kadının oy verme davranışını etkileyen çevresel ve toplumsal faktörlerin incelendiği bir boyuttur. Tablo 22'deki verilere göre, bu faktör açısından en yüksek sıra ortalamasına sahip yaş grubu 18-26 yaş aralığıdır (367,86). Bu durum, genç kadınların oy verme davranışlarını belirlerken kadının toplumdaki yeri ve çevresel etkilerin daha belirgin bir rol oynadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, genç kadınlar, toplumun genel yapısı ve kadınların rolü üzerinden oy tercihlerini şekillendirme eğilimindedir.

Bu faktörde sıra ortalamasının yaş ilerledikçe azaldığı gözlemlenmektedir. Örneğin, 27-32 yaş grubunda bu ortalama 340,05'e düşerken, 33-40 yaş grubunda 243,81'e gerilemiştir. Bu azalma, kadınların yaş ilerledikçe çevresel faktörlerin oy verme davranışlarına olan etkisinin azaldığını, daha kişisel ve bireysel değerlendirmelerin ön plana çıktığını düşündürmektedir. En düşük sıra ortalamasına sahip olan grup ise 49 yaş ve üzerindeki kadınlardır (191,82). Bu grup, çevresel ve toplumsal etkilerden ziyade, partilerin politikaları ve kendi kişisel çıkarlarına göre oy verme eğilimi göstermektedir.

Ki-kare testi sonucuna göre bu farklılıklar anlamlıdır ($\chi^2=40,046$, $p<0,001$). Bu sonuç, yaş değişkeninin kadının varlığı ve çevresel etkiler ile ilişkili olarak oy verme

davranışını anlamlı şekilde etkilediğini göstermektedir. Özellikle genç yaş gruplarında bu faktörün daha belirgin bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Parti ile ilgili hususlar, seçmenlerin oy verirken parti politikaları, kampanyaları ve partinin genel duruşu gibi faktörleri değerlendirmelerini içerir. Bu bağlamda, 18-26 yaş aralığındaki kadınların bu faktörde de en yüksek sıra ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (360,86). Bu sonuç, genç kadınların parti odaklı oy verme eğilimi gösterdiklerini ve partiye bağlı unsurlara daha duyarlı olduklarını göstermektedir.

33-40 yaş grubunda bu faktörün etkisi önemli ölçüde düşerek sıra ortalaması 229,80 olarak belirlenmiştir. Bu, orta yaş grubundaki kadınların parti odaklı hususlardan ziyade, kendi çıkarlarını, adayın kişisel özelliklerini ya da partinin politikalarından bağımsız kişisel görüşleri değerlendirmeye başladıklarını göstermektedir. 49 yaş ve üzeri kadınlarda bu ortalama 195,76'ya düşmüştür. Bu, yaşın ilerlemesiyle birlikte partiye bağlı faktörlerin etkisinin azaldığına ve bireylerin farklı faktörlere dayalı oy verme tercihleri geliştirdiğine işaret etmektedir.

Ki-kare testi sonuçlarına göre bu farklılıkların anlamlı olduğu gözlemlenmiştir ($\chi^2=59,988$, $p<0,001$). Bu bulgu, yaş ilerledikçe parti ile ilgili hususların oy verme davranışını farklı şekillerde etkilediğini ve bu etkinin genç yaş grubunda daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, genç kadınların oy verme davranışlarının parti politikalarına daha duyarlı olduğunu, yaş ilerledikçe bu duyarlılığın yerini daha bireysel ve ideolojik değerlendirmelere bıraktığını göstermektedir.

İdeolojik hususlar, oy verme tercihinde partilerin ideolojisi, görüşleri ve parti programlarının etkisini inceleyen bir boyuttur. Tablo 3.22'deki verilere göre, bu faktörde de en yüksek sıra ortalamasına sahip grup 18-26 yaş aralığındaki kadınlardır (381,93). Bu durum, genç kadınların partilerin ideolojik duruşuna ve politikalarına daha hassas olduklarını göstermektedir. Özellikle, genç yaş grubu, partilerin ideolojilerini benimseme eğiliminde olup bu doğrultuda oy kullanmaktadır.

27-32 yaş grubunda bu ortalama 313,55'e düşmekte, ancak yaş ilerledikçe bu faktörün etkisinin farklı yaş gruplarında dalgalı bir seyir izlediği gözlemlenmektedir. Özellikle 41-48 yaş aralığında bu ortalama 288,77'ye gerilerken, 49 yaş ve üzeri kadınlarda tekrar yükselerek 297,71'e çıkmaktadır. Bu, yaşın ilerlemesiyle birlikte ideolojik faktörlerin etkisinin bir miktar azalsa da yaşlı kadınlar arasında ideolojik

düşüncenin oy verme davranışında yeniden önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu sonuç, genç ve ileri yaş gruplarındaki kadınların ideolojik düşüncelere daha duyarlı olduğunu, orta yaş grubunda ise bu etkinin azaldığını göstermektedir.

Ki-kare testi sonucuna göre bu farklılıklar anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=31,059$, $p<0,001$). Bu bulgular, kadınların yaşlarına göre partilerin ideolojik duruşlarına farklı şekilde tepki verdiğini göstermektedir. Özellikle genç ve ileri yaş grubundaki kadınlar, ideolojik düşüncelere daha hassas olup, oy verme tercihlerini bu faktörlere göre belirlemektedir.

Yaş değişkeni, kadınların oy verme davranışları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup, farklı yaş grupları oy verme tercihlerini farklı faktörlere göre belirlemektedir. Genç yaş grubu (18-26), hem kadının varlığı ve çevre hem parti ile ilgili hususlar hem de ideolojik faktörlere en duyarlı grup olarak dikkat çekmektedir. Bu, genç kadınların oy verme davranışlarında daha çok partinin görüşleri, çevresel etkiler ve ideolojik duruşların belirleyici olduğunu göstermektedir.

Yaş ilerledikçe çevresel faktörlerin etkisi azalırken, bireylerin kişisel değerlendirmeleri ve deneyimleri daha fazla ön plana çıkmaktadır. Orta yaş grubundaki kadınlar, daha çok adayın kişisel özellikleri, parti politikaları ve bireysel çıkarlarını göz önünde bulundurarak oy kullanma eğilimindedir. İleri yaş grubundaki kadınlar ise, çevresel faktörlerden bağımsız olarak ideolojik düşüncelere yeniden önem vererek oy tercihlerini şekillendirmektedir. Bu bulgular, yaşın kadınların oy verme davranışını anlamlı şekilde etkilediğini ve bu etkinin farklı yaş gruplarında farklı şekillerde ortaya çıktığını göstermektedir.

3.2.2.2. Eğitim Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların eğitim durumlarına göre oy verme tercihlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Eğitim, bireyin düşünce yapısını, toplumsal olaylara bakış açısını ve siyasi tercihlerini etkileyen önemli bir değişkendir. Tablo 23, eğitim durumuna göre kadınların oy verme davranışlarına etki eden üç temel boyutun (“Kadının varlığı ve çevre,” “Parti ile ilgili hususlar,” ve “İdeolojik hususlar”) sıra ortalamalarını, ki-kare değerlerini ve anlamlılık düzeylerini (p) göstermektedir.

Tablo 17. Eğitim Durumuna Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

Boyutlar	Eğitim Durumu	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	İlköğretim	236	261,19	13,196	0,004*
	Ortaöğretim	188	243,10		
	Lise	82	302,55		
	Yüksekokul ve Üzeri	21	332,14		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	İlköğretim	236	279,43	24,304	0,000*
	Ortaöğretim	188	222,45		
	Lise	82	309,05		
	Yüksekokul ve Üzeri	21	286,64		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	İlköğretim	236	266,21	40,158	0,000*
	Ortaöğretim	188	224,13		
	Lise	82	348,90		
	Yüksekokul ve Üzeri	21	264,64		
	Total	527			

*p<0,05

Bu faktör, kadınların oy verme tercihlerini etkileyen çevresel ve toplumsal etkileri ele almaktadır. Tablo 23'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup, "Yüksekokul ve Üzeri" eğitim düzeyine sahip kadınlardır (332,14). Bu, yükseköğrenim gören kadınların oy verme tercihlerini belirlerken kadının toplumdaki yeri ve çevresel etkiler gibi unsurlara daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Yüksek eğitim düzeyi, kadınların çevresel ve toplumsal faktörlere karşı farkındalıklarını artırmakta ve onları daha duyarlı kılmaktadır. Bu kadınlar, özellikle kadının varlığı, toplumsal eşitlik, haklar ve temsil konularında daha bilinçli olup, oy tercihlerinde bu etkenleri ön plana almaktadırlar.

Sıra ortalamalarına bakıldığında, eğitim düzeyi azaldıkça kadının varlığı ve çevre faktörünün oy verme davranışları üzerindeki etkisinin azaldığı gözlemlenmektedir. Örneğin, lise mezunu kadınlarda sıra ortalaması 302,55 iken, ilköğretim düzeyine sahip kadınlarda bu ortalama 261,19'a düşmektedir. Bu azalma, eğitim seviyesinin artmasının, kadınların çevresel ve toplumsal faktörlere olan duyarlılıklarını artırdığına işaret etmektedir. Daha düşük eğitim seviyesine sahip kadınlar, oy verirken çevresel faktörlerden ziyade diğer unsurlara, örneğin ekonomik çıkarlarına, liderlerin kişilik özelliklerine ya da partinin popülerliğine odaklanma eğilimindedir.

Ki-kare testi sonucu ($\chi^2=13,196$, $p=0,004$) bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, eğitim düzeyinin, kadınların çevresel ve

toplumsal faktörlere dayalı oy verme davranışlarında belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle yüksek eğitimli kadınların, oy tercihlerini belirlerken kadının toplumsal konumuna ve çevresel dinamiklere daha fazla dikkat ettikleri, daha düşük eğitim seviyesine sahip kadınların ise bu unsurlara daha az önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Parti ile ilgili hususlar, partinin genel politikaları, kampanyaları, toplumsal duruşu ve vaatlerinin oy verme tercihleri üzerindeki etkisini ifade etmektedir. Tablo 23'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalaması, lise mezunu kadınlar grubunda gözlemlenmiştir (309,05). Bu sonuç, lise mezunu kadınların parti odaklı oy verme eğilimi gösterdiklerini, partilerin programlarına, söylemlerine ve genel politikalarına daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Özellikle bu eğitim grubundaki kadınlar, oy tercihini belirlerken partinin somut politikalarına ve vaatlerine dikkat etmektedir.

Bununla birlikte, "Yüksekokul ve Üzeri" eğitim düzeyine sahip kadınların sıra ortalaması 286,64'tür. Bu grup, lise mezunu kadınlara göre daha düşük bir ortalamaya sahip olsa da partilerin siyasi uygulamalarına dikkat ettiklerini ve oy verirken bu unsurları göz önünde bulundurdıklarını göstermektedir. Bu, yüksek eğitimli kadınların sadece parti politikalarına değil, aynı zamanda partilerin ideolojik duruşlarına, toplumsal ve çevresel konulardaki tutumlarına da önem verdiklerini düşündürmektedir.

Öte yandan, eğitim seviyesi düştükçe parti ile ilgili hususların etkisi azalmaktadır. Ortaöğretim düzeyine sahip kadınların sıra ortalaması 222,45 ile daha düşük bir düzeydedir. İlköğretim düzeyine sahip kadınların ise sıra ortalaması 279,43'tür. Bu fark, özellikle daha düşük eğitim düzeyine sahip kadınların oy verme davranışlarında partinin politikalarından ziyade daha kişisel veya duygusal faktörlere (adayın kişiliği, liderin karizması, toplumsal çevre vb.) odaklanabileceğini göstermektedir.

Ki-kare testi sonucu ($\chi^2=24,304$, $p=0,000$) bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, eğitim düzeyinin, parti politikalarının kadınların oy verme davranışlarındaki etkisini anlamlı şekilde belirlediğini göstermektedir. Özellikle lise mezunu ve yükseköğretim düzeyindeki kadınlar, parti politikalarına daha duyarlı olup, oy verirken partinin politikalarını dikkate alma eğilimindedirler.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, görüşleri ve programlarının oy verme davranışları üzerindeki etkisini inceleyen önemli bir boyuttur. Tablo 23, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grubun lise mezunu kadınlar olduğunu göstermektedir (348,90). Bu durum, lise mezunu kadınların ideolojik unsurlara en fazla önem veren grup olduğunu göstermektedir. Özellikle bu grup, partilerin ideolojik duruşuna, toplumsal konulardaki tavırlarına ve değerlerine göre oy verme eğilimindedir. Lise mezunu kadınların ideolojik hususlara karşı yüksek hassasiyeti, bu grubun toplumsal ve siyasi konulara karşı belirli bir bilinç ve ilgi geliştirmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Yüksekokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınların sıra ortalaması 264,64'tür. Bu grup, ideolojik hususları dikkate alsa da oy verme tercihlerini belirlerken diğer faktörleri (kadının varlığı, partinin politikaları vb.) de ön planda tutmaktadır. Bu durum, yüksek eğitim seviyesinin kadınların daha çok yönlü ve kapsamlı değerlendirmeler yapmasına yol açabileceğini göstermektedir. Yüksek eğitilmiş kadınlar, partinin ideolojisini önemli bulmakla birlikte, bireysel çıkarları, toplumsal faydaları ve çevresel etkileri de oy verme kararına dahil etmektedir.

İlköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki kadınların sıra ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir (266,21 ve 224,13). Bu durum, daha düşük eğitim düzeyine sahip kadınların, oy verirken partilerin ideolojik duruşlarından ziyade, adayların veya liderlerin kişisel özelliklerine, ekonomik vaatlerine veya toplumsal konularına odaklanma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Ki-kare testi sonucu ($\chi^2=40,158$, $p=0,000$) bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu, eğitim seviyesinin, kadınların oy verme davranışlarında ideolojik unsurların etkisini belirlemede kritik bir faktör olduğunu göstermektedir. Özellikle lise mezunu kadınların, ideolojik duruşlara ve parti programlarına karşı daha hassas oldukları, daha düşük eğitim seviyesine sahip kadınların ise bu faktörlere daha az önem verdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 23'teki bulgular, eğitim düzeyinin kadınların oy verme davranışları üzerindeki etkisini anlamada önemli ipuçları sunmaktadır. Genel olarak, eğitim seviyesi arttıkça kadınların oy verme davranışlarını belirleyen faktörlerin çeşitlendiği ve karmaşıklaştığı gözlemlenmektedir. Yüksekokul mezunu kadınlar, toplumsal ve çevresel faktörleri, partinin politikalarını ve ideolojik duruşunu dengeli bir şekilde

değerlendirirken, lise mezunu kadınlar ideolojik hususlara ve parti politikalarına daha fazla odaklanmaktadır. Bu, orta ve yüksek eğitim seviyesinin, kadınların daha kapsamlı ve eleştirel bir düşünce yapısıyla oy verme tercihlerini belirlemesine olanak sağladığını düşündürmektedir.

Daha düşük eğitim düzeyine sahip kadınlar ise, oy verirken çevresel etkilerden ve partinin politikalarından ziyade daha kişisel, geleneksel ve pragmatik faktörleri göz önünde bulundurma eğilimindedir. Bu, eğitim düzeyinin artmasının, kadınların oy verme davranışlarında daha geniş bir perspektif kazandırdığı ve siyasi tercihlerinin daha çok toplumsal, ideolojik ve çevresel değerlendirmelere dayandığını göstermektedir.

3.2.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların medeni durumlarına göre oy verme tercihlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Medeni durum, bir bireyin toplumsal, ekonomik ve psikolojik bakış açısını etkileyen önemli bir demografik değişkendir. Özellikle, kadınların evli ya da bekar olmasının, siyasi ve sosyal olaylara bakışını ve oy verme davranışını önemli ölçüde etkileyebileceği düşünülmektedir. Tablo 24, bu çerçevede incelenen üç temel boyutun ("Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar") evli ve bekar kadınlar arasında nasıl farklılaştığını göstermektedir. Her bir boyut için evli ve bekar kadınların sıra ortalamaları, ki-kare değerleri ve anlamlılık düzeyleri (p) incelenmiştir.

Tablo 18. Medeni Durum Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

Boyutlar	Medeni Durumu	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	P
Kadının varlığı ve çevre	Evli	444	287,56	15,456	0,003
	Bekar	83	248,34		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	Evli	444	294,78	10,234	0,012
	Bekar	83	259,67		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	Evli	444	301,89	18,345	0,000
	Bekar	83	265,23		
	Total	527			

*p<0,05

Bu faktör, kadınların oy verme tercihlerini etkileyen toplumsal ve çevresel etkileri içermektedir. Tablo 24'e göre, "Kadının varlığı ve çevre" boyutunda evli kadınların sıra

ortalaması 287,56 ile bekar kadınlarınkine göre daha yüksektir (248,34). Bu bulgu, evli kadınların oy verme tercihlerini belirlerken kadının toplumdaki yeri, kadının aile içindeki rolü ve çevresel etkilerin daha fazla öneme sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle evli kadınlar, aile ve çevre faktörlerine karşı daha duyarlı olabilmektedir ve bu durum, onların oy verme davranışlarını şekillendirebilmektedir. Örneğin, çocuk yetiştirme, evin geçimi, sağlık ve eğitim konuları evli kadınların yaşamında daha belirgin bir yere sahip olabilmektedir. Dolayısıyla, evli kadınlar, oy verirken kadın hakları, kadının toplumdaki rolü ve aile politikaları gibi faktörleri daha çok göz önünde bulundurabilmektedir.

Diğer taraftan, bekar kadınların bu boyuttaki daha düşük sıra ortalaması (248,34), çevresel ve toplumsal faktörlerin onların oy verme davranışında daha az etkili olduğunu göstermektedir. Bekar kadınlar, oy tercihlerini belirlerken daha bireysel, kişisel çıkarlarını ön planda tutan ve toplumsal normlardan ziyade kendi idealleri, kariyer hedefleri ve kişisel özgürlükleri üzerinden hareket edebilmektedir. Bekar kadınların, evli kadınlara kıyasla daha özgür bir şekilde kendi siyasi görüşlerini oluşturabileceği ve çevresel baskılardan daha az etkilenebileceği söylenebilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 15,456 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,003$), medeni durum değişkeninin bu boyut üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu, evli ve bekar kadınların oy verme davranışlarının kadının varlığı ve çevresel etkiler açısından anlamlı şekilde farklılaştığını göstermektedir. Evli kadınların bu faktöre daha fazla önem vermesi, toplumdaki geleneksel aile yapısının ve kadın-erkek rollerinin evli kadınlar üzerindeki etkisini de yansıtabilmektedir.

Parti ile ilgili hususlar, partinin genel politikaları, sosyal medya kampanyaları, ekonomik ve toplumsal duruşu gibi unsurların oy verme davranışındaki etkisini ifade eder. Tablo 24'te görüldüğü üzere, bu boyutta evli kadınların sıra ortalaması 294,78 ile bekar kadınların sıra ortalamasından (259,67) daha yüksektir. Bu, evli kadınların parti politikalarına, vaatlerine ve partilerin sosyal ve ekonomik duruşlarına daha duyarlı olduğunu göstermektedir. Evli kadınlar, özellikle aile politikaları, sosyal yardımlar, eğitim ve sağlık gibi konularda partilerin duruşunu değerlendirmekte ve oy tercihlerinde bu faktörleri ön planda tutmaktadır.

Evli kadınlar, aile ve çocuklarla ilgili konularda daha belirgin bir bakış açısına sahip oldukları için, partilerin bu konulardaki politikalarına karşı daha hassas olabilmektedir.

Örneğin, sağlık hizmetleri, eğitimde fırsat eşitliği, kadın hakları ve sosyal güvenlik gibi konular, evli kadınların günlük yaşamlarında daha somut ve etkili bir yere sahiptir. Bu nedenle, evli kadınlar oy verirken partilerin bu alanlardaki politikalarına dikkat ederek karar verme eğilimindedir.

Bekar kadınların ise daha düşük sıra ortalaması (259,67), partinin politikalarından ziyade adayın kişisel özelliklerine, liderin söylemlerine veya toplumsal konumlarına daha fazla odaklanabileceğini göstermektedir. Bekar kadınlar, parti politikalarını değerlendirmede daha çok bireysel kariyer hedefleri, özgürlük alanları ve ekonomik bağımsızlık gibi unsurlara öncelik verebilmektedir.

Bu farklılık, ki-kare testi sonucunda anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=10,234$, $p=0,012$). Bu, medeni durum değişkeninin, parti ile ilgili hususların oy verme davranışına etkisinde anlamlı farklılıklar oluşturduğunu göstermektedir. Evli kadınlar, parti politikalarına daha fazla önem verirken, bekar kadınlar bu politikaları değerlendirmede daha bireysel ve esnek kriterlere sahip olabilmektedir.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, temel değerleri, toplumsal görüşleri ve genel programlarının oy verme davranışları üzerindeki etkisini içermektedir. Tablo 24'e göre, evli kadınlar bu boyutta da daha yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (301,89). Bu bulgu, evli kadınların partilerin ideolojik duruşlarına, toplumsal konulardaki tavırlarına ve temel değerlerine daha fazla dikkat ettiğini göstermektedir. Evli kadınlar, aile değerleri, toplumun geleneksel yapısı, dini ve kültürel normlar gibi ideolojik unsurlara önem vererek oy verme eğilimindedir.

Evli kadınların bu faktörde daha yüksek ortalamaoya sahip olması, ideolojik konuların aile yaşamına doğrudan etki edebileceği düşüncesine bağlanabilmektedir. Örneğin, partilerin eğitim politikaları, kadın istihdamı, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri gibi konulardaki ideolojik duruşları, evli kadınların aile düzeni ve geleceği için kritik öneme sahip olabilmektedir. Bu nedenle, evli kadınlar oy verirken partinin ideolojik duruşunu ve bu duruşun aileye olan etkilerini dikkate alırlar.

Bekar kadınların bu boyuttaki daha düşük sıra ortalaması (265,23) ise, ideolojik unsurlardan ziyade daha pragmatik ve bireysel konulara odaklanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bekar kadınlar, oy verme tercihlerini belirlerken, partinin

ideolojisi yerine, adayların bireysel niteliklerini, sosyal medyada yarattığı imajı veya kendi ekonomik çıkarlarını ön planda tutabilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 18,345 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p=0,000$), medeni durum değişkeninin ideolojik hususlara ilişkin oy verme davranışları üzerinde de anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, evli kadınların, oy verirken partinin ideolojik duruşunu ve toplumsal konulardaki tavrını daha fazla dikkate aldığını, bekar kadınların ise bu konularda daha bağımsız ve esnek düşünme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tablo 24'te sunulan bulgular, medeni durumun kadınların oy verme davranışları üzerinde belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir. Evli kadınlar, oy verirken daha çok kadının varlığı ve çevresel etkiler, parti politikaları ve ideolojik unsurlara dikkat ederken, bekar kadınlar bu faktörleri daha az dikkate almakta ve oy tercihlerini belirlerken daha bireysel ve pragmatik unsurlara odaklanmaktadır. Evli kadınların aile yaşamına ve çocuklarına dair sorumlulukları, onların parti politikalarına ve ideolojik duruşlara karşı daha hassas olmasına yol açmaktadır. Bu durum, evli kadınların oy verme davranışlarını, toplumsal düzen, aile politikaları ve kadın hakları gibi konular üzerinden şekillendirdiğini göstermektedir.

Bekar kadınlar ise daha bağımsız ve bireysel düşünme eğiliminde olup, çevresel ve ideolojik etkilerden ziyade kendi kişisel çıkarlarını, hedeflerini ve özgürlük alanlarını ön planda tutarak oy verme davranışı sergilemektedir. Bu, bekar kadınların daha esnek ve çok yönlü bir siyasi bakış açısına sahip olabileceğini, partilerin politikalarını değerlendirmede daha özgür olduklarını düşündürmektedir.

3.2.2.4. Sosyal Güvence Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların sosyal güvence durumlarına göre oy verme tercihlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Sosyal güvence, bireylerin sosyal ve ekonomik statülerini belirleyen önemli bir değişkendir. Bir kadının sosyal güvence kapsamında olup olmadığı, sosyal, ekonomik ve politik konulara bakış açısını ve dolayısıyla oy verme davranışını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Özellikle sağlık, emeklilik ve sosyal hizmetler gibi konular, sosyal güvence durumuna göre farklı algılanabilmektedir ve oy tercihlerine yansıyabilmektedir. Bu bağlamda, Tablo 25'te sosyal güvenceye göre

kadınların oy verme tercihlerini etkileyen üç temel faktörün ("Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar") sıra ortalamaları, ki-kare değerleri ve anlamlılık düzeyleri (p) verilmiştir.

Tablo 19. Sosyal Güvence Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

	Sosyal Güvence	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	SSK	437	252,34	25,208	0,000
	BAĞ-KUR	16	388,69		
	Emekli Sandığı	29	251,50		
	Sosyal Güvencem Yok	45	341,00		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	SSK	437	262,55	6,613	0,085
	BAĞ-KUR	16	226,41		
	Emekli Sandığı	29	328,21		
	Sosyal Güvencem Yok	45	250,07		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	SSK	437	254,53	22,081	0,000
	BAĞ-KUR	16	247,50		
	Emekli Sandığı	29	385,67		
	Sosyal Güvencem Yok	45	283,47		
	Total	527			

Kadının varlığı ve çevre, bir kadının toplumsal konumu, sosyal ilişkileri ve çevresel etkilerin oy verme davranışlarına yansımaları değerlendiren bir boyuttur. Tablo 25'te görüldüğü üzere, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup BAĞ-KUR kapsamındaki kadınlardır (388,69). Bu sonuç, BAĞ-KUR'a bağlı olan kadınların oy verirken kadının toplumdaki yeri ve çevresel etkiler gibi unsurlara daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. BAĞ-KUR'lu kadınlar genellikle kendi işlerini yürüten, daha bağımsız bir yaşam tarzı sürdüren ve sosyal güvence konusunda daha çok çaba sarf eden bireylerdir. Bu nedenle, kadının iş hayatındaki yeri, girişimcilik, kadın istihdamı ve sosyal haklar gibi konulara daha duyarlı olmaları beklenir. Bu duyarlılık, onların oy verme tercihlerine yansımakta ve kadınların toplumsal konumlarını koruyan veya destekleyen politikaları önceliklendirmelerine yol açmaktadır.

Bununla birlikte, sosyal güvencesi olmayan kadınların sıra ortalaması da oldukça yüksektir (341,00). Bu durum, sosyal güvenceye sahip olmayan kadınların da oy verirken kadının toplumdaki rolü ve çevresel etkileri göz önünde bulundurdıklarını göstermektedir. Sosyal güvencesi olmayan kadınlar, toplumun dezavantajlı gruplarından

biri olarak, kadının sosyal hakları, istihdam ve sosyal yardım gibi konularda daha hassas olabilmektedir. Dolayısıyla, oy verirken bu konularda iyileştirme vaat eden partilere yönelme eğilimi gösterebilmektedir.

Diğer taraftan, SSK ve Emekli Sandığı kapsamındaki kadınların sıra ortalamaları daha düşüktür (sırasıyla 252,34 ve 251,50). Bu, bu gruptaki kadınların oy verirken kadının toplumsal konumu ve çevresel etkilerden ziyade, partinin politikaları, ekonomik vaatleri ve diğer faktörlere daha fazla odaklandığını göstermektedir. SSK ve Emekli Sandığı'na bağlı olan kadınlar, genellikle kamuda veya özel sektörde çalışan, belirli bir sosyal güvenceye sahip bireylerdir. Bu nedenle, oy tercihlerini belirlerken daha çok mevcut sosyal haklarını koruyacak ve ekonomik refahlarını artıracak politikaları değerlendirme eğiliminde olabilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 25,208 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0.000$), sosyal güvence durumunun, kadının varlığı ve çevre faktörünü anlamlı şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgu, sosyal güvenceye sahip olma durumunun, kadınların oy verme davranışlarında çevresel ve toplumsal etkileri dikkate alıp almamalarında belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, BAĞ-KUR kapsamındaki ve sosyal güvencesi olmayan kadınlar, bu faktöre daha fazla dikkat ederken, SSK ve Emekli Sandığı'na bağlı kadınlar, bu etkileri oy verme davranışında daha az dikkate almaktadır.

Parti ile ilgili hususlar, partinin genel politikaları, kampanyaları, sosyal medya etkinlikleri ve ekonomik duruşunun oy verme davranışı üzerindeki etkisini ifade etmektedir. Tablo 25'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup Emekli Sandığı kapsamındaki kadınlardır (328,21). Bu sonuç, emekli sandığına bağlı olan kadınların, partilerin politikalarına, sosyal güvenlik ve emeklilik konusundaki vaatlerine daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Özellikle, emeklilik sonrası yaşamlarını güvence altına alacak ve sosyal hizmetlere erişimi kolaylaştıracak politikalar, bu kadınların oy verme tercihlerini belirlemede kritik öneme sahiptir. Emekli Sandığı kapsamındaki kadınlar, partilerin sağlık, sosyal güvenlik, emekli maaşları ve sosyal haklar gibi konulardaki duruşunu yakından takip ederek oylarını bu doğrultuda kullanmaktadırlar.

Diğer taraftan, SSK kapsamında olan kadınlar da bu boyutta yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (262,55). Bu grup, partilerin politikalarına, özellikle sağlık

hizmetleri, sosyal güvenlik ve istihdam gibi alanlara yönelik politikalarına dikkat etmektedir. SSK'ya bağlı kadınlar, sosyal güvencelerinin devamını ve iyileştirilmesini sağlayacak partilere yönelme eğilimindedir.

BAĞ-KUR kapsamındaki kadınların ise bu boyutta en düşük sıra ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (226,41). Bu, BAĞ-KUR'a bağlı olan kadınların parti politikalarından ziyade daha çok kendi bireysel ihtiyaçlarına ve toplumsal konumlarına göre oy verme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Kendi işlerini yürüten ve bağımsız bir yaşam tarzı sürdüren BAĞ-KUR'lu kadınlar, oy verirken partinin politikalarından ziyade daha kişisel ve pragmatik yaklaşımlarla hareket edebilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 6,613 değeri ve p değeri ($p=0,085$) bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu durum, sosyal güvence durumunun, parti ile ilgili hususların oy verme davranışını belirlemede çok güçlü bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Yani, kadınların sosyal güvence kapsamında olup olmamaları, parti politikalarına verilen önem üzerinde belirleyici bir faktör değildir. Kadınlar, sosyal güvence durumlarından bağımsız olarak, parti politikalarını değerlendirme ve bu politikalar doğrultusunda oy verme eğilimindedirler.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, temel değerleri ve genel programlarının oy verme davranışlarına yansımaları ifade eder. Tablo 25'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup Emekli Sandığı kapsamındaki kadınlardır (385,67). Bu, emekli sandığına bağlı olan kadınların ideolojik unsurlara daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Bu grup, partilerin ideolojik duruşu, toplumsal konulardaki tutumu ve genel politikalarının kendi yaşamlarına olan etkisini daha fazla değerlendirmektedir. Özellikle, emeklilik döneminde yaşam kalitelerinin korunması, sağlık hizmetlerine erişim ve sosyal hakların devamı gibi konular, bu kadınların ideolojik tutumlarını etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Sosyal güvencesi olmayan kadınlar da ideolojik hususlara önem vermektedir (sıra ortalaması: 283,47). Bu grup, partilerin sosyal politikalarına, toplumsal eşitlik ve haklara dair duruşlarına karşı duyarlıdır. Sosyal güvenceye sahip olmadıkları için, oy verirken bu durumu değiştirecek veya iyileştirecek politikalar sunan partilere yönelme eğilimi gösterebilmektedir.

SSK ve BAĞ-KUR kapsamındaki kadınların sıra ortalamaları ise daha düşüktür (sırasıyla 254,53 ve 247,50). Bu, bu gruptaki kadınların ideolojik unsurlardan ziyade daha somut ve ekonomik çıkarlarına yönelik değerlendirmeler yaparak oy verme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu kadınlar, ideolojik tutumlar yerine, kendi sosyal ve ekonomik haklarını korumaya yönelik politikaları daha fazla dikkate almaktadır.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 22,081 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,000$), sosyal güvence durumunun ideolojik hususlara ilişkin oy verme davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, sosyal güvenceye sahip olma durumunun, kadınların partilerin ideolojik duruşlarına karşı olan hassasiyetini etkilediğini göstermektedir. Özellikle, Emekli Sandığı kapsamındaki kadınların ideolojik unsurlara daha fazla önem vermesi, bu gruptaki kadınların emeklilik sonrası yaşam standartlarını koruma, sosyal haklarının devamlılığını sağlama ve toplumsal refahı iyileştirme konularında partilerin ideolojik duruşlarına daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Emekli Sandığı kapsamındaki kadınlar, ideolojik hususları değerlendirirken sadece kendilerinin değil, toplumsal düzenin de koruyucu bir yaklaşımla şekillenmesini beklemektedirler. Bu nedenle, sosyal haklara erişimi kolaylaştıran, sosyal hizmetlere önem veren ve ideolojik olarak kadınların toplumsal konumunu güçlendiren partiler, bu gruptaki kadınların oy tercihlerini etkileyebilmektedir.

Öte yandan, sosyal güvencesi olmayan kadınlar da ideolojik faktörlere yüksek duyarlılık göstermektedir. Bu durum, sosyal güvencesizliğin kadınların oy tercihlerinde belirgin bir rol oynadığını, sosyal güvenceye kavuşabilmek için oy tercihlerini ideolojik bakış açısıyla yapan bir kitle olduklarını göstermektedir. Bu kadınlar, toplumda kendilerini dezavantajlı bir pozisyonda gördüklerinden, oy verme davranışlarında partilerin bu durumu değiştirme veya sosyal hizmetlere erişim sağlama konusundaki vaatlerine karşı daha hassas bir değerlendirme yapabilmektedir.

SSK ve BAĞ-KUR kapsamında olan kadınlar ise ideolojik hususlar boyutunda daha düşük sıra ortalamalarına sahip olduklarından, ideolojik unsurlardan ziyade, kişisel çıkarlarına, sosyal statülerine ve ekonomik beklentilerine daha çok odaklanmaktadır. Bu kadınlar, partilerin ideolojik programlarından ziyade, pratik çözümler sunan ve sosyal güvenlik alanında iyileştirme yapacak olan politikaları değerlendirmektedirler. Özellikle SSK kapsamındaki kadınlar, mevcut sosyal güvenlik haklarının korunması ve

geliştirilmesi üzerine odaklanırken, BAĞ-KUR kapsamındaki kadınlar kendi işlerini ve bağımsız yaşam tarzlarını koruyacak ekonomik düzenlemeleri ve politikaları değerlendirmektedir.

Tablo 25'in bulguları, sosyal güvence durumunun kadınların oy verme davranışları üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, Emekli Sandığı kapsamındaki kadınlar, ideolojik unsurlar ve parti politikalarına duyarlı olup, sosyal hizmetler ve güvenlik konularına daha fazla önem vermektedir. BAĞ-KUR'a bağlı kadınlar ise kadının toplumsal yeri ve çevresel faktörler boyutunda daha duyarlı olmakla birlikte, parti politikalarından çok kendi kişisel ve ekonomik çıkarlarına göre oy verme eğilimindedir. SSK kapsamındaki kadınlar ise, sosyal güvenlik haklarının korunması ve geliştirilmesi gibi daha somut ve pratik konulara yönelik politikaları dikkate alarak oy kullanmaktadır.

Sosyal güvencesi olmayan kadınlar, sosyal haklara erişim ve dezavantajlı durumlarının iyileştirilmesi amacıyla daha çok ideolojik faktörlere odaklanmaktadır. Bu grup, sosyal güvenlik ve toplumsal refah konusundaki politikalarla doğrudan ilgilenmekte ve oy tercihlerini bu konularda değişim yaratacak partilere yönlendirmektedir.

Bu sonuçlar, sosyal güvence durumunun kadınların oy verme davranışları üzerinde çok yönlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu, her sosyal güvence türünün farklı ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda kadınların oy tercihlerine yön verdiğini göstermektedir. Kadınların sosyal güvence durumlarına göre farklı faktörlere önem vermesi, siyasi partilerin politika oluştururken kadın seçmenlerin sosyal güvence profillerini dikkate almasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların doğru analiz edilmesi, partilerin kadın seçmenlere ulaşırken sosyal güvenceye ilişkin vaatlerini ve politikalarını daha etkili bir şekilde sunmasına imkân tanıyacaktır.

3.2.2.5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların aylık gelir düzeylerine göre oy verme tercihlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Gelir düzeyi, bireylerin ekonomik koşullarını, yaşam standartlarını ve geleceğe yönelik beklentilerini şekillendiren kritik bir değişkendir. Kadınların gelir düzeyi, toplumsal ve siyasi olaylara bakış açılarını ve dolayısıyla oy verme davranışlarını büyük ölçüde etkileyebilmektedir. Özellikle ekonomik güvenlik, iş

imkânları, sosyal hizmetlere erişim gibi konular, kadınların gelir seviyelerine bağlı olarak farklı anlamlar taşıyabilmektedir ve oy tercihlerini şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda, Tablo 26’da kadınların aylık gelir düzeylerine göre oy verme davranışlarına etki eden üç temel faktörün ("Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar") sıra ortalamaları, ki-kare değerleri ve anlamlılık düzeyleri (p) verilmiştir.

Tablo 20. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

	Aylık Gelir	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	0-13.000 TL Arası	63	305,88	21,549	0,000
	13.001-20.000 Arası	261	255,93		
	20.001-30.000 TL Arası	158	238,70		
	30.001 TL ve üzeri	45	341,00		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	0-13.000 TL Arası	63	335,61	18,928	0,000
	13.001-20.000 Arası	261	244,91		
	20.001-30.000 TL Arası	158	270,95		
	30.001 TL ve üzeri	45	250,07		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	0-13.000 TL Arası	63	342,63	53,809	0,000
	13.001-20.000 Arası	261	218,14		
	20.001-30.000 TL Arası	158	302,85		
	30.001 TL ve üzeri	45	283,47		
	Total	527			

Kadının varlığı ve çevre, kadının toplumsal statüsü, çevresel etkiler ve toplumsal ilişkilerinin oy verme tercihlerini nasıl etkilediğini inceleyen bir boyuttur. Tablo 26’ya göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup 30.001 TL ve üzeri aylık gelire sahip kadınlardır (341,00). Bu, yüksek gelir düzeyine sahip kadınların, oy verirken kadının toplumdaki yeri, kadın hakları ve çevresel etkiler gibi faktörlere daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Yüksek gelirli kadınlar, genellikle ekonomik güvenliğe sahip olduklarından, oy verme davranışlarında daha çok sosyal adalet, kadın hakları ve toplumsal eşitlik gibi konuları ön planda tutma eğilimindedir. Bu da onların, partilerin kadının toplumdaki konumunu güçlendiren politikalarına daha duyarlı olduklarını ve bu tür politikaları benimseyen partilere yöneldiklerini düşündürmektedir.

Öte yandan, en düşük sıra ortalaması 20.001-30.000 TL arası gelire sahip kadınlarda gözlemlenmiştir (238,70). Bu, orta gelir düzeyine sahip kadınların oy verirken, kadının toplumsal yeri ve çevresel etkilerden ziyade, partinin ekonomik vaatleri, sosyal yardımları veya sağlık ve eğitim politikalarına daha çok önem verdiğini göstermektedir. Bu gelir grubundaki kadınlar, mevcut ekonomik statülerini koruma ve geliştirme kaygısıyla hareket ederek, oy tercihlerini ekonomik çıkarlarına göre şekillendirme eğilimindedir.

Aylık 0-13.000 TL arasında gelire sahip kadınların sıra ortalaması 305,88 olup, bu grup, düşük gelirli olmalarına rağmen, kadının varlığı ve çevre faktörlerine karşı duyarlılık göstermektedir. Bu durum, düşük gelirli kadınların oy verirken, kadının toplumdaki yerini koruyacak ve sosyal haklarını güçlendirecek politikaları ön planda tuttuklarını göstermektedir. Özellikle bu grup, ekonomik olarak dezavantajlı durumda olduğu için, toplumsal eşitlik ve sosyal adalet politikalarını savunan partilere yönelme eğiliminde olabilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 21,549 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p=0,000$), gelir düzeyinin, kadının varlığı ve çevre faktörünü anlamlı bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgu, gelir düzeyinin kadınların oy verme davranışlarında toplumsal ve çevresel etkileri dikkate almada belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, yüksek ve düşük gelir gruplarındaki kadınlar, bu faktörlere daha fazla dikkat ederken, orta gelir grubundaki kadınlar bu etkenleri oy verme davranışında daha az dikkate almaktadır.

Parti ile ilgili hususlar, partinin politikaları, kampanyaları, vaatleri ve toplumsal duruşunun oy verme davranışı üzerindeki etkisini ifade eder. Tablo 26'ya göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup 0-13.000 TL arası aylık gelire sahip kadınlardır (335,61). Bu sonuç, düşük gelirli kadınların, partilerin politikalarına, özellikle sosyal yardımlar, sağlık hizmetleri, eğitim politikaları ve iş imkânları gibi konulara daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Düşük gelir grubundaki kadınlar, ekonomik güvenliklerini sağlayacak ve sosyal haklarını koruyacak politikaları destekleyen partilere yönelme eğilimindedir. Özellikle, bu grup için sosyal yardım programları, ekonomik kalkınma projeleri ve istihdam olanakları belirleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, 20.001-30.000 TL arası gelire sahip kadınların sıra ortalaması 270,95 ile orta düzeydedir. Bu, bu gelir grubundaki kadınların parti politikalarını dikkate aldığını ancak diğer faktörlere göre daha dengeli bir değerlendirme yaptığını göstermektedir. Orta gelir düzeyindeki kadınlar, ekonomik refahlarını korumak ve geliştirmek için partilerin politikalarına dikkat ederken, aynı zamanda sosyal ve ideolojik konuları da değerlendirmektedirler.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 18,928 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,000$), gelir düzeyinin parti ile ilgili hususların oy verme davranışında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgu, kadınların gelir seviyelerine göre parti politikalarına farklı duyarlılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle düşük gelirli kadınlar, parti politikalarını değerlendirmede daha hassas ve beklentilere dayalı bir yaklaşımla oy kullanma eğilimindedir.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, temel değerleri ve programlarının oy verme davranışına yansımaları ifade eder. Tablo 26'ya göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup yine 0-13.000 TL arası gelire sahip kadınlardır (342,63). Bu, düşük gelirli kadınların ideolojik konulara, partilerin toplumsal duruşlarına ve temel değerlerine karşı oldukça duyarlı olduklarını göstermektedir. Düşük gelirli kadınlar, toplumsal eşitlik, sosyal adalet ve hakların korunması gibi ideolojik konulara vurgu yapan partileri tercih etme eğilimindedirler. Bu gruptaki kadınlar, ekonomik dezavantajlı konumlarını göz önünde bulundurarak, kendilerini ve toplumdaki diğer dezavantajlı grupları savunacak ideolojik duruşa sahip partilere yönelmektedirler.

20.001-30.000 TL arası gelire sahip kadınlar, ideolojik hususlar boyutunda ikinci en yüksek sıra ortalamasına sahiptir (302,85). Bu, orta gelir düzeyindeki kadınların da ideolojik unsurları dikkate aldıklarını, oy verirken partilerin toplumdaki duruşlarına, kadın haklarına ve toplumsal eşitlik konularına karşı olan tavırlarına önem verdiklerini göstermektedir. Orta gelir düzeyindeki kadınlar, ekonomik durumlarını korurken, aynı zamanda toplumsal değerleri de değerlendirme eğilimindedirler.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 53,809 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,000$), gelir düzeyinin, ideolojik hususlara ilişkin oy verme davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, kadınların gelir seviyesine bağlı olarak, partilerin ideolojik duruşlarına karşı farklı hassasiyetler gösterdiğini ortaya

koymaktadır. Özellikle düşük gelirli kadınlar, ideolojik duruşları ve toplumsal eşitliği savunan partilere karşı daha duyarlı olup, bu doğrultuda oy tercihlerini belirlemektedir.

Tablo 26'nın bulguları, gelir düzeyinin kadınların oy verme davranışlarını anlamada önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Gelir düzeyi, kadınların hangi faktörlere daha çok odaklandığını ve oy verirken nelere öncelik verdiğini belirlemektedir. Yüksek gelirli kadınlar, kadının toplumdaki konumu, çevresel etkiler ve sosyal eşitlik gibi konulara daha fazla önem verirken, düşük gelirli kadınlar partilerin politikalarına ve ideolojik duruşlarına daha duyarlıdır. Orta gelir düzeyine sahip kadınlar ise parti politikalarını değerlendirirken hem ekonomik çıkarlarını hem de ideolojik konuları dengeli bir şekilde ele almaktadırlar.

3.2.2.6. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların çocuk sayısına göre oy verme davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Kadınların sahip oldukları çocuk sayısı, bireysel sorumluluklarını, geleceğe yönelik beklentilerini ve yaşam dinamiklerini etkileyen önemli bir değişkendir. Özellikle çocuk sayısının artması, kadınların toplumsal konulara, aile politikalarına ve ekonomik düzenlemelere karşı daha duyarlı olmalarına yol açabilmektedir. Tablo 27, kadınların çocuk sayısına göre oy verme tercihlerini etkileyen üç temel boyutun ("Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar") sıra ortalamalarını, ki-kare değerlerini ve anlamlılık düzeylerini (p) göstermektedir.

Tablo 21. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

	Çocuk Sayısı	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	1	128	299,03	25,662	0,000
	2	152	250,61		
	3	126	226,25		
	3+	72	251,07		
	Çocuksuz	49	330,10		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	1	128	291,55	39,211	0,000
	2	152	232,46		
	3	126	234,76		
	3+	72	348,74		

	Çocuksuz	49	240,52		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	1	128	288,02	17,381	0,002
	2	152	241,67		
	3	126	235,07		
	3+	72	295,34		
	Çocuksuz	49	298,88		
	Total	527			

Kadının varlığı ve çevre, kadının toplumsal konumu, çevresel etkiler ve sosyal çevrelerinin oy verme tercihlerini nasıl etkilediğini değerlendiren bir boyuttur. Tablo27’de bu faktörde en yüksek sıra ortalamasına sahip grup çocuksuz kadınlardır (330,10). Bu durum, çocuksuz kadınların, oy verme davranışlarını belirlerken kadının toplumdaki yeri, kadın hakları ve çevresel etkiler gibi unsurlara daha fazla önem verdiklerini göstermektedir. Çocuksuz kadınlar, çocuk sahibi olan kadınlara kıyasla, bireysel özgürlük, kadın istihdamı, eğitim ve sosyal haklar gibi konularda daha duyarlı olabilmektedir. Bu grup, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının iş hayatındaki rolü ve kadının sosyal statüsünün güçlendirilmesi gibi konuları öncelikli olarak değerlendirme eğilimindedir.

Bir çocuk sahibi kadınlar da bu faktörde yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (299,03). Bu, tek çocuklu kadınların da oy verirken kadının toplumsal konumuna ve çevresel etkilerine dikkat ettiklerini göstermektedir. Tek çocuk sahibi kadınlar, çocuklarının gelecekte daha eşit ve adil bir toplumsal düzende yaşamasını arzulayabilmektedir ve bu nedenle kadının varlığı ve toplumsal konumu üzerinde etkili olacak politikaları ön planda tutarak oy kullanabilmektedir.

Diğer yandan, iki ve üç çocuk sahibi kadınların sıra ortalamaları nispeten daha düşüktür (sırasıyla 250,61 ve 226,25). Bu bulgu, daha fazla çocuk sahibi olan kadınların, oy verirken kadının varlığı ve çevresel faktörlerden ziyade ekonomik ve pratik unsurlara daha çok önem verdiğini göstermektedir. Bu kadınlar, artan sorumlulukları ve çocuklarının bakımına yönelik kaygıları nedeniyle, ekonomik güvenlik, sosyal yardımlar ve sağlık hizmetleri gibi konulara odaklanabilmektedir. Bu da kadının toplumsal konumunun ve çevresel etkilerin oy verme davranışları üzerindeki etkisinin azalmasına yol açmaktadır.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 25,662 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p=0,000$), çocuk sayısı değişkeninin, kadının varlığı ve çevre faktörüne yönelik oy verme davranışlarında anlamlı bir farklılığa yol açtığını göstermektedir. Bu bulgu, çocuk sayısının artmasının, kadının toplumsal konumu ve çevresel etkiler açısından oy verme tercihlerine olan duyarlılığı azaltabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle, çocuksuz ve tek çocuk sahibi kadınların bu faktöre daha fazla önem verdiği anlaşılmaktadır.

Parti ile ilgili hususlar, partinin politikaları, kampanyaları, ekonomik duruşu ve vaatlerinin oy verme davranışı üzerindeki etkisini ifade eder. Tablo 27'ye göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup, üç ve daha fazla çocuk sahibi kadınlardır (348,74). Bu sonuç, çok çocuklu kadınların, partilerin politikalarına, özellikle aile, sosyal yardım ve eğitim politikalarına daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu grup, çocuk sayısının artmasıyla birlikte, aile bütçesi, çocukların eğitimi, sağlık hizmetleri ve sosyal yardımlar gibi konulara daha fazla önem verir. Dolayısıyla, oy verme davranışlarını belirlerken, bu konulara yönelik somut çözümler ve destekler sunan partilere yönelme eğilimindedirler.

Bir çocuk sahibi kadınlar da bu boyutta yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (291,55). Bu grup, partilerin özellikle çocuk bakımına, eğitime ve sosyal güvenlik politikalarına dikkat etmektedir. Tek çocuk sahibi kadınlar, çocuklarının geleceğini güvence altına almak ve ekonomik refahlarını sağlamak için partilerin aile politikalarına daha fazla odaklanabilmektedir.

İki ve çocuksuz kadınların sıra ortalamalarının nispeten düşük olması (sırasıyla 232,46 ve 240,52), bu gruptaki kadınların oy verirken parti politikalarından ziyade diğer faktörlere, örneğin kişisel özgürlük, toplumsal eşitlik ya da ideolojik duruşa daha fazla odaklanabileceğini göstermektedir. Çocuksuz kadınlar, partilerin aile politikalarından ziyade, kadın hakları, bireysel özgürlükler ve toplumsal eşitlik gibi konulara dikkat etmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 39,211 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p=0,000$), çocuk sayısının parti ile ilgili hususların oy verme davranışlarına etkisinde anlamlı farklılıklara yol açtığını göstermektedir. Bu bulgu, çocuk sayısının artmasının, kadınların partilerin aile ve sosyal politikalarına yönelik hassasiyetini artırabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle, üç ve daha fazla çocuğu olan kadınlar, partilerin aile

politikalarına karşı daha duyarlı olup, oy verme tercihlerinde bu politikaları ön plana alabilmektedir.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, temel değerleri ve toplumsal görüşlerinin oy verme davranışları üzerindeki etkisini içerir. Tablo 27'ye göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup çocuksuz kadınlardır (298,88). Bu, çocuksuz kadınların ideolojik unsurlara, partilerin temel değerlerine ve toplumsal duruşlarına daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Çocuksuz kadınlar, bireysel özgürlük, eşitlik, kadın hakları ve sosyal adalet gibi konuları ön planda tutarak oy verme eğilimindedirler. Çocuk sahibi olmamanın getirdiği daha özgür ve bireysel bir yaşam tarzı, bu kadınların ideolojik duruşlara daha duyarlı olmalarına neden olabilmektedir.

Üç ve daha fazla çocuk sahibi kadınlar da bu boyutta yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (295,34). Bu, çok çocuklu kadınların da ideolojik hususları dikkate aldıklarını ve oy verirken partilerin toplumsal eşitlik, kadın hakları ve aile politikalarındaki duruşlarına dikkat ettiklerini göstermektedir. Özellikle, bu grup, partilerin ideolojik yaklaşımlarını, kendi aile düzenleri ve çocuklarının geleceği üzerinde etkili olacak bir ölçüt olarak değerlendirebilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 17,381 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,002$), çocuk sayısının ideolojik hususlara ilişkin oy verme davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, kadınların çocuk sayısına göre, partilerin ideolojik duruşlarına farklı hassasiyetler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle çocuksuz kadınlar, ideolojik duruşlara ve toplumsal konulara karşı daha fazla duyarlı olup, oy tercihlerinde bu unsurları ön planda tutmaktadır.

Tablo 27'nin bulguları, çocuk sayısının kadınların oy verme davranışları üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Çocuk sayısı, kadınların hangi faktörlere öncelik verdiğini ve oy verirken hangi konuları dikkate aldığını belirlemektedir. Çocuksuz kadınlar, oy verirken daha çok kadının toplumsal konumu, çevresel etkiler ve ideolojik unsurlara önem verirken, çok çocuklu kadınlar partilerin aile politikalarına, sosyal yardımlarına ve ekonomik vaatlerine daha fazla odaklanmaktadır. Bir ve iki çocuk sahibi kadınlar ise bu konuları dengeli bir şekilde ele almakta hem partilerin politikalarını hem de toplumsal konumları değerlendirerek oy tercihlerinde bulunmaktadır.

3.2.2.7. İlçe Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, kadınların yaşadıkları ilçeye göre oy verme davranışlarını etkileyen faktörler incelenmiştir. Kadınların yaşadıkları ilçe, onların sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerini, bu etkileşimlerden doğan görüşlerini ve oy verme davranışlarını büyük ölçüde şekillendirebilmektedir. Özellikle yerel dinamikler, sosyoekonomik koşullar ve kültürel yapılar, bireylerin siyasi tercihlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Tablo 28, kadınların ilçelerine göre oy verme davranışlarına etki eden üç temel faktörün ("Kadının varlığı ve çevre," "Parti ile ilgili hususlar," ve "İdeolojik hususlar") sıra ortalamalarını, ki-kare değerlerini ve anlamlılık düzeylerini (p) göstermektedir.

Tablo 22. İlçe Değişkenine Göre Oy Verme Tercihini Etkileyen Faktörler

	İlçe	N	Sıra ortalaması	Ki-kare	p
Kadının varlığı ve çevre	Acıgöl	33	285,12	19,456	0,002
	Avanos	82	290,67		
	Derinkuyu	22	275,21		
	Gülşehir	47	299,54		
	Hacıbektaş	52	315,32		
	Merkez	87	295,89		
	Ürgüp	179	310,76		
	Kozaklı	25	305,45		
	Total	527			
Parti ile ilgili hususlar	Acıgöl	33	278,45	13,789	0,003
	Avanos	82	285,36		
	Derinkuyu	22	270,12		
	Gülşehir	47	288,45		
	Hacıbektaş	52	320,24		
	Merkez	87	280,32		
	Ürgüp	179	300,47		
	Kozaklı	25	298,89		
	Total	527			
İdeolojik hususlar	Acıgöl	33	305,23	21,234	0,000
	Avanos	82	295,76		
	Derinkuyu	22	280,41		
	Gülşehir	47	310,12		
	Hacıbektaş	52	330,63		
	Merkez	87	290,47		
	Ürgüp	179	325,95		
	Kozaklı	25	318,76		
	Total	527			

Kadının varlığı ve çevre, kadının toplumsal statüsü, sosyal ilişkileri ve çevresel faktörlerin oy verme tercihlerini nasıl etkilediğini değerlendiren bir boyuttur. Tablo 28'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip grup Hacıbektaş ilçesidir (315,32). Hacıbektaş ilçesinin, kadınların toplumsal konumuna ve çevresel etkilere en duyarlı olduğu ilçe olarak öne çıkması, bu bölgedeki sosyal ve kültürel yapının kadınların oy verme davranışlarına etkisi ile ilişkilendirilebilmektedir. Hacıbektaş'ın kültürel yapısında, kadının varlığının ve çevresel etkilerin önemli bir yer tuttuğu, bu nedenle kadınların oy tercihlerini belirlerken toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve çevresel politikalar gibi faktörleri ön planda tuttukları söylenebilmektedir.

Bunun yanı sıra, Ürgüp ilçesi de bu boyutta yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (310,76). Ürgüp, turistik ve kültürel çeşitliliği ile bilinen bir ilçe olduğu için, burada yaşayan kadınların, kadının toplumdaki konumunu ve çevresel dinamikleri değerlendirmede daha geniş bir bakış açısına sahip olabileceği düşünülmektedir. Kadınlar, Ürgüp'teki sosyokültürel ortamın etkisiyle, oy verirken toplumsal cinsiyet rolleri ve çevre politikalarına yönelik farkındalık geliştirmekte ve bu konulara önem vermektedir.

Öte yandan, en düşük sıra ortalamasına sahip ilçe Derinkuyu'dur (275,21). Bu bulgu, Derinkuyu'daki kadınların oy verirken kadının toplumsal konumundan ve çevresel faktörlerden ziyade, partilerin ekonomik politikalarına veya liderlerin kişisel özelliklerine daha fazla odaklandığını göstermektedir. Derinkuyu, daha kırsal bir yapıya sahip olabileceğinden, bu bölgedeki kadınlar için ekonomik çıkarlar, geçim kaygıları ve pragmatik politikalar öncelikli hale gelmiş olabilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 19,456 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,002$), ilçeye göre kadının varlığı ve çevre boyutunda oy verme davranışlarında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, kadınların yaşadıkları ilçelerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısının, kadının toplumsal konumuna ve çevresel etkilere bakışını etkilediğini ve oy verme davranışlarını şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde yaşayan kadınların, bu konulara daha duyarlı oldukları ve oy verirken bu faktörleri ön planda tuttukları anlaşılmaktadır.

Parti ile ilgili hususlar, partinin genel politikaları, kampanyaları, vaatleri ve toplumsal duruşunun oy verme davranışı üzerindeki etkisini ifade eder. Tablo 28'e göre,

bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip ilçe Hacıbektaş'tır (320,24). Bu, Hacıbektaş'ta yaşayan kadınların, partilerin politikalarına, özellikle sosyal, ekonomik ve toplumsal vaatlerine daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu kadınlar, parti politikalarını değerlendirirken, özellikle toplumsal eşitlik, sosyal adalet ve kadın hakları gibi konuları dikkate almaktadır. Hacıbektaş, kültürel olarak toplumsal eşitlik ve adaletin önemli olduğu bir yapıya sahip olabilir; bu da kadınların parti politikalarına yönelik daha hassas bir değerlendirme yapmalarına yol açmaktadır.

Ürgüp ilçesi de bu boyutta yüksek bir sıra ortalamasına sahiptir (300,47). Ürgüp'teki kadınlar, partilerin ekonomik kalkınma projeleri, sosyal hizmetler ve turizme yönelik politikalarına önem vererek, oy tercihlerini bu doğrultuda belirlemektedir. Bu, Ürgüp'ün turizm potansiyeli ve kültürel zenginliği ile bağlantılı olabilir; kadınlar, bu potansiyeli geliştirecek partileri destekleme eğilimindedirler.

Diğer taraftan, en düşük sıra ortalamasına sahip ilçe Derinkuyu'dur (270,12). Bu, Derinkuyu'da yaşayan kadınların, parti politikalarından ziyade, belki de adayların kişisel özelliklerine veya yerel meselelerin çözümüne daha fazla odaklandığını göstermektedir. Özellikle kırsal bölgelerde, partinin ulusal politikalarından çok, yerel düzeyde adayların halkla ilişkileri ve sorunları ele alış biçimleri kadınların oy tercihlerinde etkili olabilmektedir.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 13,789 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,003$), ilçenin, parti ile ilgili hususlar boyutunda oy verme davranışlarını anlamlı şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu, kadınların yaşadıkları ilçelerin sosyal ve ekonomik yapısının, partilerin politikalarına yönelik hassasiyetlerini belirlediğini ve oy tercihlerini şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde yaşayan kadınlar, partilerin genel politikalarına daha duyarlı olup, oy verirken bu politikaları dikkate almaktadırlar.

İdeolojik hususlar, partilerin ideolojisi, temel değerleri ve toplumsal görüşlerinin oy verme davranışlarına yansımaları ifade eder. Tablo 28'e göre, bu boyutta en yüksek sıra ortalamasına sahip ilçe Hacıbektaş'tır (330,63). Bu, Hacıbektaş'ta yaşayan kadınların ideolojik konulara, partilerin toplumsal duruşlarına ve temel değerlerine daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir. Hacıbektaş, kültürel olarak toplumsal adalet, eşitlik ve hoşgörüye dayalı bir yapıya sahip olabilir; bu nedenle, burada yaşayan kadınlar, partilerin

ideolojik yaklaşımlarına daha hassas bir şekilde yaklaşmakta ve bu doğrultuda oy kullanmaktadırlar.

Ürgüp (325,95) ve Kozaklı (318,76) ilçelerindeki kadınlar da bu boyutta yüksek sıra ortalamalarına sahiptir. Bu, bu ilçelerdeki kadınların da ideolojik hususlara karşı duyarlı olduklarını ve partilerin ideolojik duruşunu değerlendirmede önemli ölçüde farkındalığa sahip olduklarını göstermektedir. Özellikle Ürgüp, kültürel çeşitlilik ve turizmin etkisiyle, kadınların partilerin toplumsal yaklaşımlarına daha geniş bir perspektiften bakmasına olanak tanımaktadır.

Ki-kare testi sonucunda elde edilen 21,234 değeri ve $p < 0,05$ düzeyindeki anlamlılık ($p = 0,000$), ilçenin ideolojik hususlar boyutunda oy verme davranışlarını anlamlı bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu sonuç, kadınların yaşadıkları ilçelerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarının, partilerin ideolojik duruşlarına karşı olan hassasiyetlerini belirlediğini ortaya koymaktadır. Özellikle Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde yaşayan kadınlar, partilerin ideolojik duruşlarına daha fazla önem verip, oy tercihlerini bu doğrultuda belirlemektedirler.

Tablo 28'in bulguları, yaşanan ilçenin kadınların oy verme davranışlarında belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir. İlçenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, kadınların hangi konulara daha fazla önem verdiğini ve oy verirken nelere odaklandığını belirlemektedir. Hacıbektaş ilçesinde yaşayan kadınlar, kadının toplumsal konumuna, çevresel etkilere, parti politikalarına ve ideolojik hususlara oldukça duyarlı olup, oy verme tercihlerinde bu konuları ön planda tutmaktadırlar. Ürgüp ilçesindeki kadınlar ve de benzer şekilde, kadının varlığı ve çevresel faktörler, partilerin politikaları, toplumsal ve ideolojik duruşlar gibi unsurları dikkate alarak oy tercihlerini belirlemektedirler. Bu ilçelerdeki sosyal ve kültürel yapının daha fazla çeşitlilik içermesi, kadınların toplumsal meseleler, kadın hakları ve çevre politikalarına yönelik farkındalıklarını artırmakta ve oy verirken bu unsurları ön plana almalarına yol açmaktadır.

Öte yandan, Derinkuyu ilçesinde yaşayan kadınların ise daha düşük sıra ortalamalarına sahip olmaları, bu ilçedeki kadınların oy verirken daha çok yerel ve pragmatik unsurlara odaklandığını göstermektedir. Bu bulgu, kırsal ve daha geleneksel yapıya sahip bölgelerde kadınların oy tercihlerini belirlerken, çevresel etkilerden çok,

ekonomik politikalar, yerel sorunların çözümü ve adayların kişisel özelliklerine önem verdiğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak, tablo verileri ilçeye göre oy verme tercihleri arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde kadınlar, oy verirken daha çok kadının toplumsal yeri, partilerin politikaları ve ideolojik duruşlara odaklanırken, Derinkuyu gibi daha kırsal ilçelerde bu faktörler arka planda kalmakta ve yerel sorunlar ile ekonomik kaygılar ön plana çıkmaktadır.

Ki-kare testi sonuçlarının anlamlı çıkması, ilçenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısının kadınların oy verme davranışlarını farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, siyasi partilerin politika oluştururken bölgesel farklılıkları göz önünde bulundurmalarının önemini vurgulamaktadır. Kadın seçmenlerin yaşadıkları ilçenin sosyal ve ekonomik dinamikleri, onların oy tercihlerinde belirleyici bir unsur olduğundan, partilerin kadın seçmenlere ulaşırken bu ilçelerin özelliklerini dikkate alarak kampanyalarını ve politikalarını şekillendirmeleri stratejik bir yaklaşım olacaktır.

Sonuç olarak, kadınların oy verme davranışları üzerinde ilçelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde, kadınlar daha ideolojik ve sosyal meselelerle ilgili bir tavır sergilerken, Derinkuyu gibi kırsal ilçelerde daha pragmatik ve yerel konulara yönelik bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu da siyasi partilerin bölgesel politikalar geliştirmesinin ve kadın seçmenlerle olan iletişimlerinde bu farklılıkları göz önünde bulundurmalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

3.2.2.8. Partinin İdeolojisi, Liderin Cinsiyeti, Adayın Cinsiyeti, Sosyal Çevre Değişkenine Göre Oy Verme Tercihleri

Bu bölümde, partinin ideolojisi, liderin ve adayın cinsiyeti, sosyal çevre değişkenleri gibi çeşitli faktörlerin kadınların oy verme tercihleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Kadınların oy verme davranışlarında bu faktörlerin nasıl bir rol oynadığını anlamak amacıyla, ilgili maddeler arasındaki korelasyon analizleri ve faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 29, bu analizlerin sonuçlarını, her bir madde arasındaki korelasyon katsayılarını ve maddeler arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır.

Tablo 23. Maddeler Arasındaki Korelasyon ve Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Partinin görüşü, ideolojisi ve programı	1	,68	,75	,72	,65	,60	,42	,38	,46	,54
2. Parti lideri	,68	1	,80	,78	,69	,63	,44	,40	,49	,56
3. Partinin adayı	,75	,80	1	,85	,72	,70	,51	,45	,53	,62
4. Siyasi uygulamalar (reklam, sosyal medya vb.)	,72	,78	,85	1	,77	,74	,56	,50	,58	,65
5. Akrabalar, yakınlar	,65	,69	,72	,77	1	,68	,55	,48	,51	,59
6. Arkadaşlar, komşular	,60	,63	,70	,74	,68	1	,61	,53	,57	,64
7. Belde veya köy ileri gelenleri	,42	,44	,51	,56	,55	,61	1	,58	,62	,66
8. Parti liderinin kadın olması	,38	,40	,45	,50	,48	,53	,58	1	,65	,69
9. Parti yönetiminde kadınların bulunması	,46	,49	,53	,58	,51	,57	,62	,65	1	,73
10. Adayın kadın olması	,54	,56	,62	,65	,59	,64	,66	,69	,73	1

Not: Tablodaki korelasyon katsayıları (r) 0,30 ile 1,00 arasında olup, her bir madde arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 29, partinin görüşü ve ideolojisi, parti liderinin cinsiyeti, adayın cinsiyeti, sosyal çevre etkileri gibi çeşitli faktörlerin oy verme davranışlarını nasıl etkilediğine dair veriler sunmaktadır. Tablo, bu değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarını göstermektedir. Korelasyon katsayıları (r), 0,30 ile 1,00 arasında değişmektedir ve pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir ($p < 0,05$). Bu, her bir faktör arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu ve kadınların oy verme tercihlerini oluştururken bu faktörlerin birbirini etkilediğini ifade etmektedir.

Partinin görüşü, ideolojisi ve programı, diğer maddelerle yüksek düzeyde korelasyon göstermektedir. Özellikle, partinin genel görüşü ve ideolojisi ile parti lideri ($r = ,68$), partinin kendisi ($r = ,75$) ve partinin adayı ($r = ,72$) arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuç, kadınların oy verme tercihlerinde partinin ideolojik duruşunun ve politik programının belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Kadınlar, oy verirken partinin sadece ideolojik bakış açısına değil, aynı zamanda liderin bu ideolojiyi nasıl temsil ettiğine ve adayların bu görüşlerle ne kadar uyumlu olduğuna dikkat etmektedir.

Örneğin, partinin görüşü ile "partinin adayı" arasındaki korelasyon ($r = ,72$), kadınların oy verirken sadece partinin genel politikalarına değil, aynı zamanda adayın bu ideolojiyi ve parti görüşlerini ne kadar temsil ettiğine de dikkat ettiğini göstermektedir.

Bu, adayın partinin ideolojik çizgisine sadık kalmasının ve bu doğrultuda söylemlerde bulunmasının, kadınların oy verme davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Tabloda, parti liderinin kadın olması ile diğer maddeler arasında pozitif korelasyonlar görülmektedir. Özellikle, parti liderinin kadın olması ile partinin ideolojisi ve programı arasında $r = ,46$ 'lık bir korelasyon bulunmaktadır. Bu, kadın seçmenlerin, partinin liderinin cinsiyetini, partinin ideolojik duruşuyla ilişkilendirdiklerini ve bu faktörlerin oy verme tercihlerini etkilediğini göstermektedir. Kadınlar, liderin kadın olması durumunda, partinin kadın haklarına, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve aile politikalarına daha fazla önem vereceğini düşünerek oy tercihlerini buna göre şekillendirebilmektedir.

Ayrıca, "adayın kadın olması" ile diğer maddeler arasındaki korelasyonlar da oldukça yüksek çıkmıştır. Örneğin, "adayın kadın olması" ile "partinin aday" arasındaki korelasyon ($r = ,65$) ve "partinin ideolojisi" arasındaki korelasyon ($r = ,54$), kadınların oy verirken adayın cinsiyetine büyük önem verdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, kadın adayların, kadın seçmenler nezdinde daha fazla güven uyandırabileceğini ve partinin kadın politikalarını uygulama konusundaki kararlılığını simgeleyebileceğini göstermektedir. Özellikle, kadın adayların partinin ideolojik çizgisini temsil etme konusunda daha duyarlı olduklarına dair algı, kadınların oy tercihlerini etkileyebilmektedir.

Tablo 29, sosyal çevrenin (akraba, arkadaş, komşular ve belde ileri gelenlerinin) oy verme tercihleri üzerindeki etkisini de göstermektedir. Özellikle, "belde veya köy ileri gelenleri" ile diğer maddeler arasında pozitif ve anlamlı korelasyonlar gözlenmektedir. Bu, kadınların sosyal çevreleri, özellikle beldelerindeki etkili kişilerin görüşlerini dikkate alarak oy verme eğiliminde olduklarını göstermektedir. "Belde ileri gelenlerinin" etkisi, parti liderinin kadın olması ($r = ,65$) ve adayın kadın olması ($r = ,69$) ile yüksek korelasyon göstermektedir. Bu, sosyal çevrenin kadınların parti lideri ve aday cinsiyetine dair algılarını şekillendirebileceğini ve bu faktörlerin oy verme davranışlarında belirleyici bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Örneğin, sosyal çevrede kadının varlığının desteklendiği ve önemsendiği bir kültürel yapı içinde, kadınlar oy verirken liderin veya adayın kadın olmasına daha fazla

önem verebilmektedir. Bu nedenle, sosyal çevrenin tutum ve değerleri, kadınların oy tercihlerini belirlerken partinin liderinin ve adayın cinsiyetine ilişkin görüşlerini etkileyebilmektedir.

Tablo 29’da yer alan korelasyon katsayıları (r), her bir maddenin diğeriyle anlamlı ilişkiler içinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, kadınların oy verme davranışlarını belirlerken birden fazla faktörü göz önünde bulundurdıklarını ve bu faktörlerin birbiriyle ilişkili olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Partinin ideolojisi, liderin cinsiyeti, adayın cinsiyeti ve sosyal çevre, birbirine bağlı bir yapı oluşturarak, kadınların oy tercihlerini belirlemede etkili olmaktadır.

Faktör analizi sonuçlarına göre, partinin ideolojisi ve programı, parti liderinin cinsiyeti, adayın cinsiyeti, sosyal çevre etkileri ve diğer sosyal faktörler arasında anlamlı ve güçlü ilişkiler bulunmaktadır. Özellikle, partinin ideolojik duruşu ve liderin cinsiyeti gibi faktörler, kadınların oy verme tercihlerini belirlerken kritik rol oynar. Bu, kadın seçmenlerin yalnızca partinin genel politikalarını değil, aynı zamanda liderin ve adayın cinsiyetini, partinin ideolojik yapısına uygunluğu ve sosyal çevreden gelen etkileri dikkate aldığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgular, siyasi partilerin kadın seçmenlere ulaşmak için liderlik, ideolojik duruş ve sosyal çevre etkilerini dikkate alarak kapsamlı politikalar geliştirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Kadınların oy verme davranışlarında, partinin liderinin ve adayının kadın olması, partinin ideolojik duruşuna uygun olup olmadığı ve sosyal çevreden gelen etkiler gibi faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, kadınların oy tercihlerini etkileyen bu çeşitli faktörlerin birbiriyle olan ilişkisi, partilerin kadın seçmenlere yönelik stratejilerini belirlemede yol gösterici olabilmektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, Nevşehir ilinde yaşayan 18 yaş ve üzeri kadınların oy verme davranışlarını etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamış, özellikle partinin ideolojisi, liderin ve adayın cinsiyeti, sosyal çevre ve demografik değişkenlerin oy verme tercihleri üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Betimsel bir model olan ilişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülen bu çalışmada, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen çeşitli faktörlerin derinlemesine ele alınması, toplumsal, politik ve ekonomik açıdan önemli bulgular ortaya koymuştur.

Bu çalışmada, Nevşehir ili özelinde kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen demografik, ekonomik ve toplumsal faktörler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma bulgularımız, kadın seçmenlerin tercihlerini şekillendiren temel unsurların yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, sosyal güvence durumu, medeni durum ve yaşadıkları yer gibi değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu bulgular, Nevşehir ilinin genel nüfus ve kadın seçmen profili ile karşılaştırıldığında anlamlı ve açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Bu bölümde, araştırmamızın sonuçları Nevşehir'in kadın seçmen profili ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Nevşehir'in toplam nüfusu 2023 yılı itibarıyla 315.994 kişi olup, kadın nüfusu 160.097 kişi ile toplam nüfusun %50,66'sını oluşturmaktadır. Kadınların, toplam nüfus içindeki ağırlıkları ve yerel siyaset açısından taşıdıkları potansiyel siyasi katılımında önemli bir temsil gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın sonuçları, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarının, yaş, eğitim durumu ve medeni durum gibi demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Örneğin, genç yaş gruplarındaki kadınların (18-26 yaş) daha çok ideolojik unsurlara duyarlılık gösterdiği, yaş ilerledikçe bu faktörün yerini ekonomik çıkarlar ve parti politikalarına bıraktığı görülmüştür. Nevşehir'in kadın nüfusunun ağırlıklı olarak kırsal ilçelerde yoğunlaştığı ve eğitim düzeyinin düşük olduğu düşünüldüğünde, bu bulgular, yerel demografik yapının kadın seçmenlerin siyasal tercihlerini nasıl şekillendirdiğini anlamamızı sağlamaktadır.

Nevşehir'deki eğitim düzeyine dair mevcut veriler, il genelinde ilkokul mezunu oranının yüksek olduğunu, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin oranının daha düşük olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda, kadınların eğitim düzeyinin oy verme

davranışları üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu bulunmuştur. Özellikle, yükseköğretim mezunu kadınların, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları gibi konulara daha fazla önem verdiği ve oy verme tercihlerinde bu faktörleri ön planda tuttuğu görülmüştür. Bu bulgu, Nevşehir’de kadın seçmenlerin büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu gerçeği ile değerlendirildiğinde, düşük eğitim düzeyine sahip kadınların oy verme davranışlarında daha çok sosyal çevre etkileri ve ekonomik vaatlere duyarlılık gösterdiğini açıklamaktadır. Bu durum, yerel politikaların kadınların eğitim seviyesini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Nevşehir’in sosyoekonomik yapısı, ağırlıklı olarak C ve D grubu statüye sahip bireylerden oluşmaktadır. Çalışmamızda, gelir düzeyinin kadın seçmenlerin oy verme davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Düşük gelir seviyesine sahip kadınların, ekonomik vaatlere ve sosyal yardımlara daha duyarlı olduğu, yüksek gelir düzeyine sahip kadınların ise daha çok ideolojik ve toplumsal meseleleri ön planda tuttuğu gözlemlenmiştir. Nevşehir gibi ağırlıklı olarak kırsal ve orta düzey sosyoekonomik statüye sahip bir bölgede, partilerin ekonomik kalkınma, sosyal yardımlar ve kadınların ekonomik güçlenmesi konularındaki politikalarının kadın seçmenler üzerindeki etkisi belirgin şekilde görülmektedir. Bu durum, Nevşehir’de kadın seçmenlerin ekonomik güvenliklerini sağlamaya yönelik politikaları destekleme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmamızda sosyal güvence durumu, kadınların oy verme davranışları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmıştır. Sosyal güvenceye sahip olmayan kadınların, partilerin sosyal politikalarına ve sosyal eşitlik vaatlerine daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir. Nevşehir’deki kadın seçmenlerin büyük bir kısmının SSK kapsamına girdiği göz önüne alındığında, sosyal güvenceye sahip bireylerin mevcut haklarını korumaya yönelik politikaları desteklediği, güvencesiz kadınların ise sosyal eşitlik ve destek vaatlerine odaklandığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu, yerel yönetimlerin sosyal güvenlik ve kadın istihdamına yönelik politikalarının kadın seçmen davranışları üzerindeki etkisini artırabileceğini göstermektedir.

Nevşehir’in ilçeler bazında nüfus dağılımı, kadın seçmen davranışlarının yerel dinamiklere göre nasıl farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Ürgüp ve Hacıbektaş gibi ilçelerde kadınların ideolojik unsurlara daha duyarlı olduğu, Derinkuyu

gibi daha kırsal bölgelerde ise ekonomik vaatlerin ve sosyal çevre etkilerinin ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar, ilçeler arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel yapının kadınların oy verme davranışlarını şekillendirdiğini göstermektedir. Partilerin, kadın seçmenlere yönelik politikalarını yerel düzeyde farklılaştırarak bu dinamiklere uygun stratejiler geliştirmesi gerekliliği, çalışmamızın önemli bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular, kadınların oy verme davranışlarının birden fazla faktör tarafından yönlendirildiğini ve bu faktörlerin birbirleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınların siyasi tercihlerinin yalnızca partilerin politikalarına ve ideolojilerine değil, aynı zamanda liderin ve adayın cinsiyetine, sosyal çevrelerinden gelen etkilere ve demografik özelliklerine dayalı olarak şekillendiği anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçları, partilerin kadın seçmenlerle olan etkileşimlerinde bu çok boyutlu yapıyı göz önünde bulundurmalarının önemini vurgulamaktadır. Bu sonuçlar hem kadınların siyasi katılımı hem de partilerin kadın seçmenlerle iletişim stratejileri açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Araştırmanın bulguları, kadının varlığı ve sosyal çevrenin, kadınların oy verme tercihleri üzerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Kadının toplumdaki yeri, sosyal hakları, çevresel etkiler ve sosyal ilişkiler, kadınların oy tercihlerini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle, yaş, eğitim düzeyi ve sosyal güvence durumu gibi demografik özelliklerin, kadının toplumsal konumuna ve çevresel etkilere duyarlılığı artırdığı ortaya konmuştur.

Örneğin, yaş değişkeni incelendiğinde, 18-26 yaş aralığındaki genç kadınların, kadının varlığı ve çevre faktörlerine daha fazla önem verdiği belirlenmiştir. Bu bulgu, genç kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve çevresel sürdürülebilirlik gibi konularda daha duyarlı olduklarını ve bu duyarlılığı oy tercihlerine yansıttıklarını göstermektedir. Benzer şekilde, eğitim düzeyi arttıkça kadının toplumdaki yeri ve çevresel etkilere yönelik hassasiyetin de arttığı görülmüştür. Üniversite mezunu ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlar, oy verirken daha çok partilerin kadın haklarına, toplumsal eşitliğe ve çevre politikalarına yönelik yaklaşımlarına odaklanmaktadır.

Bu sonuçlar, siyasi partilerin kadın seçmenlere ulaşırken, kadının toplumsal konumuna ve çevresel etkilerine yönelik politikalar geliştirmelerinin önemini vurgulamaktadır. Kadınlar, özellikle partilerin toplumsal cinsiyet eşitliği, çevre politikaları ve sosyal haklar konusundaki vaatlerini değerlendirerek oy tercihlerini belirlemektedir. Bu nedenle, partilerin kadın seçmenleri kazanmak için, kadının toplumdaki yerini güçlendiren, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen ve sosyal çevreyi önemseyen politikalar geliştirmeleri stratejik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, partinin ideolojisi, politikaları ve toplumsal duruşunun, kadınların oy verme davranışlarını güçlü bir şekilde etkilediğidir. Kadınlar, oy verirken, partinin genel politikalarına, toplumsal konulardaki duruşuna, kadın haklarına yönelik söylemlerine ve sosyal adalet ile eşitlik konusundaki yaklaşımlarına dikkat etmektedir. Bu durum, partinin ideolojik çerçevesinin kadın seçmenlerin karar alma süreçlerinde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

Partinin liderinin ve adayının cinsiyeti de kadınların oy verme davranışlarında önemli bir rol oynamaktadır. Kadın seçmenler, partinin liderinin ve adayının kadın olmasını, partinin toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirebilmektedir. Özellikle, "parti liderinin kadın olması" ile "partinin ideolojisi ve programı" arasında anlamlı ve pozitif bir korelasyonun bulunması, kadın seçmenlerin parti liderinin cinsiyetini, partinin genel politikalarının bir yansıması olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu bulgu, partilerin kadın adayları ve liderleri ön plana çıkararak, kadın seçmenlerle daha etkili bir iletişim kurabileceğine işaret etmektedir.

İdeolojik unsurlar, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen bir başka önemli faktördür. Kadınlar, partilerin ideolojik duruşlarına, toplumsal eşitlik ve adalet konularına nasıl yaklaştıklarına ve bu değerleri nasıl temsil ettiklerine dikkat etmektedir. Özellikle, genç ve eğitimli kadınlar, partilerin ideolojik çizgisine uyumlu, sosyal adalet ve kadın hakları konularında kararlı olan partilere oy verme eğilimindedirler. Bu durum, partilerin ideolojik söylemlerini oluştururken, kadınların beklenti ve hassasiyetlerini göz önünde bulundurmalarının, kadın seçmenler üzerindeki etkilerini artırabileceğini göstermektedir.

Araştırmada sosyal güvence durumunun da kadınların oy verme davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Sosyal güvenceden yoksun olan kadınlar, oy verirken daha çok sosyal politikalar, sağlık hizmetleri, istihdam olanakları ve sosyal

yardımlar gibi konulara odaklanmaktadır. Bu grup, sosyal güvencelerini koruma ve geliştirme amacıyla, partilerin bu konulardaki vaatlerini ve politikalarını dikkatle değerlendirmektedir. Özellikle, sosyal güvenceye sahip olmayan kadınların, ideolojik ve sosyal politikaları benimseyen partilere yönelme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyi de kadınların oy verme davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Düşük gelirli kadınlar, ekonomik güvenliklerini sağlayacak, sosyal haklarını koruyacak ve kendilerini ekonomik olarak destekleyecek politikalar sunan partilere yönelmektedir. Buna karşılık, yüksek gelir düzeyine sahip kadınlar, oy verirken daha çok kadın hakları, toplumsal eşitlik, çevresel politikalar gibi konulara dikkat etmektedir. Bu bulgular, partilerin kadın seçmenlere ulaşırken, kadınların ekonomik statü ve sosyal güvence durumlarını göz önünde bulundurarak, sosyal ve ekonomik politikalarını oluşturmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, kadınların yaşadıkları ilçenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısının oy verme davranışlarını belirlediğidir. Hacıbektaş ve Ürgüp gibi ilçelerde yaşayan kadınlar, kadının toplumsal yeri, parti politikaları ve ideolojik duruşlara karşı daha duyarlı ve hassastır. Bu ilçelerin sosyal ve kültürel çeşitliliğinin, kadınların siyasi meseleler ve toplumsal konulara daha geniş bir perspektiften bakmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Buna karşılık, daha kırsal ve geleneksel yapıya sahip ilçelerde, kadınların oy verme davranışlarında ekonomik kaygılar, yerel sorunların çözümü ve pratik politikalar ön plana çıkmaktadır. Bu durum, partilerin kadın seçmenlere yönelik stratejilerini belirlerken, bölgesel dinamikleri ve ilçelerin sosyokültürel yapısını dikkate almalarının önemine vurgu yapmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları, kadınların oy verme davranışlarının çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Kadınlar, oy verirken partilerin ideolojilerini, liderlerinin ve adaylarının cinsiyetlerini, toplumsal konulardaki duruşlarını, sosyal çevreden gelen etkileri ve kendi demografik özelliklerini göz önünde bulundurarak çok yönlü bir değerlendirme yapmaktadır. Bu, siyasi partilerin kadın seçmenlerle etkili bir iletişim kurabilmesi ve onların oy tercihlerini etkileyebilmesi için, bu çok boyutlu yapıyı dikkate alarak stratejiler geliştirmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kadınların oy verme davranışlarının toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının toplumdaki yeri, sosyal politikalar ve ekonomik güvenlik gibi konular etrafında şekillenmesi,

partilerin bu alanlarda yapacakları çalışmaların ve politik söylemlerin kadın seçmenleri kazanma potansiyelini artıracaklarını göstermektedir. Partilerin, kadın haklarına, sosyal adalete, çevre politikalarına ve ekonomik destek programlarına yönelik duyarlı bir yaklaşım benimsemeleri, kadın seçmenlerin desteğini kazanmada kilit bir rol oynayacaktır. Kadınlar, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve sosyal adalet konularında tutarlı ve samimi politikalar benimseyen partilere karşı daha olumlu bir yaklaşım sergilemektedir. Bu nedenle, siyasi partilerin kadın haklarına dair vaatlerini ve politikalarını yalnızca seçim dönemlerinde dile getirmekle kalmayıp, bunları uygulamaya koyma konusundaki kararlılıklarını göstermeleri, kadın seçmenlerin güvenini kazanmak açısından önemlidir.

Araştırma ayrıca, parti liderinin ve adayın cinsiyetinin de kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğunu ortaya koymuştur. Kadınlar, parti liderinin ve adayın kadın olması durumunda, partinin toplumsal cinsiyet eşitliğine daha fazla önem verdiğini düşünerek, bu tür partilere oy verme eğiliminde olabilmektedir. Bu durum, partilerin daha fazla kadın aday göstermesinin ve kadın liderlere alan açmasının, kadın seçmenlerin gözünde olumlu bir izlenim yaratabileceğine işaret etmektedir. Kadın seçmenler, kadın liderlerin ve adayların, kadın hakları ve toplumsal eşitlik konularında daha duyarlı ve temsil edici olacağını varsaymaktadırlar.

Bununla birlikte, sosyal çevrenin ve yerel dinamiklerin kadınların siyasi tercihlerini şekillendirmedeki rolü de göz ardı edilemez. Kadınların oy verme davranışları, sosyal çevrelerinden, özellikle akrabalar, arkadaşlar ve belde ileri gelenlerinin tutumlarından etkilenmektedir. Bu durum, siyasi partilerin yerel düzeyde kadın seçmenlerle etkileşim kurarken, onların sosyal çevrelerini de dikkate alması gerektiğini göstermektedir. Yerel düzeyde kadınları hedefleyen programlar, toplumsal projeler ve kadın örgütleriyle iş birliği yapmak, partilerin kadın seçmenler üzerindeki etkisini artırmada etkili bir strateji olabilmektedir.

Ekonomik güvenlik, sosyal güvence ve gelir düzeyi de kadınların oy verme tercihlerini önemli ölçüde yönlendiren faktörlerdir. Düşük gelirli ve sosyal güvencesiz kadınlar, oy verirken, ekonomik güvenliklerini ve sosyal haklarını koruyacak politikaları ön planda tutmaktadır. Bu nedenle, siyasi partilerin bu gruptaki kadınların ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılayacak sosyal politika önerileri geliştirmeleri, bu seçmen grubunun

desteğini kazanmaları için kritik öneme sahiptir. Bu durum, sosyal yardımlar, istihdam politikaları ve sosyal hizmetlere erişim konularının, kadın seçmenlerin oy tercihlerinde belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Partilerin bu alanlarda somut ve gerçekçi çözümler sunmaları, özellikle düşük gelirli kadın seçmenlerin oyunu kazanma konusunda etkili olabilmektedir.

Bu çalışma, Nevşehir ili özelinde kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen temel faktörleri analiz ederek, kadınların siyasal katılımına dair kapsamlı bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır. Çalışmanın bulguları, kadınların siyasal tercihlerinin farklı demografik, ekonomik ve toplumsal faktörlerden nasıl etkilendiğini ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen temel unsurlar yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, sosyal güvence ve medeni durum gibi değişkenler ile parti politikaları, liderin cinsiyeti, adayın cinsiyeti ve sosyal çevre gibi faktörler olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulguları, yaş gruplarına göre kadınların oy verme davranışlarının farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genç yaş gruplarında (18-26 yaş) parti politikaları, çevresel etkiler ve kadın haklarına duyarlılık ön plandayken, ileri yaş gruplarında ideolojik unsurların ve bireysel çıkarların ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine göre yapılan analizlerde ise, yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların toplumsal eşitlik ve çevresel faktörlere daha fazla önem verdiği, düşük eğitim seviyesindeki kadınların ise daha pragmatik ve kişisel çıkar odaklı siyasal tercihler yaptığı görülmüştür. Gelir düzeyi açısından incelendiğinde, düşük gelir seviyesindeki kadınların sosyal yardımlar ve ekonomik vaatlere yöneldiği, yüksek gelir seviyesindeki kadınların ise daha çok kadının toplumsal konumuna ve çevresel politikalara odaklandığı belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları, kadınların sosyal güvence durumunun da oy verme davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Sosyal güvencesi olmayan kadınların ideolojik ve sosyal politikalarla ilgili daha duyarlı olduğu, sosyal güvenceye sahip kadınların ise daha somut ve pratik çözümlere yöneldiği tespit edilmiştir. Medeni durum değişkeni de kadınların siyasal katılımında belirleyici bir etken olarak öne çıkmıştır. Evli kadınların aile politikalarına, sosyal yardımlara ve çocuk odaklı ekonomik

düzenlemelere daha fazla önem verdiği, bekar kadınların ise bireysel özgürlük ve toplumsal eşitlik gibi konulara odaklandığı gözlemlenmiştir.

Partinin ideolojisi, liderin cinsiyeti ve adayın cinsiyeti gibi faktörler de kadınların oy verme davranışlarını etkileyen önemli unsurlar arasında yer almıştır. Kadın liderlerin ve adayların kadın seçmenler üzerinde olumlu bir etki yarattığı, özellikle genç ve yüksek eğitilmiş kadınların bu tür adaylara daha fazla destek verdiği tespit edilmiştir. Sosyal çevre etkileri, özellikle kırsal bölgelerde, kadınların oy verme tercihlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Kadınlar, sosyal çevreden gelen etkiler doğrultusunda, özellikle lider ve aday seçimine yönelik tercihlerini şekillendirmektedir.

Bu bulgular, kadınların oy verme davranışlarını etkileyen faktörlerin, demografik ve toplumsal bağlamda çeşitlendiğini ve kadınların siyasal katılımının bu faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillendiğini göstermektedir. Çalışmamız, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarına dair literatüre özgün bir katkı sunmakta ve bu alandaki araştırmalar için yeni bir perspektif sağlamaktadır. Ayrıca, elde edilen sonuçlar, siyasi partilerin kadın seçmenlere yönelik politikalarını daha etkili bir şekilde şekillendirmelerine yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Bu bağlamda, bu araştırma, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarının, partilerin ideolojisi, liderlik profili, aday cinsiyeti, sosyal çevre ve ekonomik faktörler gibi çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle oluşan çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Siyasi partilerin, kadın seçmenlerle iletişim kurarken bu çok yönlü yapıyı göz önünde bulundurmaları, toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyal adalet, ekonomik güvenlik ve çevre politikaları gibi konulara duyarlı bir şekilde yaklaşmaları gerekmektedir. Kadın seçmenler, yalnızca seçim dönemlerindeki vaatlere değil, partilerin bu vaatleri gerçekleştirme konusundaki tutarlılığına ve samimiyetine göre oy tercihlerini belirlemektedir.

Bu nedenle, partilerin kadın seçmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarına duyarlı, kadınların toplumsal konumunu güçlendirecek, sosyal adalet ve eşitlik ilkelerini ön planda tutacak politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Ayrıca, kadın adaylara ve liderlere daha fazla alan açmak, kadın seçmenlerin partilere yönelik algısını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Kadınların oy verme davranışlarının çok yönlü ve dinamik bir yapıda

olduğunu gösteren bu çalışma, siyasi partilerin kadın seçmenlerle kuracakları ilişkinin, bu faktörlerin dikkate alınmasıyla güçlendirilebileceğini vurgulamaktadır.

Bu bakımdan, kadınların siyasi katılımını artırmak ve oy verme davranışlarını daha iyi anlayabilmek için, partilerin sadece belirli konulara değil, kadınların yaşamlarının her alanını etkileyen faktörlere yönelik kapsamlı bir strateji benimsemeleri gerekmektedir. Bu, kadınların toplumsal konumlarını güçlendirme, ekonomik güvenliklerini sağlama ve sosyal haklarını koruma yönündeki beklentilerini karşılayacak politikalar geliştirmeyi içermektedir. Kadın seçmenler, bu tür politikaları hayata geçirme konusundaki kararlılığı ve samimiyeti gösteren partilere destek verme eğiliminde olacaktırlar. Dolayısıyla, partilerin kadın seçmenlerle uzun vadeli bir güven ilişkisi kurmaları, onların ihtiyaç ve beklentilerine yönelik sürekli ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsemeleriyle mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgün, S. (2018). Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler arabuluculuğu ile siyasal çözüm modelleri ve analizi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 89-107.
- Akıncı, A., & Eriş, V. (2019). 21. yüzyıl demokrasilerinde siyasal katılım ve Türkiye. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 35-55.
- Arslanel, M. N. (2021). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında kadınların siyasal hayata katılımı. *Enderun*, 5(2), 196-208.
- Atık, T. (2022). Toplumsal cinsiyet ve milliyetçilik: Bulgar milliyetçiliğinde kadınların rolü. *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, 5(7), 4-19. <https://doi.org/10.56448/ataddergi.1214969>
- Babayeva, U. (2018). Kadınların siyasal katılımı; Adalet ve Kalkınma Partisi ve Yeni Azerbaycan Partisi örneği. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 68-83.
- Bahadır Eser, H., & Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet-siyasal katılım ilişkisi: SDÜ örnek olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 38-58. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.252105>
- Baloğlu, Z., & Dilek, S. (2023). Kadınların işgücüne katılım oranını etkileyen çevresel ve verimlilik algıları. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(28), 268-283. <https://doi.org/10.47129/bartiniibf.1374492>
- Beken, H. (2015). Kadınların sendikal katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(9), 156-179.
- Bock, G. (2002). *Women in European History*. Wiley-Blackwell.
- Bouraoui, S. (2012). Gelenek, kanunlar ve kadınların siyasal yaşama katılımı. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 0(6).
- Bozkaya, G. (2014). Kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörler: Türkiye üzerine bir analiz. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 69-89.
- Cartledge, P. (2011). *Ancient Greek Political Thought in Practice*. Cambridge University Press.

- Çiçek, B., & Çopur, Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(4), 1-21.
- Değirmenci, S. (2023). Türkiye'de kadınların işgücüne katılımı: 1988-2008 dönemine yeniden bakış. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 213-244. <https://doi.org/10.26650/JEPR1201276>
- Demir, Z. (2015). Kadınların siyasete katılımı ve katılımı artırmaya yönelik stratejiler. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 35-47.
- Doğan, G. (2015). 2001 krizi sonrasında Türkiye'de kentsel alanlarda kadınların işgücüne katılımının belirleyicileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(22).
- Doğru, D. (2023). Türkiye’de kadınların siyasal haklarını kazanması ve siyasal temsilde karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 72(1), 247-293. <https://doi.org/10.33629/auhfd.1248155>
- Erdinç, İ. E. (2018). Üniversite gençliği bağlamında siyasal katılım ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 194-223. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.321177>
- Fraser, A. (2004). *The Warrior Queens: The Legends and Lives of the Women Who Have Led Their Nations in War*. Random House.
- Gökçe, A. F., Özdemirci, İ., & Ceylan, İ. H. (2017). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(27), 289-319.
- Güçlü, M. (2017). Türkiye’de kadınların bölgesel işgücüne katılımının belirleyicileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(3), 83-102. <https://doi.org/10.17065/huniibf.340705>
- Güçlü, M. (2018). Ekonomik kalkınma ve kadınların işgücüne katılımı: Türkiye için U hipotezinin yeniden test edilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 203-210. <https://doi.org/10.30794/pausbed.424388>
- Gültekin, M. C. (2017). Üniversite öğrencilerinin siyasi kariyer eğilimi ve siyasal yaşama katılım boyutlarının incelenmesi: Mardin örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal*

- Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1559-1580.
<https://doi.org/10.17218/hititsosbil.298194>
- Günay, G., & Savaş Çelik, B. (2018). Kadınların gözünden: Kadınların istihdama katılamama nedenleri. *Econder Uluslararası Akademik Dergi*, 2(2), 179-199.
<https://doi.org/10.35342/econder.475429>
- Güngör, S. (2017). Siyasetin @ hali: Dijital çağda siyasal katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 2259-2273.
- Hu, L. P. (2022). Türk erkekleriyle evli olan ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(36), 155-175.
<https://doi.org/10.20427/turkiyat.1023397>
- Karaçuka, M. (2018). Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı ve istihdamı. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(2), 134-150.
- Karadaş, H. A., & Arslan, N. (2022). Mikrokrediler ve kadınların işgücüne katılımına etkisi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(Özel Sayı), 140-155.
<https://doi.org/10.30784/epfad.1160078>
- Kırtepe Özdemir, F., & Arpacı, F. (2017). Köyde yaşayan evli kadınların aile yaşamlarına ilişkin sorunları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 69-89.
- Kızılaslan, N., & Otcu, M. (2023). Kırsalda kadınların tarımsal faaliyetlere ve kararlara katılımının incelenmesi: Tokat ili merkez ilçe örneği. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 12(1), 167-180.
- Koyuncu, J. Y., Yılmaz, R., & Ünver, M. (2016). Kadınların işgücüne katılımı ile emek verimliliği arasındaki ilişki: Panel veri analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(2), 237-250.
- Kutlu, A. (2018). Dönüşen medya çağında siyasal katılım: İstanbul’da yaşayan 18-22 yaş seçmen örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 90-106.
<https://doi.org/10.17680/erciyesakademia.344691>

- Levent, C., Arvas, M. A., & İnce Yenilmez, M. (2018). Kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörlerin probit model ile tahmini: Van ili örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(42), 245-270.
- Locke, J. (1689). *Two Treatises of Government*. Cambridge University Press.
- Marangoz, M., Hız, G., & Aydın, A. E. (2016). Kırsal alandaki kadınların girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 3(5), 24-44.
- Mutlu, A. (2015). Kadınların siyasete girme yöntemi olarak mahalle muhtarlığı. *Yerel Politikalar*, 0(1).
- Ober, J. (2003). *Democracy and Knowledge: Innovation and Learning in Classical Athens*. Princeton University Press.
- Offen, K. (2000). *European Feminisms, 1700–1950: A Political History*. Stanford University Press.
- Oğuzhan, M. (2023). Erken Cumhuriyet döneminde kadınların siyasal katılımı: Türk Kadın Birliği. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 406-424.
- Okay, Y. (2021). Toplumsal cinsiyet yaklaşımının kadınların emek piyasasına katılımına etkisi. *Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 12-33.
- Onay, M. (2013). Kadınların siyaseti, siyasetin kadınları. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 100-110.
- Orhan, G., Palaz, S., & Altan, E. (2018). Yerel siyasete kadınların aktif katılımının koşulları: Kadın muhtarlar akademisi katılımcıları çalışması. *Bandırma Onyediyüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 16-39.
- Özkılıçcı, G., & Uzun, İ. M. (2022). Siyasal katılım kadınların siyasi temsiline toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 8(1), 77-93.
- Özkılıçcı, G., & Uzun, İ. M. (2022). Siyasal katılım kadınların siyasi temsiline toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 8(1), 77-93.

- Öztürk, D. (2023). Kadınların politik temsili ve farklı gerekçelendirmeleri üzerine eleştirel bir analiz. *Liberal Düşünce Dergisi*, 111, 193-213. <https://doi.org/10.36484/liberal.1343295>
- Palaz, S., & Çolak, O. (2011). 2008 küresel finans krizi ve Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(25), 99-115.
- Pateman, C. (1988). *The Sexual Contract*. Stanford University Press.
- Peker, Z. (2021). Kadınların işgücüne katılma davranışını etkileyen faktörler: TÜİK verileri üzerine ampirik bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(1), 115-134.
- Poyraz, E. (2017). Yerel yönetimlerde siyasal katılım ve temsiliyet sorunsalı üzerine bir değerlendirme: Belediye meclislerinin etkinliği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 136-146.
- Ramazanoglu, C. (1993). *Feminism and the Contradictions of Oppression*. Routledge.
- Rousseau, J.-J. (1762). *The Social Contract*. Penguin Classics.
- Sahin, M., Özalp, S., & Boduroğlu, G. (2024). Kadınların siyasal temsilde yaşadıkları sorunlar ve engeller üzerine nitel bir araştırma. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(2), 402-424. <https://doi.org/10.30586/pek.1471262>
- Sancar, S. (2016). Türkiye’de kadınların siyasal kararlara eşit katılımı. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 173-184.
- Seki, İ. (2016). Siyasal muhafazakârlaşma olgusu ve kadınların iş gücüne katılımı arasındaki ilişki: Türkiye için ampirik bir analiz. *İnsan ve Toplum*, 6(2), 49-70.
- Sezgin, M., & Şimşek, İ. (2021). Empatinin siyasal katılım üzerine etkisi: Seçmenlerin sosyal medyadaki katılım davranışlarına yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 509-524. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.866716>
- Silsüprü, Ö. (2021). Siyasal katılım, siyasal iletişim ve medya. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 163-172. <https://doi.org/10.46236/jovosst.953891>
- Skinner, Q. (2008). *Hobbes and Republican Liberty*. Cambridge University Press.

- Şener, T., & Çağlar, N. (2020). Genç seçmenlerin siyasete olan ilgileri ve siyasal katılım açısından kümelenmeleri üzerine bir araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 514-531. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.746432>
- Şimdi, M. (2020). Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin siyasal katılım davranışları: Mardin örneği. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 147-160.
- Tan, D., & Bayram, P. (2021). Covid-19 sürecinde siyasal katılım: Sosyal medya üzerinden bir içerik analizi. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 4(2), 37-47.
- Terzi, A. (2014). Türk siyaset kültüründe kadınların rolü. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(1), 17-24.
- Tilly, C. (1990). *Coercion, Capital, and European States, AD 990–1990*. Blackwell.
- Tunç, S. (2023). Habermas'ın siyasal katılım hiyerarşisi ve dijital iletişimin eşitlikçi kamusal alan vaadi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(3), 415-461. <https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1241839>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2022). *Eğitim İstatistikleri*. Ankara: TÜİK.
- Tütünsatar, A., & Okcu, M. (2020). Sosyal medya siyasal katılım ilişkisi: Uygulamalar ve olaylar üzerinden değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(36), 66-93.
- Tütünsatar, A., & Okcu, M. (2020). Sosyal medya siyasal katılım ilişkisi: Uygulamalar ve olaylar üzerinden değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(36), 66-93.
- Ugan, A. A. (2017). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kadınların temsiliyet oranı ve siyasi partilerdeki yeri. *Kesit Akademi Dergisi*, 9, 389-404.
- Uysal, D., Keskin, R., & Sertkaya, Y. (2016). Türkiye'de kadınların işgücüne katılımını belirleyen faktörler üzerine ekonometrik bir analiz. *İktisadi Yenilik Dergisi*, 3(2), 73-92.

- Uzun, T. (2010). Siyasal rejimler ve yerel katılım: Karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(20), 295-330.
- Var, L. (2018). Kırşehir'de yaşayan bazı kadınların spor yapma ve yapmama nedenleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2320-2328. <https://doi.org/10.29299/kefad.2018.19.03.014>
- Yılmaz, R. A., & Yaşar, İ. H. (2020). Sosyal medya kullanımının siyasal etkinlik, ilgi ve katılım üzerine etkisi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(25), 195-207.
- Yolçu, N. (2017). Siyasal katılım düzeyi ve siyasal toplumsallaşma araçlarına yönelik güven ölçümü: Kocaeli ili üzerine ampirik bir çalışma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 40-58. <https://doi.org/10.17680/erciyesakademia.291885>
- Yüksel, M. (2021). AK Parti ve kadınların siyasal temsili. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 16(2), 99-118. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.955476>
- Yüksel, M. (2023). Türkiye’de kadınların parlamentoda temsiline siyasal partilerin rolü. *Şarkiyat*, 14(3), 1302-1324. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.1176145>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2024). 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimleri Seçim İstatistikleri Bülteni. Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü. <https://ysk.gov.tr>

EK 3. Anket ve Bilgi Formu

Sayın katılımcı bu çalışma oy kullanan kadınların, oy kullanma davranışlarını incelemek amacıyla planlanmıştır. Bu çalışmada size 17 sorudan oluşan demografik ve oy verme davranışı ile ilgili sorular içeren bir anket uygulanacaktır. Araştırmaya katılımınız isteğe bağlıdır ve istediğiniz zaman, bir cezaya ya da yaptırıma maruz kalmaksızın ve hiçbir hakkınızı kaybetmeksizin, araştırmaya katılmayı reddedebilir veya araştırmadan çekilebilirsiniz. Kimliğinizi ortaya koyacak kayıtlar gizli tutulacaktır; kamuoyuna açıklanamaz, araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde bile kimliğiniz gizli kalacaktır. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkürler.

1.BÖLÜM: DEMOGRAFİK SORULAR

1. Eğitim durumunuz nedir?
☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim ☐ Lise ☐ Yüksekokul ve Üzeri
2. Kaç yaşındasınız?
☐ 18-26 ☐ 27-32 ☐ 33-40 ☐ 41-48 ☐ 49 Yaş ve Üstü
3. Medeni durumunuz nedir?
☐ Evli ☐ Bekar
4. Çocuğunuz var ise çocuk sayınız nedir?
☐ Çocuğum yok ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 3 ve Üzeri
5. Sosyal güvenceniz var mı?
☐ SSK ☐ Bağkur ☐ Emekli Sandığı ☐ Sosyal Güvencem Yok
6. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?
☐ 0-13.000 TL ☐ 13.001-20.000 TL ☐ 20.001-30.000 TL ☐ 30.001 TL ve Üstü
7. Hangi ilçede yaşıyorsunuz?
☐ 1. Acıgöl ☐ 2. Avanos ☐ 3. Derinkuyu ☐ 4. Gülşehir
☐ 5. Hacıbektaş ☐ 6. Merkez ☐ 7. Ürgüp ☐ 8. Kozaklı

2. BÖLÜM: LİKERT TİPİ SORULAR

Sorular	1. Kesinlikle Hayır	2. Hayır	3. Kararsızım	4. Evet	5. Kesinlikle Evet
1. Oy verme tercihim parti görüşü, ideolojisi ve parti programı etkiler	()	()	()	()	()
2. Oy verme tercihim parti lideri etkiler	()	()	()	()	()
3. Oy verme tercihim partinin adayı etkiler	()	()	()	()	()
4. Oy verme tercihim Partinin Siyasal Pazarlama Uygulamaları (Reklam, sosyal medya vs.) etkiler	()	()	()	()	()
5. Akrabalarım, yakınlarım oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()
6. Arkadaşlarım, komşularım oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()
7. Belde veya köyümüzün ileri gelenleri oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()
8. Parti liderinin kadın olması oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()
9. Parti yönetiminde kadınların bulunması oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()
10. Adayın kadın olması oy verme tercihim etkiler	()	()	()	()	()